

קונטרס

הבינוני

**פרשת
שופטים
תשפ"ב**

שנה ד'
חוברת נ"ב
גליון 217

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

בארה"ב: **718.686.8300**

ארץ ישראל: **072.257.7726**

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העיניים

מדור אמונה ובטחון שיעור ק"ס

יום רביעי פרשת ראה כ"ז מנ"א תשפ"ב

ה דרך שאינה דרך לעומת דרך התורה

ובחרת בחיים למען תחיה | יוצר אור ובורא חושך | צורות של הסתר | אל תבטחו
בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה | אנה תוליך את חרפתך | כי שנים רעות עשה
| תורה היא וללמוד אותה אנו צריכים | צרכי עמך ישראל מרובין | דרך אחת ויחידה
| קול ששון וקול שמחה | כששוכר אינו משלם | מצוה הבאה לידך | דרך אחרת
אינה אפשרות | לא תהיה לו כנושה | אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו | סוף
מעשה במחשבה תחילה | אין אדם מוותר ומפסיד | כי ברוב הימים תמצאנו
| הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם | השוחד יעוור פקחים

יום ראשון פרשת שופטים א' אלול תשפ"ב

יט חודש המסוגל לתשובה ולשינוי הרגלים

חודש העומד בזכות עצמו | תשובה קדמה לעולם | מפני הרגל עבירה | הבא ליטהר
מסייעין אותו | יאוש שלא מדעת | עיוות של שורש אמיתי | אין שמחה כהתרת
הספיקות | הפותח שער לדופקי בתשובה | עושה חדשות בורא רפואות | ממשיך
בעבודתו על שם העתיד | איזהו חכם הרואה את הנולד | נרשמים למבצע

יום שני פרשת שופטים ב' אלול תשפ"ב

כז הדרך להסיר את ההרגשה שהתשובה היא מעבר לים

לא נפלאת היא ממך | ואני אנה אני בא | ראמות לאויל חכמות | עצה עמוקה |
עד שהשערים נפתחים | הולך בחכמה הוא יימלט | דיברה תורה כנגד יצר הרע |
ההולכים בחושך ראו אור גדול | לעשות נחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו |
הלא בשמים היא ומעבר לים - מכתב מיהודי | כל אחד לפי מדרגתו | כדי שיהא
זוקף את הסולם

מדור עיון תפילה

א' סליחות תשפ"א

לה כח התפילה להכניס את המתפלל אל היכל המלך

שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר | תשובה מעבירה את רוע הגזירה |
על מה עשה ה' ככה | תפילה ככלי לתשובה | כי תצא למלחמה על אויבך ושבית
שביו | אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי | הצורך להבין מה אינו מועיל | לא
יהיה לך אלוהים אחרים | הקב"ה חזק מכל חזק | הקרוב אל מקור השפע מקבל

שפע | בוא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ | העיקר לא לפחד כלל | תפילה אינה מועילה בלי תשובה | תפילה אמיתית היא תפילה על רוחניות | להשקות צמאי חסדיך בנהר היוצא מעדן | למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר | כן יכבשו רחמיך את כעסך | כל אשר לו יתן בעד נפשו | הכל לפי ערך התשובה | מי חכם וישמר אלה | לדוד ה' אורי וישעי ממני אירא

מדור שבת קודש שיעור לז

יום חמישי פרשת ראה כ"ח מנ"א תשפ"ב

תפילה לאהבת יראת שמים מז

חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים | מנוקים מכל עון ומדובקים ביראתך | טהורים יירשוה | יראה שלא תתקלקל האהבה | שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני | מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת | יראתו של ה'חתם סופר' | ברית כרותה ליראה | קרבה אמיתית רק על-ידי יראה | גילוי של אהבה בשכר היראה | ה' רועי לא אחסר | ומורא לא יעלה על ראשו | להודיע כמה החטא גורם

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת שופטים תשפ"א

הדרך להשתחרר מפחדים על-פי התורה נג

מי האיש הירא ורך הלבב | הנצח לחי עולמים | פחדו ציון חטאים | המדבר בין ישתבח ליוצר | שורש כל הפחדים בשייכות לרע | אם ישוב מיד תקבלו

מדור הילולא דצדיקיא

יום שלישי כ"ו מנחם אב תשפ"ב

השפעת יראתו ועבודתו של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א סא

והלכת בדרכיו | ותהי יראתם מצות אנשים מלומדה | יראה שמפיגה נסיונות | חיים שיש בהם יראת חטא | וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח | הכון לקראת אלוקיך ישראל | הנשמה לך והגוף שלך | כתלמיד היושב לפני רבו

מדור אמונה ובטחון

שיעור ק"ס

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור אמונה ובטחון

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל

ב"ר אלטר אהרן ז"ל

יום רביעי פרשת ראה כ"ז מנ"א תשפ"ב

דרך שאינה דרך לעומת דרך התורה

שאינו מתאים לו. על זה נאמר: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", ועל זה נאמר עוד **בפרשת נצבים**: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע וגו' ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך".

עד כדי כך ברור הדבר שדרך התורה היא דרך החיים והדרך האחרת היא דרך המות, עד שקשה להבין איזו בחירה יש לו לאדם. אומרים לו לאדם: "שמע נא! אם תרצה, תבחר לעצמך חיים, ואם תרצה, תבחר לעצמך מות". איזו בחירה יש לו כאן? מהו הנסיון כאן? למה ירצה האדם לבחור בדרך המות? והרי אינו מרוויח ממנה מאומה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב! מדוע צריך לשכנע את האדם שיבחר בחיים ולמה יקבל שכר עבור בחירתו בחיים? הרי הדרך האחרת אינה אפשרות!

יוצר אור ובורא חושך

התשובה היא **השקב"ה הביא הסתר**

ובחרת בחיים למען תחיה

פרשת ראה פותחת בפסוק: "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה". וכתבו **המפרשים** שמשם רבינו מודיע לישראל שיש לו לאדם שתי דרכים ללכת בהן בהיותו כאן בעולם הזה, האחת היא **דרך התורה** והיא **המובילה אותו אל ההצלחה בעוה"ז ובעוה"ב**, ואז מתמלא לב האדם שמחה ומרגיש שיש לו נפש שלמה. והדרך השנייה, היא **דרך הקללה**, דרך המות, והיא **אינה מובילה את האדם לשום מקום**. אם יתחיל האדם ללכת בדרך זו, אולי בתחילה ינעם לו מעט, אך עד מהרה יראה שאין שם כלום. וסיבת הדבר פשוטה ביותר, כי **הקב"ה ברא את העולם על-פי התורה**, כלשון **הזוה"ק** (תרומה קסא, ב) "אסתכל באורייתא וברא עלמא", ולכן אין האדם יכול לקבל את פרנסתו ולהגיע אל הצלחתו, אלא אם כן הוא הולך בדרכה, וברגע שהאדם מתחיל ללכת בדרך האחרת, הלא הוא מנסה להשתמש בעולם באופן

הקב"ה נתן לנו את התורה ונתן לנו יחד עמה מצות לימוד התורה, כי אם אין האדם לומד את התורה, לא יתכן שיידע מה היא דרך התורה.

ואע"פ שהאלוקים עשה את האדם ישר ולנשמה יש משיכה לדרך התורה, הלא הגוף מסתיר את הנשמה ונמשך ללכת בדרך האחרת, והאדם פוגש את הדרך שהגוף נמשך אחריה, יותר מהר משהוא פוגש את דרך התורה. כך היא המציאות, כי תמיד פוגש האדם את החיצוניות לפני שהוא פוגש את הפנימיות. כשהאדם רואה שולחן, הוא פוגש אותו בקומתו ובצביונו לפני שהוא פוגש את העומק המלמד כיצד בנוהו. רק אם יש לו סבלנות ומוכן להשקיע קצת יגיעה, יוכל לפגוש את העומק, ללמוד אותו היטב ולהבינו נכונה. ובנוסף לזה, הרי יש לו לאדם הרגל לדברים בלתי ראויים שעשה, ומחמת כן הוא כבר רגיל ללכת בדרך האחרת המקבילה המתרחקת מדרך התורה. אך כאמור, **צורת ההסתר העיקרית היא מה שאין האדם יודע לפני שלמד מהי דרך התורה ואיך הולכים בה,** ומחמת הבלבול וחוסר הידיעה, הוא מגיע למסקנא שדרך המות היא הדרך הנכונה.

צורות של הסתר

נסכם שוב: **בריאה ברא ה' שנקראת 'הסתר',** וכמה צורות יש לה. הצורה הראשונה היא **כי נדמה לו לאדם** בו ברגע **שההתרחקות מדרך התורה תביא לו חיים,** ואך הסתר הוא **כי די בהתבוננות מועטה כדי לראות שאינה מביאה חיים,** אלא ההסתר גורם לאדם שלא להתבונן אלא לחטוף לעצמו מה שנראה לו שיהנה אותו בזה הרגע. הוא רואה איזה מאכל ערב - הוא רוצה לאכלו. עומד לו איזו לשון הרע עסיסי על לשונו - הוא מרגיש שירוויח ממנה. בו ברגע נדמה לו שזה מה שיביא לו טוב.

לעולם כדי לנסות את האדם. וכשאומרים 'הסתר', צריך להבין שאין הפירוש שיש באמת שתי דרכי חיים, כאומר אפשר לבחור בדרך זו ואפשר לבחור בדרך זו ועל האדם לבחור ממה הוא רוצה ליהנות. לא כך הוא הדבר, אלא **בדרך השניה אין כלום,** ולכן היא נקראת דרך המות, אבל **ההסתר גורם לאדם להרגיש שבדרך המות יוכל להרוויח משהו** כאן ועכשיו. והגם שכאשר יתבונן האדם לראות את הנולד, יתברר לו לפי חשבון פשוט שאין שם שום כלום, אין שם לא הנאה ולא תועלת ולא חיים, הלא זהו תכסיסו של היצר הרע שלא ישתמש האדם בשכלו ולא יתבונן לראות את הנולד, אלא ילך שבי אחרי מה שנדמה לו בו ברגע ויעלה על הדרך המובילה אל השאול.

זו צורה אחת של פעולת ההסתר, ויש עוד צורות, ולמשל, מה שאין בני אדם יודעים איך להתנהג בדרך התורה. פירוש: הדרך שהעולם הזה מלמד את העולם ללכת בה, דהיינו לרדוף אחרי ההבל כגון אחרי השתדלויות פסולות, היא דרך המובנת לילדים קטנים כבר ואין צריך ללמוד בספרים כיצד היא פועלת. לעומת כן, **כדי לדעת איך פועלת דרך התורה, צריך ללמוד הרבה.** האדם **צריך ללמוד איך להתפלל,** כפי שראינו כמה פעמים, שהתפילה היא אומנות וצריכה לימוד בדומה לכל אומנות אחרת. הוא **צריך ללמוד איך לעקור מלבו כל הרגשה של כוחי ועוצם ידי,** ומה יעשה כדי שירגיש את האמת **שהקב"ה הוא בעל הבית ואין האדם יכול לעשות מאומה** בכוחות עצמו. כן הוא **צריך ללמוד איך יהיה לו בטחון אמיתי** ולא בטחון מזויף, ואיך לא יתבלבל בין בטחון לעצלנות. כך יש רשימה ארוכה של דברים שצריך ללמוד כדי לדעת מהי דרך התורה. אכן כן,

למסקנא מוטעית שאין דרך אחרת מלבד הדרך הישנה המוכרת להם. **האדם עצמו שוכח שהדרך הישנה לא הניבה לו שום תועלת**, והסיבה היחידה שהוא מדבר כפי שהוא מדבר היא מפני שההסתר שולט עליו. וזוהו אנו חוזרים לנקודה הראשונה, שיש רק דרך אחת, והיא הדרך שבה ברא הקב"ה את העולם, ואילו הדרך האחרת, אינה פועלת כלל, כי דרך של קללה היא, דרך של מות, וכל מה שדיברנו הוא רק כלפי השאלה איך יתכן שבני אדם טועים בזה, ועל זה אמרנו שהקב"ה ברא בריאה שנקראת 'הסתר' כדי שבני אדם יוכלו לטעות, אבל מי שיתדבק בתורה ובדרך התורה, לא יוכל להבין איך בני אדם סבורים שהדרך אחרת פועלת.

אל תבטחו בנדיבים בן אדם שאין לו תשועה

כעת נתקדם עוד: רבינו המחבר לפני שהתחיל לדבר בענין בחירת הפרנסה, האם צריך להסתכל על גובה המשכורת וכו', ראה לנכון לעשות הקדמה, כי ידע שבלי הקדמה רבים יתווכחו עמו. לכן הקדים לבאר מה אינו פועל, כאומר: "ראשית כל הבה ונראה מה אינו פועל, אח"כ נראה מה פועל". בכל זה כתב בהקדמתו לשער הבטחון וביתר הרחבה בפרק ב' וכן בתחילת פרק זה. וכה אמר: כשהאדם בוטח באנשים אחרים או בו עצמו, זה אינו מצליח. לא רק מצד מצות האמונה והבטחון, אלא גם מצד ההגיון. אתה מבקש מפלוני שיעשה לך איזו טובה, מי אומר שיש לו את היכולת לעשותה לך? ואפילו נניח שיש לו את היכולת, הרי יתכן שיש לו דברים שיותר חשובים אצלו עכשיו, והגם שהוא אוהב אותך מאוד ורוצה לעשות לך את הטובה, הרי יש לו משפחה ופרנסה שגם הן חשובים לו ביותר, ואף כי אמר לך שהיום אחרי הצהריים יסדר לך את הענין

והצורה השניה היא **מה שאין האדם יודע ממילא מה היא דרך החיים**, אלא הוא צריך ללמוד אותה, וכיון שכן, יש כמה דברים שמקשים עליו ללכת בדרך זו. הראשונה, מה שהוא מכיר כבר את הדרך האחרת, כי אותה הוא פוגש מיד, וכפי שנוכל לראות ילדים קטנים שבטרם למדו שום דבר, יכולים כבר לגנוב מחבריהם ולהכותם. והשניה, מה שהוא מתעצל ללמוד, כי לכן אינו לומד מספיק את הדרך הישרה, או לומד אותה בצורה מעוותת.

פעמים הרבה יש שהאדם קונה מכונה חדשה וכעבור זמן מועט הוא חוזר אל המוכר בתלונות שאינה פועלת. אומר לו המוכר: "לא הרכבת אותה נכון. כנראה לא קראת את ההוראות". אומר לו הקונה: "קראתי". שואל אותו המוכר: "קראת עד הסוף?". אומר לו הקונה: "בוודאי! עד הסוף קראתי. זה לקח לי חצי שעה". אומר לו המוכר: "אתה משקר! קראת עד הסוף ממש או שוויתרת על השורה האחרונה". עכשיו הקונה כבר מסכים עמו: "את השורה האחרונה באמת לא קראתי". אומר לו המוכר כמנצח: עכשיו מובן מדוע המכונה לא פועלת. השקעת מזמנך, אימצת את מוחך, אבל זה לא הספיק לך, כי בשביל לדעת איך להרכיב את המכונה כדי שהיא תפעל, צריך לקרוא את כל ההוראות, מהחל ועד כלה...

ולענייננו, **האדם צריך ללמוד את כל חלקי דרך התורה**. האדם הרי צריך להתייגע, הוא צריך לנצל את הזמן, הוא צריך לעשות השתדלות, אבל אסור לו לעשות השתדלות פסולה, הוא צריך להשקיע את כל מוחו ולבו בתפילה ויחד עם כן אסור לו להתעצל, ואת כל אלה הוא צריך ללמוד איך לעשותם, וכיון שבני האדם עדיין לא למדו את הכל ועדיין אינם יודעים איך כל זה פועל, הם מגיעים

מלמד אע"פ שאין משלמים מספיק. הבנתי מה שהוא אומר, אבל איני רוצה. אני רוצה לבחור בדרך אחרת. אתה מספר לי מעשיות של מופתים. אתה מכיר איזה מלמד שהרוויח כסף רב. בסדר, אני איני רוצה...

ובכן, מה אתה כן רוצה להיות? הבה נדבר אתך! אינך הולך להיות מלמד, ומה כן תהיה? הן בחמישים אחוז מהמקרים מדובר שלא הציעו לו שום עבודה אחרת. אתה אומר 'לא' מבלי שיהיה לך על השולחן הצעה אחרת. אתה רוצה עבודה אחרת, איזו עבודה אחרת? נוהג אתה כפי שאתה נוהג בענין השידוכים. אתה אומר 'לא' וכעבור כמה חדשים תחזור להצעה זו כי תגלה שאין לך הצעה אחרת. חלמת על דבר פלוני, היית בטוח שזה ילך, אבל זה לא הלך. הציעו לך מלמדות, אמור נא מה תעשה במקומה. הרי אין לך דרך אחרת.

ונניח שלא הבטת על תכונותיך ועל יישוב העולם, כי כל מה שעניין אותך זה הכסף, והנה עלה בידך לבחור לעצמך מלאכה אחרת המכניסה פי כמה וכמה מהמלמדות. ובכן, כמה זמן זה יחזיק. הלא על זה אמר רבינו המחבר בהקדמתו בענין בעל הכימיה שהחזיק במלאכה המרוויחה ביותר בימיהם, ומנה וספר שם עשרה חסרונות יש לו לעומת בעל הבטחון. אינך רואה זאת עכשיו, כי אתה עדיין שקוע בדמיוןך. אבל רבינו המחבר עזר לך לראות שאין ניסיוןך קשה כל-כך, כי אפילו יעלה בידך לקבל את העבודה האחרת, אינך מובטח כלל שתרוויח שם יותר. עשרה דברים מנה שם רבינו המחבר. א. אפשר לפטר אותך. ב. אתה יכול להיהפך לאיש מוגבל ולא תוכל לעסוק יותר במלאכה זו. ג. יתכן שביום מן הימים העולם לא יצטרך יותר למלאכה זו, וכפי שהוא מעשים בכל יום בימינו עם התקדמות הטכנולוגיה שביום בהיר אחד לוקחים כמה אלפי

בלי נדר, יתכן שזה לא יגיע לעולם, כי שמא בבוקר הזדמן לו איזה דבר מצוה וסדר יומו אינו מרשה לו עכשיו להתעסק בשלך. ועוד זאת אהבתו מוגבלת, והגם שידוע לך שהוא אוהב אותך אהבת נפש, תדע לך שעדיין אהבתו מוגבלת ובוודאי אינו אוהב אותך כפי שהקב"ה אוהב אותך, ומחמת כן לא יעשה הכל בשבילך. ובכן, מה אתה בוטח בפלוני רק בגלל שאמר לך שיעשה לך טובה פלונית? הסתכל במציאות! הבה נסתכל על ההיסטוריה שלנו ונראה איך היה נראה כשביקשנו טובות מאחרים, כמה עגמת נפש היתה לנו. בטחון באחרים לא עובד. הוא אחיך, הוא ידיך הקרוב ביותר, או שכנך, אך למעשה לא יצא מזה כלום. ואפילו נניח שפלוני יעשה לו הטובה כפי שהבטיח, מי אומר שפעולתו תניב תוצאות? הסתכל קצת על המציאות ותראה שכאשר האדם בוטח באחרים, הרי הוא מסבב סיבובים ומגלגל גלגולים, ונדמה לו שהכל בא על מקומו בשלום כי פלוני הבטיח לו שיעשה בשבילו ואין לו מה לדאוג, ובסוף מתברר ששום דבר לא הסתדר.

אמר לנו רבינו המחבר: **כשאתה בוטח בדברים נשמיים או באנשים בשר ודם, אתה משיעין עצמך על משענת הקנה הרצוץ.** וכמו שאמר **דוד המלך** ע"ה (תהלים קמו, ג): אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה, תצא רוחו ישוב לאדמתו ביום ההוא אבדו עשתונותיו. אתה מבין שפלוני יכול למות? הן, הן, אנשים מתים. כל יום יוצאות לוויית רבות. ואם אין פלוני לחיות מבלי שיקבל רשות מהקב"ה, מה יש לך לבטוח בו? הרי אין לו מה למכור!

אנה תוליך את חרפתך

האדם אומר: איני רוצה להיות מלמד. החובת הלבבות אמר שאם יש לי את התכונות של המלמד, אני צריך להיות

ככה: מחק את ההקדמות שלך והכנס הקדמה חדשה במקומה, וכשתעשה זאת, תבין את מה שאומר. לא תתווכח אתי ואף לא תתרגז, כי תאמר כך: "מה שאינו עובד אני יודע כבר, עכשיו הבה ונראה מה עובד".

בדרך כלל אין האדם רוצה לדעת מה אינו עובד, אלא כה יאמר: אמשך החזיק בדרכי הסלולה, ועכשיו אם מישוהו יתן לי עצה, אבדוק ואראה, אם אאהב אותה, אאמץ אותה בשתי ידיים, ואם לאו - אשליך אותה למצולות. והרי זה חלק מההסתרה, אבל אם האדם יתבונן, יראה שהדרך השניה אינה מובילה לשום מקום, כאמור.

עד כאן היסוד. למדנו שהתורה אומרת לנו שזוהי חיים זוהי מות, זוהי ברכה זוהי קללה. וראינו שרבינו המחבר עוד לפני שפתח את פיו ללמדנו באיזו דרך ללכת, טרח להראות לנו בחוש שהדרך האחרת אינו עובדת. ואמרנו שהאדם צריך ללמוד זאת בתורת הקדמה ולהחזירה היטב במוחו, וכל אימת שיעמוד בפני נסיון, יזכור שהוא נובע אך ורק מהסתר, כי אין אדם שומע לי ומפסיד. אם תלך בדרך הישרה - לא תפסיד. אם תלך בדרך האחרת - תפסיד, כי הדרך האחרת אינה עובדת.

צרכי עמך ישראל מרובין

כעת נבוא אל הדוגמאות כדי שנוכל להשתמש בזה למעשה. וזו יצאה ראשונה: סוגיית הכסף. לכמה כסף זקוק האדם כדי שיוכל לחיות חיים יהודיים. הקב"ה עוזר לו לאדם והוא מקים משפחה והמשפחה מתרחבת. כמה כסף הוא צריך להרוויח בחודש? האדם בא ואומר: "אני רוצה ללכת לפי סדר הטבע. נס שייך לצדיקים. אני חפץ בטבע". ידוע תדע שסדר הטבע אינו מציע

עובדים ואומרים להם: "אין אנו זקוקים לכם מעתה, צאו וחפשו לכם עבודה אחרת". וכן הלאה עיי"ש. ובכן, איזה מין מהלך בחרת לך? אמרת ככה: "מלמדות איני רוצה לקחת כי אין משלמים עבורה מספיק". אמור מה כן בחרת לך! היש לך מלאכה אחרת ממלאכת בעל הכימיה?! רבינו המחבר הרי נקט כדוגמא את המלאכה הטובה ביותר שהיתה בזמנו, ואמר שאף היא אינה מועילה, ואם כן מה לך להתחכם?

כי שתיים רעות עשה

רבינו המחבר הביא את הפסוק (ירמיה ב, יג): "כי שתיים רעות עשה עמי, אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בורות בורות נשברים". הפירוש הוא שכאשר האדם מקבל החלטה טיפשית, הוא מייסר עצמו פעמיים. פעם ראשונה כי עשה עבירה. הקב"ה אמר לך ללכת ולא הלכת, או אמר לך לא ללכת והלכת. וכיון שעשית עבירה, התרחקת מהקב"ה, ותסבול מחמת כן. פעם שניה - לאן הלכת? הלא הלכת לבורות נשברים. הפסדת פעמיים, הפסדת את העולם הזה והפסדת את העולם הבא. למה? זה הסתר נורא כל-כך. האדם אומר: "לכאן איני רוצה ללכת". אבל לאן כן תלך? לאן תלך?

תורה היא וללמוד אותה אנו צריכים

רבינו המחבר כשכתב הקדמתו לשער הבטחון, התכוון לומר: אתה מחויב להחזיר את מה שאני כותב כאן בלבך, ואם לאו - חבל על לימודך בחבורי. וכל-כך למה? כי בוודאי יש לך הקדמות אחרות ואיני מרוצה מזה. אל תלמד את ספרי עם ההקדמות שלך, כי אם תלמד אותן עם ההקדמות שלך, הרי לא תקבל ולא תבין את דברי. שאל רבינו המחבר את הלומד: אתה מוכן ללמוד את ההקדמה שלי? הקדמה פירושה

אותו, קליפה של קנאה ותאוה וכבוד, אשר גורמת לאדם להסתכל במה שיש לאחרים, אבל בשורש הוא בא ממקום טוב, כי היהודי מרגיש שאינו סתם נברא, אלא יהודי הוא והוא צריך שיהיה לו לשבת בכבוד. והרי הקב"ה לימדו זאת, שכך אמר לו: "לוא עלי ... ואני פורע" (ביצה טו, ב), וכן אמר לו: "הוצאת שבת ויו"ט, הוצאת בניו לת"ת, אינן מן המניין" (שם טז, א). הנשמה יודעת מכל אלה, הנשמה אומרת: "שיעלה כמה שיעלה. כמה עולה שבת במירוץ? בסדר גמור, הרה"ק **רבי שלמה מזוועהיל** הרי אמר שאינו מן המניין". יש כאלה הרגשים עמוקים שהנשמה אומרת: "אין עכשיו חשבונות". מגיע עכשיו חודש תשרי... מה שתשרי עולה ליהודי... הרבה יותר מפסח... נסיעות לצדיק, קניית מקומות בבית הכנסת, קניית ארבע מינים, בניית סוכה, שמחת יו"ט, שמחת בני הבית, אין לזה גבול, והנשמה אומרת: "אני זקוקה לכל אלה". הנשמה יודעת שאי-אפשר לומר: "איני מתפלל, איני לומד, אין אצלי ראש השנה, רק אומר שמו"ע ואצא ידי חובה, לא אשלם על שום דבר". לא, אי אפשר לומר כך, לא ראינו יראי שמים שיחיו כך. **הדבר אמנם תלוי כל אחד לפי דרגתו, אבל הנשמה בפנים יודעת שיש דברים שצריך לשלם עליהם.** צריך לחנך את הילדים, ובשביל זה צריך לפעמים לקחת הלוואה. הן, הן, אקח הלוואה ואתאמץ הרבה, כי צריך לחנך. הוצאת בניו לת"ת. ואשלם לאברך שילמד עם הבן בערב כי המלמד שלו אמר שהוא צריך עזרה מן הצד. וכמו שמותר לקחת הלוואה בשביל צרכי שבת, כן מותר לקחת הלוואה בשביל זה, והרי כאן זה בא ממקום יותר נקי, שהרי בשבת יש שהאדם מתכוון להנאת עצמו ולא לכבוד השבת, וכאן בהוצאות בניו לת"ת, מה יש לו מזה? הן רק דבר אחד הוא רוצה, שבנו יצליח בתורה, וזה עולה לו הון

שום מהלך המתאים לבעל משפחה שיהיה לו מספיק בשביל לחיות ובשביל להשיא את הצאצאים בלי חובות. הדבר נכון בין לגבי תושבי ארץ ישראל ובין לגבי תושבי חוץ לארץ, בין בימינו ובין בשנים עברו.

ונוכח זאת: כשנסתכל על העולם הגויי, נראה שרובם אפילו אינם חולמים לחיות ברחבות כמו של משפחה יהודית. הנה כל אברך מיד לאחר נישואיו, מבקש לקנות דירה למגורים. וכשתסתכל על הגויים, תראה שהם חיים כמה משפחות בדירה אחת. כך הוא אצל הערבים. כשהם מתחתנים ממשיכים לגור אצל ההורים, ואולי מוסיפים בשבילם חדר. כך הוא בסין, כך הוא באפריקה ובהודו, וכך הוא ברוב המקומות. ולא די לו בדירה פשוטה, שהרי חבירו קיבל דירה בת חמשה חדרים. רובא דרובא מגויי העולם אפילו אינם חולמים על דירה כזו. בעל משפחה יהודית צריך להשיא את צאצאיו. עדיין לא דיברנו על קניית דירות לצאצאים. אנו מדברים רק על החתונה בעצמה באופן צנוע. יש כסף לזה? אין כסף. אמנם יש מיעוטא דמיעוטא של אנשים שמרוויחים כסף לרוב, אך אנו מדברים על המון העם. המון העם אצל הגויים אינם חיים כך. אלה שמרוויחים שם מיליונים, הם מעט מאוד, פחות מאחוז. כל השאר חיים בצמצום גדול.

אכן היהודי הפשוט יש לו מושגים, הוא **יודע שהקב"ה נותן מידו הפתוחה המלאה הקדושה והרחבה, ומבין שיש בשבילו ובשביל בניו, לשבתות ולימים טובים, ולהשיא את הצאצאים ולנסיעות ונופשים בחודש אב, ולמלבושים, והכל כמנהג בעלי בתים חשובים.** אנו מדברים כאן על מיליונים. הסיבה היא כי **ליהודי יש נשמה וראייתו יותר רחבה, ועל כן הוא מכבד את עצמו, כך ששורש הדבר באמת נעוץ במקום טוב.** אמנם יש קליפה העוטפת

שמוטל עליו, ורק מי ששרוי בהסתר טועה לומר שהכסף מגיע בדרך הטבע.

קול ששון וקול שמחה

אך אתמול שח לי יהודי שכבר השיא שבעה צאצאים: "לא אני השאתי אותם". הדבר ברור לו כשמש בצהריים שלא הוא השיא אותם. כי מאין יש לו להשיא אותם? הרי לגמור את החודש אין לו! אמר לי היהודי: לך אל כל מי שמשיא צאצאים ויספר לך סיפורים מעוררים התפעלות. אך אני אספר לך על שנים מצאצאיי. כשעמדתי לפני נישואי הראשון ולא היתה לי פרוטה לפורטה, פגשתי יהודי אחד ממכריי והלה שאל אותי סתם בשביל הנימוס: "מה שלומך? מה חדש?". "ברוך השם", עניתי לו. "אני עומד עכשיו לפני חתונה לאחד מצאצאיי". "נו, איך אתה משיא אותם?" שאל כשתוך כדי הוא מחליף אתי מילי דבדיחא. אמרתי לו שאני לא יודע, אך דבר אחד יודע לי שבשביל מלבושי החתן כפי התקנות אני זקוק לעשרת אלפים דולר ובשביל ליל החתונה אני זקוק לעוד עשרת אלפים דולר, והקב"ה בוודאי ישלח לי. נפרדנו לשלום, אני לדרכי והוא לדרכו. כעבור כמה ימים, הגיע אלי הלה עם המחאה חתומה (טשעק) על סך עשרים אלף דולר. לא ביקשתי ממנו ולא התכוונתי לבקש, אך כך היה המעשה.

ואצל החתונה השניה היה המעשה שיום אחד דיברנו בחדר מלמדים על כך שאני עומד לפני החתונה ואמרתי בשמחה שאני בטוח שהקב"ה יעזור לי. כעבור כמה ימים הגיע אלי אחד מאנשי הצוות והושיט לי תכריך של המחאות חתומות, כאשר מקום הסכום ריק. ואמר לי הרי שלך לפניך. כששאלתי אותו כמה, השיב לי: "כמה שאתה צריך להוצאות הנישואין, וכשירווח לך, תחזיר לי מאתיים דולר בחודש".

תועפות. בעולם הגויי משלמים בכלל על חינוך? לא משלמים. ואילו אצלנו... איזה מין סעיף בהוצאותי של האברך. אתה יודע מה זה שכר לימוד? ואז להוסיף על שכר לימוד... והנסיעות... ודמי מקוה לבחורים, וכן הלאה רשימה ארוכה של דברים שהגוי אינו יכול לעמוד בהם.

דרך אחת ויחידה

אותו הקב"ה שהציע את כל אלה ליהודי, אמר לו גם כן: **אין דרך אחרת שיכולה לכסות את כל ההוצאות אלה**. לא קיימת דרך כזו. אני אומר לך לכתחילה. דרך אחרת לא קיימת. **יש רק דרך אחת, דרך התורה, וכשהאדם ילך בה, יהיה לו כדי כל הוצאותיו, אחת מהן לא תחסר**.

כשהאדם בא להכניס עצמו לסדר הטבע מפני שנדמה לו שהוא חייב לקחת עבודה כזו שמשלמים עליה כך וכך, נשאלנו: הרי משתייך אתה לקהילה בת שלוש מאות אנשים. אמור נא לנו באיזה מקום בעולם יש קהילה של שלוש מאות גויים, שכולם מצליחים לחיות עם סכומים כאלה של הוצאות מידי חודש בחדשו? אין כזה דבר, אין מציאות כזאת בעולם. ובכן, איזו עבודה אתה הולך לקחת? נדמה לך שאתה בן יחיד כאן?! רצונך להיות מנהל בית חרושת נובעת מכך שראייתך מעוותת כי לכן נדמה לך שאפשר שהעולם יתנהל באופן כזה.

ומה היא הדרך שכן מועילה? **דרך התורה, דרך האמונה והבטחון. הצועד בדרך זו, עומד בכל זה**. וכפי שדיברנו, שמי שעושה מלאכתו בנאמנות וברצינות, הלה תומך בו ופלוני תומך בו, והוא עצמו אינו יודע מיהו הכסף מגיע אליו. זה מגיע אליו על-ידי השלוחים שהקב"ה שולח אליו. אמנם לשלוחים אלה יש לבוש של טבע, אבל הקב"ה שולח אותם למי שעושה מה

בא כל פעם בכוחות מחודשים ורעננים. הוא עוטה על פניו מסכה חדשה ובא להציע אותה שטות שהציע אשתקד. הלא ניסיתי אותה ושני חודשים הסתובבתי כפושט רגל בגלל "עצתך הנפלאה"! אך מה? **צריך להלחם עמו מידי יום ביומו, לשנן שוב ושוב את יסודות האמונה, ולזכור שהדרך אחרת אינה דרך כלל וכלל.**

כששוכר אינו משלם

כעת נעבור לעוד דוגמא נחוצה שהיא יסוד גדול ונפלא הנוגע לכל אחד מאתנו. שוב מדובר בענין הכסף, אך הפעם זה שייך לבין אדם לחבירו, אשר הקב"ה נתן לנו דרך אחת, דרך התורה, והיא זו שעובדת והדרך השניה אינה עובדת. וכשיש לו לאדם שאלה איך להתנהג, עליו להבין ששאלתו היא: "האם כדאי לי ללכת בדרך שעובדת או שמא עדיף לי ללכת בדרך שאינה עובדת?".

נבאר במשל שהוא גם נמשל (ובין שכמו כן הוא נוגע לענין דברים הרבה המצויים אצל כל אחד מאתנו). המדובר הוא במי שנקלע לדין ודברים בענין ממוני וטרם פרץ הריב. דוגמא לדבר: האדם משכיר את דירתו לאחד, וביום מן הימים הוא מחליט להעלות את מחיר השכירות בהתאם לעליית המחיר בשוק. מותר לו להעלות את המחיר? כן, מותר לו. וכי המשכיר אינו צריך לחיות? גם הוא צריך לחיות. התורה מרשה לו להחזיק דירה ברשותו והתורה מרשה לו להשכירה. ומה אם השוכר אינו רוצה לשלם או אין לו לשלם? תיכף נדבר מזה. כעין זה יש לפעמים שהמשכיר רוצה באחד הימים לחלק את הדירה לשתיים כי כך יוכל להכפיל את דמי השכירות, והרי הוא מודיע לשוכר שיקום וילך - איני מחויב להפסיד... אף אני צריך פרנסה... אני מבין שאתה במצוקה, אבל גם אני במצוקה, והדירה שלי, או שאתה מתחיל לשלם לי כפול, או

אני מכיר היטב את האיש, והוא באמת משמש כמלמד. אכן כן, **דרך זו היא היחידה שעובדת** (והגוי אין לו גישה לאותה דרך). הדרך האחרת אינה עובדת. **אנשים סבורים שכל דבר אפשר לעשות שיתאים על-פי הטבע, ובאמת אינו באפשרי.** וזה לא רק לענין הכסף. כשהאדם יסתכל על התפקידים שיש לו בביתו, כמה הוא צריך להתמסר לכל אחד מילדיו, ואם המשפחה יותר גדולה, השייך במציאות שיוכל לדאוג לכל צרכיו של כל אחד מהילדים, הצרכים הרגשיים והגופניים וכל מה שהמחנכים אומרים שצריך ליתן לילדים. **לא שייך שהאדם יספיק את כל מה שהוא צריך להספיק במשך היום.** עשרים וארבע שעות לא מאפשרות את זה.

האדם חושב שהוא צריך להתאים את עבודתו להוצאותיו - "אני צריך לחפש עבודה כזו שיכולה לענות על צרכיי". על מה אתה מדבר? איזה דבר בחיי היהודי עולה יפה לפי סדר הטבע? הנה התורה ארוכה מארץ מידה והאדם מחויב ללמוד את כל התורה, היכול האדם להספיק ללמוד את כל התורה?! אכן מי שיש לו יראת שמים תורתו משתמרת. תשע שעות ביום הקדישו החסידים הראשונים לתפילתם... אין שום מהלך... יש דרך חיים, והדרך אחרת ריקה, הדרך אחרת היא הסתר, דמיון בעלמא, וצריך להלחם עם ההסתר. האדם צריך לומר לעצמו: "מדוע עלי להיות הטיפש שצריך לטעום טעם מר ממנות?".

זוהי אחת מהדוגמאות שההסתר בולט בה, וכאמור, צריך להלחם בו ולא ליתן ליצר הרע למכור לנו שטויות. רואים בני אדם שחוזרים שוב ושוב לאותה שטות. הם כבר ראו פעם, פעמיים ושלוש שזה לא עובד, ועם כל זה מנסים שוב. היצר הרע

לאדז' שהיה לו בנין של דירות להשכרה. פעם היתה בין השוכרים משפחה אחת שלא שילמה דמי השכירות במשך תקופה ארוכה והמשכיר סילקה מן הדירה. והנה שניהם, המשכיר והשוכר, היו חסידי גור והתפללו ב'שטיבל' אחד, וכשנודע הדבר לחבריהם מתפללי ה'שטיבל', דיברו קשות עם המשכיר: "איך אתה יכול להתאכזר כל-כך על משפחה? היכן רחמנותך? הרי אין לשוכר כסף לשלם כי עני ואביון הוא! כך אתה מסלקם מן הדירה ומשאר אותם חשופים תחת כיפת השמים?!". קמו כמה מהם, נסעו לגור וסיפרו לרבים ה'אמרי-אמת' על פשעו של המשכיר. אמר להם ה'אמרי-אמת' שכאשר המשכיר יבוא אליו, ידבר אתו. כשהמשכיר שמע שכך אמר הרבי, קם אף הוא ונסע אליו. שאל אותו ה'אמרי-אמת': "מדוע תסלק את העני מן הדירה? הרי אין לו מה לשלם!". השיב לו המשכיר: "אמנם עני הוא וצריך לתמוך בו, אבל מדוע ישליכו הכל עלי? יש לי עצה נפלאה, שכל אלה שמסרו עלי, ישתתפו אף הם בהוצאות השכירות ואף אני אתן את חלקי, וכך יוכל להשאר לגור עם משפחתו בדירה".

השיב לו ה'אמרי-אמת': הן, אתה צריך לסבול את הכל, והביא לך ראייה ממסכת **גיטין**, שם איתא (פ"ד מ"ה): מי שחציו עבד וחציו בן חורין (כגון עבד של שני שותפים ושחררו אחד מהם), עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל. אמרו לו בית שמאי, תיקנתם את רבו ואת עצמו לא תיקנתם, לישא שפחה אי אפשר שכבר חציו בן חורין, בת חורין אי אפשר שכבר חציו עבד, יבטל?! והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: לא תהו בראה לשבת יצרה, אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו, וחזרו בית הלל להורות כדברי

שאתה יוצא מהדירה ונותן לי לחלקה לשתיים.

והנה אילו היה השוכר מסכים לשלם יותר בהתאם לעליית המחיר בשוק - מה טוב, וכמו כן במקרה השני, אם היתה הדירה ריקה או שהיה השוכר מסכים לצאת - לא היתה שום שאלה, כי פשוט הוא שהמשכיר נוהג כשורה. אך מה יעשה כאשר השוכר מתחנן ברחמים לפני המשכיר - "אין לי לאן ללכת ואין לי לשלם יותר ממה שאני משלם עכשיו, אנא ממך אל תסלק אותי מכאן". הנושא רגיש מאוד, כי שניהם צודקים, המשכיר צודק והשוכר צודק. וכאן השאלה נשאלת: מה התורה אומרת במקרה כזה? ולמה אני צריך לדעת מה התורה אומרת? לא רק מפני שאיני רוצה לבוא לשמים לאחר מאה ועשרים ולגלות שציערתי יהודי, אלא גם מפני שאני רוצה לחיות בעולם הזה, ורק דרך התורה עובדת, הדרך האחרת אינה עובדת. ובכן, מה התורה אומרת? אני רשאי לסלק את פלוני? מה, אני מחויב להחזיקו עכשיו על חשבוני?! הרי יש לי כאלו אפשרות לעשות יותר כסף ואני צריך לעשות יותר כסף שהרי אני צריך להשיא את צאצאיי, אין לי, פשוט אין לי לשלם עכשיו כמה אלפי שקל לפלוני רק מפני שאמר פה אשב כי אויטיה. כמו שהוא אוהב דירה זו, אף אני אוהב אותה, והרי שלי היא. גנב הוא שהוא יושב כאן. יותר מזה יש לפעמים שהשוכר אינו משלם כלל בטענה שאין לו. כמה זמן אני מחויב להשאירו? האם אני מחויב להשאירו בדירתי בלי תשלום לאורך ימים ושנים? מה התורה אומרת בזה?

מצוה הבאה לידך

כאמור, מדובר בנושא מאוד רגיש, עדין ומורכב. אך הבה ונפתח קצת את הראש. כבר סיפרנו פעם מעשה ביהודי תושב

חושן משפט, חלקים של יורה דעה, וחלקים של בין אדם לחבירו. חלק הוא מהמעשה ואי אפשר להתעלם ממנו. האדם בא אל הרב ושואל אותו מה דינו של המזלג, האם הוא צריך הגעלה? מבקש הרב לדעת מה היה אתמול עם המזלג. שואל האיש ברוגזה: "למאי נפקא מינה מה היה אתמול? רצוני לדעת מה דינו לאור הנעשה אתו היום". משיב לו הרב בניחותא: "כדי להשיב לך על שאלתך, אני חייב לדעת מה היה עם המזלג אתמול... לכל מעשה יש הרבה חלקים ואי אפשר להתעלם מאף אחד מהם".

לא תהיה לו כנושה

עוד ראייה מהתורה: הלוויתי כסף לפלוני ואם אינו פורע, הוא נקרא רשע, כלשון הפסוק (תהלים לו, כא) "לוה רשע ולא ישלם", ואעפ"כ מוזהר אני בלאו "לא תהיה לו כנושה" (משפטים כב, כד). מה פירוש לא תהיה לו כנושה? איני מבין, הוא לווה ממני כסף והוא מחויב על פי תורה להחזירו לי, מה אני אשם שיש לו עוד נושים? מה אני אשם שהוא מסובך עם הבנק? אני רוצה את הכסף שלי היום. לדאבון לב השפה מוכרת. כל הדברים לא נוגעים אלי... אני לא רוצה לשמוע את הסיפורים שלך... אני צריך היום את הכסף שלי, כי היום אני סוגר דירה. דיבורים אלה, דיבורי כפירה הם. לא נעים לשמוע, אבל זוהי האמת. הוא שכח שהכל נעשה בהשגחה פרטית, הוא שכח שאף אחד לא יכול לקחת ממנו פרוטה. זה אמנם נעשה בבחירתו של פלוני, אבל למה זה נעשה דווקא אצל מלוה זה? כי כך גזר הקב"ה. הקב"ה הרי ידע שיש לפלוני בחירה ואעפ"כ הזהיר את המלוה לא תהיה לו כנושה. אמנם פרטים רבים יש בלאו זה, ואפשר שמתר לשאול את הלוח כדי לברר אם באמת אין לו או שהוא סתם מנסה להשתמט ממנו, ובוודאי צריך להתייעץ עם מורה צדק לדעת מה מותר ומה אסור. אבל

בית שמאי. והנה אף כאן יכול היה האדון השני לבוא בטענה: מדוע אני צריך לספוג את כל ההפסד? למה לא יחתמו כולם על הוראת קבע כדי לשחרר ממני את החצי השני של העבד? הראית לדעת שאין זו טענה, כי **אם נקלעה מצוה זו לידך, סימן הוא מן השמים שהיא שייכת אליך ושאתה צריך לקיימה לבדך בשמחה ובטוב לבב.**

דרך אחרת אינה אפשרות

עד כאן המעשה ועכשיו נרד לעומקה. אמנם נסיון שאינו קל הוא, בכלל אינו קל, אך הבה ונראה אם יש דרך אחרת. כשאתה שרוי במצב שאתה זקוק לכסף, ואתה יכול להשיגו באופן שחברך יצטער ואף יתכן שיהיה יותר חמור מצער, וכגון כאשר פלוני יישאר מחמת כן ברחוב, **עליך לדעת שזה נזקף לחשבונך, זה התיק שלך.** למה? כי **הקב"ה זימנו לידך.** אמור מעתה: כשיש לו לאדם דירה שהוא יכול להרוויח ממנה יותר, והוא מתיישב לחשב את ההוצאות כנגד ההכנסות - "עכשיו יעלה לי כך וכך כדי להשקיע בה, אך בעוד שנה, היא תתחיל להניב ריוח יותר גדול", כחלק מהחשבון הוא צריך לחשב גם מי דר כעת באותה דירה ומה הסיפור שלה.

זוהי המציאות, ואם האדם רוצה להתעלם ממנה, ויאמר: "אני לא חייב לו כלום, אתקשר אליו פעם אחת ואומר לו אם לא תהיה בחוץ תוך שבוע, תגיע המשטרה ותוציא אותך ולא יהיה לך נעים", סימן הוא שגישתו אל הדבר הוא - "איזה חלום רע הגיע אלי שהוא יושב לי פה? מי הביא אותו הלום? זו חוצפה!". וגישה זו הלא גישה כפרנית היא, כי **האמת ברורה שהכל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת, והעובדה שפלוני גר בדירתו, היא חלק מהציור.** על האדם להבין שבדומה לכל ציור, אף ציור זה מורכב מהרבה חלקים. יש בו חלקים של

שאתה רוצה שיקרה, פלוני יפוטר, או השוכר ייצא מהדירה ותוכל לחלקה לשתיים, השאלה נשארת בתוקפה - **מה עם הלב? הלא אחיך הוא!** עליך להבין שעובדת היותו כאן, היא חלק מהתמונה, **וכיון שאחיך הוא, אינך יכול לצערו.** כפי שאנשים מבינים שיש דברים שלא יעשו בשום אופן לאחיהם הקרוב, יהיה מה שיהיה, ואין זה אפשרות בכלל אצלם, כמו כן צריך להבין שלצער יהודי ולא להתחשב עם רגשותיו מצבו, אינו מהלך. ומזה יבין האדם, שאם יעשהו, יצמח מזה חורבן. קח לך בחשבון שלא תרוויח מזה כלל מזה שתתעלם ממנו.

סוף מעשה במחשבה תחילה

והנה איך בדרך כלל נראה סופם של כל הסיפורים האלה? כדי לדעת איך נראה סופם, נחזור אל הדוגמא שהבאנו במי שרוצה להעלות את מחיר שכירות הדירה, או רוצה לשפץ את הדירה ולחלק לשתיים כדי להרוויח כפול. השבוע סיפר לי יהודי מה שחזו עיניו. שני שכנים היו לי ששיפצו והרחיבו את ביתם, אחד מהם התחשב עם השכנים מתחילת העבודות ועד תומן, ועשה הכל כדי למזער את צערם, והשני התעלם מהם כליל (נאמר אגב אורחא שיש הרבה שמתעלמים מהשכנים משום שאינם יודעים כיצד לגשת אליהם ולהגיע אתם להסכמה והם פוחדים פחד מות שיקחו מהם את כספם, כי לכן הם סוגרים את הפלאפון שלהם ואומרים: "כשאסיים את העבודות, אדבר עם כל מי שירצה לדבר. כעת אני עסוק במלאכתי ולא אכפת לי שאתם מצטערים אתם ובני משפחתכם, בגלל זיהום האוויר ובגלל בני מיעוטים שנכנסים ויוצאים. אני לא מסתכל על שום דבר, כי אני עסוק עכשיו בעשיית כסף, שהרי יש לי פסק מרב שמוטר לי לעשות כסף).

וכמה נפלא היה הדבר שאצל השני שהתעלם מהשכנים המחיר הכפיל את

אם הלוח דחוק ביותר והמלווה דחוק אותו עוד יותר, הוא עובר על הלאו.

על האדם להבין שזוהי המציאות ואין דרך אחרת. עליו להבין שמי שהכניס במוחו את הרעיון לחלק את הדירה, הוא הקב"ה, כלשון התרגום בפסוק "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל - ארי הוא יהיב לך עצה למקני נכסין", והוא גם הושיב את השוכר לדירה זו ברצונו לראות איך יתנהג בעל הדירה. **לא אמרנו שתמיד הוא צריך לוותר. אמרנו רק שעליו להבין שזה חלק מהתמונה ושאינו יכול להתעלם ממנו.**

אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו

וכן הוא הדבר במי שרוצה לפטר אחד מעובדיו. פלוני אינו עושה את מלאכתו ואינו מחויב להחזיקו כאן בחינם, זה לא טוב לא לי ולא לו. רצוני לבוא אליו ולהגיד לו בשפה ברורה: "חבל שנפגשנו פעם. לך-לך מעתה לחיים ולשלום, ואיני רוצה להכירך יותר", זכור שזה שיש לפלוני רגשות ומשפחה, הוא חלק מהמעשה. "אבל יש לי פסק של רב שאני צריך לפטרו..." לא אמרתי לך שלא לפטרו, אמרתי רק שאתה צריך לעשותו עם לב, כי אתה מוכרח להכניס בחשבון את כל החלקים.

ראו נא מה שכתב **האזה"ח הק'** (פרשת מקץ) בענין אחי יוסף שאמר זה לזה: "אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת". **האזה"ח הק'** מפרש שלא מצאו פגם בעצם המכירה, כי את המכירה עשו על-פי חשבון מדוקדק (כדאיאתא שם באזה"ח הק'). הם מצאו פגם רק במה שלא הרגישו בצערן בשעה שהתחנן אליהם, ובזה בלבד תלו את צרתם.

הא לך שגם כאשר הצדק אתך, ולא רק זה, אלא מן הסתם גם יקרה לבסוף מה

פלוני, ולהתיישב עמו סביב השולחן ולראות מה אפשר לעשות בשבילו. לפעמים צריך לדעת לתמוך בו כספית. אפשר לומר לו: "אתה יודע מה? אני אעזור לך. כמה יעלה לך לעבור את הדירה? כך וכך? אני לוקח זאת על עצמו. אתה יודע מה? אשלם לך את החצי השנה הראשונה שיעלה לך לגור במקום אחר". אני חייב לשלם זאת? לא, אתה לא מחויב. אך תציע לי דרך אחרת... להתחשב, להכניס את הלב, להתאזר בסבלנות. האדם צריך לדעת ככה - "יש לי תוכנית בנייה מוכנה ואני רוצה כבר להתחיל, אבל אני לא יכול להתחיל עכשיו". הן כל מי שעוסק בבניה יודע שלפעמים מחכים על אישור שלוש שנים, ובכן על אישורים אתה יכול להמתין ועל חברך אינך יכול להמתין! אני ממתין ומתפלל להשי"ת שיסדר את הענין.

יש שברור לך שהדבר הנכון הוא לפטר את העובד. אבל בהתחננו אליו. ובכן מה אעשה? אגיד לך מה תעשה. **תבין שאתה זקוק לסייעתא דשמיא מיוחדת, ותתחיל להתפלל שזה יצליח, ויחד עם כן תתחיל להבין את מצבו של פלוני.** הקב"ה יכול להשתיל לך רעיונות במוח מה להגיד ומתי להגיד, והרי ניסים נפלאים יש שהקב"ה עושה. אך זכור נא שהדרך אחרת אינה דרך.

כי ברוב הימים תמצאנו

מי שהולך בדרך אחרת, חוץ ממה שהוא מסתבך מבחינה כספית, הוא גם מסתבך עם חבריו ושכניו והקרע ביניהם נעשה גורא ואיום. אמרו נא אתם: זה מהלך שעובד? זה לא עובד! האדם אומר ככה: "אני לא מדבר עם חצי מהמתפללים בבית הכנסת כי עשר פעמים יצאתי צודק בבית דין". אין הכי נמי, זה מה שהתורה אומרת עליך, שאם תלך בדרך אחרת, ולא תהיה לך לא התחשבות

עצמו. לפי החישובים שעשה בתחילה, היתה הבניה צריכה לעלות שמונים אלף, והיא הגיעה כבר למאה שישים אלף ועדיין המחיר הולך ומטפס. ואילו הראשון סיים את העבודות במהירות, והכל מסודר אצלו, עדין ונקי, והכל בא על מקומו בשלום.

שח לי היהודי: איני יושב בשמים ואיני מכיר את החשבונות. אבל זה הרי ברור שהבונה בביתו צריך סייעתא דשמיא מיוחדת, שהרי כך אמרו **חז"ל** (סוטה יא, א) "כל העוסק בבניין מתמסכן". אם אתה רוצה בעיות, תתחיל לבנות. ושוב אנו חוזרים לנקודה שבתחילת דברינו - "אמור לי מה אתה מציע במקום". האדם אומר: "איני יכול להתחשב עם השכנים, כי איני יכול שמישהו יתערב לי בחשבונותיי". ובכן, החשבון שלך הולך לעלות יפה? עונה הוא: "כן, חתמתי חוזה עם קבלן... זה המחיר שאני הולך לשלם לו... אני לא מוסיף לו על המחיר אפילו פרוטה אחת". חתמת. מאוד נחמד. אתה שולט על המצב בכלל! הלא זו טפשות ממדרגה ראשונה. תינוק מדבר ככה. כל-כך הרבה סייעתא דשמיא צריך, כי כל-כך הרבה בעיות צצות מתחת לאדמה. ובכן, אתה באת ואמרת: "יש דרך מסוימת ששייכת אולי לעובדים, ואני בחרתי לי דרך אחרת". איזו דרך אחרת? הלא בזה שבחרת להסתלק מדרך התורה, נעלת את הדלת בעדך. האדם צריך לשים לב לזה על כל צעד ושעל.

אין אדם מוותר ומפסיד

וכל זה הוא חוץ מהכלל הידוע שיש עליו עדויות לאלפים שכאשר האדם מוותר אינו מפסיד. לא מצאנו מי שוויתר והפסיד. תמיד הקב"ה הביא לו ממקומות אחרים. ושוב, לענין מעשה, כשהאדם עומד מול מקרה כזה, קשה מאוד לומר בדיוק מה עליו לעשות, אבל העצה היא להתחשב עם

על רגליך..." יראי ה' תמיד חיפשו ומצאו את הדרך הישרה והנכונה, אבל אי-אפשר למצוא אותה לבד. צריך לזה סייעתא דשמיא מיוחדת, וכשהאדם זוכה לה, הוא נעשה בשמחה גדולה. הוא אומר: "הבט נא, יכול הייתי להתלכלך, יכול הייתי לאבד את חיי ברוחניות ובגשמיות, והנה הקב"ה היה בעזרי..."

הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם

ניקח עוד דוגמא: חז"ל אמרו (אבות ד, כא) הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם. הוא אומר: אין זו דרך. הוא רואה שלפלוני יש דירה גדולה, ולפלוני יש מכונית יקרה, ומיד לבו מתכווץ ועיניו יוצאת לו מחוריהן. וכי דרך היא זו?! זה אפילו לא דרך. לעומת כן, החי עם אמונה ובטחון אומר: "מה שצריך להגיע אלי מגיע אלי... יש לי כל מה שאני צריך, טוב ליי. יהודי כזה הוא יהודי שמחה ומאושר. אין הוא צריך להוציא כסף כדי לעשות מעשי שטות וכדי להסתכסך על הדרך עם בני אדם וכדי לבייש את עצמו ברדפו אחר הכבוד המדומה. יש להם לבני אדם חיים מרים ממרו, הכל מפני שרודפים אחרי הקנאה והתאוה והכבוד אשר מוציאין את האדם מן העולם. ומהו המהלך השני? שיאמר האדם: "אני מאמין בה' שנותן לי כל מה שאני צריך וטוב לי. יש לי עכשיו את כל צרכיי". אין הפירוש שהדרך האחרת אף היא דרך. לא! הדרך האחרת אינה דרך, לא לישראל ולא לגוי, לא כשהיא מצוה ולא כשהיא עבירה.

הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זיע"א, תלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א, אמר: נס שהקב"ה צונו להיות בעל ענוה, כי אילו היה מצונו להיות בעל גאווה, אין לי מושג איך הייתי מקיימה. פירושו של

באחרים ולא סבלנות, אתה בעצמך תסבול מזה, כי אין דרך אחרת.

שלמה המלך ע"ה אמר (קהלת יא, א): "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו". אך האדם לא חושב שזה ירדוף אותו. הוא חושב לעצמו: "הרי פלוני גר במדינה אחרת, כך שלא אפגוש אותו שוב. אגיד לו את הפסוק פעם אחת ולתמיד ומסיים אתו, ומיד אני מוחק את המספר שלו מהפלאפון שלי ויותר איני מכיר אותו". הן, הן, חולפות להן שבע שנים, אחד מבניו נמצא בפרק השידוכים, והנה מציעים לו את בן אחיו של בעל דבביה, השידוך כמעט נסגר ולפתע הוא מקבל תשובה שלילית. זה רודף אחרי האדם.

הקב"ה אומר: "לי הכסף ולי הזהב". **אם האדם הולך בדרך התורה, יש לו הכל. אך אם הוא מתפתה ללכת בדרך האחרת, אין לו לא כסף ולא זהב,** ויחד עם כן הוא יוצא חבול וזוב דם. יש שרוצים להכנס לאיזה מקום, אך הדלת נעולה. בא אחד ואומר: "מה הבעיה? אני יכול להיכנס מהחלון". אומרים לו: "החלון סגור". "אשבור את החלון", הוא משיב. אומר ועושה. הוא שובר את החלון וידיו נפצעות. ומלבד מה שידי נפצעות והוא זקוק לטיפול רפואי, הוא גם נוחל בזיונות. אתה רוצה ללכת לשם? לך. אנו נותנים לך רשות. אבל דע לך שאין זו דרך.

ההסתר גורם לו לאדם לעשות מעשי שטות. כיון שזה מגיע לכסף, מיד הוא מתחיל להשתובב. אתה הרי לא הולך להרויח כסף, אתה רק הולך להזיק לעצמך. מה כן צריך? צריך אמונה בניסים. הקב"ה ברא את העולם ולימד אותנו את הדרך היחידה שעובדת. קח את העובד, שב אתו, בכה אתו ביחד. אמור לו: "אני לא הולך לזרוק אותך למים. אתמוך בך עד שתעמוד

פלוגית אינה יותר טובה. ראה נא בכמה קשיים היא כרוכה. כבר דיברנו באחד השיעורים הקודמים בענין אותם שפתחו מוסד חדש והוציאו מלמדים ממקומות אחרים בהציעם להם משכורת יותר גבוהה, וכעבור כמה שנים נסגר המוסד החדש והללו מצאו את עצמם ללא מקור פרנסה, ואז תלשו את שערות ראשם - "למה התפתיתי ללכת? הרי מאושר הייתי במקומי הראשון!". יש שהאדם אומר: "אמנם מדובר שם באנשים יותר קשים, וזה גם רחוק מביתי כך שאצטרך לנסוע כל יום הלך ושוב, אבל זה שווה לי, כי סוף כל סוף משלמים שם יותר". הכסף עיוור את עיניו. ומה עולה בסופו? אין לו סיפוק, אין לו חיות. הוא מטלטל את עצמו בדרכים כל יום, והכסף נעלם לו מבין האצבעות, כי אין האדם יכול להביא לעצמו כסף יותר ממה שנקצב לו. כשהאדם עושה את הצעד הבלתי נכון, בסוף הוא מוצא בורות נשברים. אמנם אין בזה כלל מוחלט, שהרי לפעמים יש שמציעים לאדם להוציא את כוחותיו יותר. אך אנו מדברים ברובא דרובא של הפעמים, שהאדם מבין שאין שום סיבה לעבור למקום אחר, אלא שהוא אומר: "מה אעשה ואני צריך כסף?". **מה תעשה? בשביל זה נתנו לך תפילה, ותורה, וקרבת אלוקים. שם עושים כסף. שם מוצא האדם את כל צרכיו.**

דבר: אי אפשר ללכת בדרך אחרת. אל תמנע מללכת בה מפני שהיא עבירה, אלא מפני שאינה דרך ואי אפשר להגיע על ידה לשום מקום.

האדם צריך להזכיר לעצמו את האמת כל יום, כדי שלא יתפתה לעשות מעשה שטות כשחבירו יבוא להציעו לו. הגויים, היות שהם נעשים מתוסכלים מפני שאינם מסתדרים, הם מתחילים לגנוב מאחריים. אכן כן, אחוז מאוד גבוה מהגנבים, כשנשאלים בחדרי החקירות מדוע גנבו, הם משיבים: "אתה יכול לומר לי כיצד אחיה? הרי אני לא יכול לחיות באופן אחר". זוהי המציאות, החיים בעולם הזה הם חיי צער למי שאינו הולך בדרך התורה, וסדר הטבע אינו מאפשר ללכת בדרך ההפוכה מדרך התורה ולהצליח. יתכן שברגע הראשון ידמה לו לאדם שהוא מצליח בלכתו בדרך האחרת, אך עד מהרה מתברר לו שהלך לחצוב לו בורות נשברים.

השוחד יעוור פקחים

את כל זה אמר לנו רבינו המחבר בהקדמתו ובפרק ב' ושוב בפרק ג'. אין במה לבטוח. **אין שום מקום ששם יהיה מובטח לך שיהיה לך כדי צרכיך.** איזה מובטח? אמור אתה! איזו עבודה יותר טובה? עבודה

לזכות

החתן **יעקב יוסף לענעראוויטש** שיחי'
והכלה **פייגא וויינבערגער** תחי'
נדבת אבי החתן
הר"ר **גדליה מתתיהו לענעראוויטש** הי"ו

יום ראשון פרשת שופטים א' אלול תשפ"ב

חודש המסוגל לתשובה ולשינוי הרגלים

הקב"ה, אבל הקב"ה פותח שער לדופקי בתשובה ונותן סיוע גדול למי שרוצה לשוב אליו, כמו שאמרו חז"ל (שבת קד, א) "הבא ליטהר מסייעין אותו", ובחודש אלול הוא נותן סיוע יותר מבכל השנה, כי בחודש זה כבר נפתחה הדלת בעבר, ולכן יותר קל לפתוח אותה שוב לדופק עליה.

וכפי שכתב ה'אוהב ישראל' (פרשת בחקותי) ועוד מהצדיקים שכאשר רוצים לעורר איזה ענין בעולם, בפעם הראשונה הדבר קשה, אבל לאחר שכבר עוררוהו פעם אחת ונתעורר, כיון שחוזרים לאותו יום במעגל השנה, יותר קל לעוררו שוב. זהו הפשט בכל הימים טובים, שכיון שכבר נתעורר השפע שלהם לבוא לעולם, אפשר לעורר אותם שוב בכל שנה ושנה, ואף חודש אלול כך הוא, כיון שפעלו אז לעורר בו את כח התשובה, נעשה חודש זה חודש המסוגל לתשובה מדי שנה בשנה.

אכן יש בני אדם שאינם מתייחסים כך לחודש אלול, ולכן נראה שבתחילת החודש לא יתפעלו ממנו, ורק בסוף החודש עם תחילת אמירת הסליחות, אז יתגעשו ויתרעשו, ולמען האמת כל החודש מסוגל לתשובה, וכדאיתא בזוה"ק (זוה"ח כי תצא עב, א) שעל חודש זה נאמר (כי תצא כא, יג) "ובכחה את אביה ואת אמה ירח ימים".

חודש העומד בזכות עצמו

חודש אלול הוא חודש מלא אור, חודש המסוגל להתקרבות לה'. אמנם בני אדם חושבים שחודש אלול הוא רק הכנה לחודש תשרי, ולכן חוזרים בו בתשובה, כדי בראש השנה נצא זכאים בדין. אך בטור (או"ח סי' תקפ"א) הביא מפרקי דרבי אליעזר שחודש אלול עומד בזכות עצמו, חודש אלול הוא חודש המסוגל לתשובה משום שבראש החודש הזה אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה. פירוש: לאחר ששבר את הלוחות בגלל חטא העגל ביי"ז בתמוז, התחנן עליהם ארבעים שנגמרו בר"ח אלול, ואז עלה לקבל את לוחות אחרונות ושוב שהה בהר ארבעים יום, וביום הכיפורים, אז אמר לו הקב"ה סלחתי כדברך.

מבואר שהקב"ה נותן עוד הזדמנות למי שחטא. האדם הגיע לעולם כדי להתנהג כשורה, אך התלכלך. הוא התחיל ללכת אחר תאוות לבו, הוא התחיל לרכוש הרגלים חדשים, לדבר מה שאסור, לעשות מה שאסור, לראות מה שאסור, לבזבז את הזמן, להתעניין בדברים בלתי נחוצים, סגנון חייו השתנה והפסיק להתנהג כפי שיהודי צריך להתנהג. הנה הפגם שנוצר על-ידי חטאיו, צריך היה למנוע ממנו לחזור אל

כך כשהאדם רוצה לפתוח דף חדש ולחזור אל ה', **הפגמים שהוליד בחטאיו מקשים עליו לעשותו**. הוא אומר: "מהיום אני הולך לקחת את עצמי בידיים", אבל לא יהיה לו היום טעם בלימוד התורה, לא תהיה לו תשוקה לאלוקות, כי **לבו נטמטם על-ידי העבירות שעשה**. וכן בענין התפילה, הוא רוצה, אבל אינו מצליח, והסיבה פשוטה, כי **יש לו פגמים ישנים, ואין לו לאדם שום כלים בעולם למחוק אותם**.

מפני הרגל עבירה

והדבר השני שצריך לקרות כשחוזרים בתשובה, הוא **שינוי ההרגלים**. כלומר **להתחיל להתנהג מכאן ולהבא בדרך הטוב והישר**, להתחיל לדבר עם אחרים בסבלנות, וכן לתקן כל שאר המידות שבין אדם לחבירו, להפסיק לבטל את זמנו, וכן הלאה כל ההרגלים שצריך לשנות. **האדם רוצה עד מאוד לשנות את הרגליו, אבל בהגיע למעשה, אינו מצליח, כי ההרגלים הושרשו בגופו ובנפשו**. הוא כבר הבטיח לעצמו מאה פעמים שלא יבזז את זמנו, וכיון שהגיע למעשה, רצה לראות את החדשות לכמה רגעים בלבד ותיכף יחזור לתלמודו, ומצא את עצמו לאחר כמה שעות של שוטטות וביטול זמן. הוא כבר הבטיח לעצמו מאה פעמים שלא יאכל סעודה גדולה כשהוא חוזר לביתו בשעה אחת עשרה בלילה, וכמעט שנשבע שאפילו יגיע רעב מאוד, לא ירבה בסעודה, כי זה מפריע לו אח"כ לקום משינתו בזמן ולהתפלל כיהודי, וכל סדר יומו מתבלבל עליו. אבל כשמגיע למעשה, אין הוא עומד בזה. אכן, **כן, שינוי ההרגלים אף הוא דבר הזקוק לנס, נס שהקב"ה עושה לפני שחוזר אליו בתשובה באמת**. וכל שכן כשהאדם התמכר

תשובה קדמה לעולם

נרחיב את הדברים מעט לראות כיצד הם נוגעים למעשה לכל יהודי, והגם שהדברים פשוטים, הלא הדברים הפשוטים נוגעים ביותר ואם כן בוודאי צריך לחזור עליהם ולשננם. **חז"ל** אמרו "תשובה קדמה לעולם" (פסחים נד, א). וביארו **הצדיקים**^א שבשביל כל חלקי התשובה זקוק האדם לנס. פירוש, כשהאדם חוזר בתשובה צריכים לקרות שלושה דברים עיקריים, הראשונה, **צריך להצליח למחוק את הפגמים שעשה בחטאיו, הן בעולמות העליונים והן בנשמתו**, אשר הם אלה שהורסים לו את חייו. וכדי שדבר זה ייעשה, האדם זקוק לנס, כי אין לו כלים משלו לעשותו. הוא יכול לקבל על עצמו מכאן ולהבא, אבל איך יוכל לתקן את העבר. דומה הדבר למי שרצח את הנפש, שיכול להשתדל לעשות מעשים טובים מעתה ואילך, אבל איך יוכל להחיות את המת.

והרי **פגמים אלה**, הם אשר **גורמים לו שלא יוכל להבין את התורה**, הם אשר **מכבים את תשוקתו למצוות ומרחיקים אותו מהקב"ה**. משל למה הדבר דומה, למי שעשה שטויות בצעירותו בהכנסו לעולם המסחר. הוא לקח הלוואות מכל הבנקים ולא פרע, ושוב לקח הלוואות מכל חבריו וידידיו והפסיד את כספם, רימה את כולם והפילם אחד אחרי השני, ועכשיו כשהגיע לגיל ארבעים וחמש, החליט שהוא חוזר בתשובה ופותח עסק ישר. איך? עם מי? הלא בגללך פשט כל העולם את רגלו! אתה רוצה שהבנקים יעזרו לך, אבל הם לא יעזרו לך. ואפילו תרצה לקנות סחורה בהקפה, אף אחד לא יתן לך, כי אף אחד לא מאמין לאף מילה היוצאת מפיו.

א. ראה לדוגמא 'באר מים חיים'

שהקב"ה יתן לו סיוע מלמעלה בכמה אופנים, בתחילה יסייע לו לעשות את ההתחלה, ואז יסייע לו בשלושת הדברים האמורים, הוא יתקן את כל אשר פגם, כמאמרו שלחתי כדבריך, הוא יעקור את הרגליו הישנים, אשר מתנה נפלאה היא ביותר וכל מי שזוכה לה מרגיש כעבד נרצע שיצא לחופשי, וכן יקרבו אליו ויתן לו להרגיש את קרבתו ולהתענג מזיו השכינה.

ועל זה הביא הטור מפרקי דרבי אליעזר שבחודש אלול יותר קל לפתוח דלת זו ומי שבא בחודש זה לדפוק על הדלת, זוכה ליותר סיוע מבשאר ימות השנה. ונסביר: הן גם כשהאדם מקבל סיוע, הוא לפעמים עטוף בקליפות. הקב"ה נותן סיוע, אבל העבירות חוצצות ומונעות מן הסיוע להגיע אל האדם. על כן צריך האדם לדפוק הרבה מאוד על דלת התשובה כדי שהסיוע באמת יגיע אליו. אך בחודש אלול הקב"ה נותן סיוע לאדם מעבר לרגיל. הקב"ה אומר לאדם: "תתחיל להתקרב אלי, עשה איזה שינוי קטן, קבל על עצמך איזו קבלה קטנה בבחינת חוק ולא יעבור, והתפלל שתצליח בה, ואני אסייע לך יותר מבכל השנה". וכל כך למה? כי חודש זה כבר נקבע מאז לחודש הסליחה.

האדם צריך להחזיר זאת בלב, שחודש אלול עומד בזכות עצמו ולא רק כהכנה לראש השנה. כשהאדם מחבר אותו לראש השנה, הוא עלול לומר לעצמו: "מה אני צריך ארבעה שבועות? ארבעה שבועות זה זמן רב מדי. כשנתקרב יותר לראש השנה, אז אתחיל לעבוד". והרי זו טעות מוחלטת, כי מדובר בירח ימים ואין חילוק בין הימים הראשונים לימים האחרונים. אדרבה, על האדם להתחיל מוקדם ככל האפשר כדי שיהיה לו מספיק זמן לרכוש את ההרגלים החדשים. אם יתחיל בימי החודש

לדברים המעניקים חיות למוח, שאז הוא צריך לנס גדול ביותר כדי להתנתק מהם ולחזור להיות כאחד האדם.

והדבר השלישי הוא שיוכל האדם לחזור ולהתקרב אל ה' ולהרגיש קרבת אלוקים. הוא מדבר עם הקב"ה ומרגיש מרום. תפילה אצלו היא תפילה, תורה היא תורה, שבת קודש היא אצלו יום שכולו עונג, לעבור עבירה אינו דבר שעולה אפילו בדעתו. היכול אדם לעשות כל זה בכוחות עצמו?! הן אפילו יכין האדם את עצמו בכל ההכנות בעולם, אין הדבר מוכרח שירגיש קרבת אלוקים. קרבת אלוקים היא דבר גבוה ואין לאדם כלים לעשותה, אלא הוא זקוק בשבילה לנס.

הבא ליטהר מסייעין אותו

ובקצרה, אלה הם שלושה הדברים שבאים עם התשובה: תיקון הפגמים הישנים, עקירת ההרגלים הישנים, וקיום התכלית להתקרב אל ה'. ולשלתם זקוק האדם לנס שיקרו, כי אין לו שום כלי לעשותם. ועל זה אמרו חז"ל שהתשובה קדמה לעולם. הקב"ה נתן לנו את מתנת התשובה, וכה אמר לאדם: "אני יודע שאינך יכול, אני יודע שלעולם לא תוכל לעשות אחד משלושת הדברים האלה, אך אני מבקש ממך שתבוא מצדך ותתקרב אלי מעט, ואם תעשה כן, אעשה לך נס. פתח לי פתח כחודו של מחט, ואפתח לך פתח כפתחו של אולם". אכן כיון שמדובר בנס, אין האדם יכול לשלוט בזה ואינו יכול לדעת מתי זה יקרה ובאיזה אופן. הוא יכול רק לעשות את ההתחלה. רק שם נמצאת נקודת הבחירה שלו. והאמת שאפילו בעשיית ההתחלה אין האדם יכול להצליח רק על-ידי תפילה לסייעתא דשמיא.

עכ"פ סוד התשובה הוא כמו שאמרו חז"ל "הבא ליטהר מסייעין אותו", והיינו

בתשובה לבד. אבל אם תבין שהתשובה בנויה באופן שאתה עושה פסיעה אחת בלבד ואז הקב"ה מסייע לך, אזי תבין שמעולם לא ניגשת נכון אל התשובה. תמיד ניסית לתקן בכוחות עצמך, חשבת שעליך מוטלת המלאכה להביא תוצאות, ולכן לא הצלחת.

הן כך שנינו במסכת סנהדרין (כו, ב): "מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה שנאמר (איוב ה, יב) מִפֶּרַח מחשבות ערומים ולא תעשינה ידיהם תושיה", ופירש רש"י בלישנא אחרינא: "מחשבה שאדם מחשב - כך וכך אעשה, כך וכך תעלה בידי, מועלת להשביט הדבר, שאין מחשבתי מתקיימת אפילו לדבר תורה, כגון האומר עד יום פלוני אסיים כך וכך מסכתות בגירסא". הוי אומר: מי שמקבל קבלות ומתכנן את הצלחתו, עד שהוא מרגיש שעכשיו בוודאי יצליח, בוודאי לא יצליח, שהרי הוא מגלה דעתו שהוא סבור שהוא יכול להביא את הצלחתו בידיים, והרי דבר זה לא יתכן. הקב"ה רוצה שתקבל על עצמך את הקבלה, אך תזכור שהיצר יעמוד לך לרועץ, ובגלל כן תעמוד ותתפלל כל יום שתצליח. הקב"ה רוצה שתבין שבכוחות עצמך אינך יכול ורק הוא יכול להחזירך בתשובה בדרך נס.

עיוות של שורש אמיתי

נסביר יותר: שמעתי יסוד מאמי מורתי תליט"א: לכאורה צריך להבין איך יתכן שיתגאה האדם, הרי אין לך טיפשות גדולה מזו. הלא אנו רואים כי כשהקב"ה גוזר על האדם שיידרס על-ידי רכב חולף, הוא נדרס ומאבד את הכל, וכשהוא לוקח מן האדם את שכלו לרגע אחד, האדם מתפתה לעשות מעשה שטות ומאבד את כל רכושו, וכן הלאה, הקב"ה מחזיק את האדם ועושה עמו ככל שיחפוץ, והרי האדם שרוי בידי

האחרונים, כיון שיעברו כמה ימים, ייפסק הסיוע שלו וייסוג לאחור.

יאוש שלא מדעת

אכן כשהאדם יודע כמה הקב"ה יסייע לו, הוא מתמלא שמחה גדולה, ולכן צריך לשמוח הרבה מאוד בימים האלה, ומכאן אנו באים לנקודה נוספת, והיא נושא היאוש מהתשובה. היאוש החזק ביותר הקיים בעולם, הוא היאוש מהתשובה. בני אדם מיואשים לגמרי בסברם שלעולם לא יוכלו לחזור בתשובה. וסיבת הדבר, כי הדבר שהאדם רוצה יותר מכל הוא לחזור בתשובה. פעמים הרבה אין האדם מכיר במצבו ואינו יודע מה הוא רוצה, אבל גם אז אינו רגוע, כי נשמתו רוצה לחזור בתשובה, שהרי היא באה משורש התענוג העליון ואינה יכולה לקבל תענוג אם היא מובלת בדרך עקלתון, והדבר היחיד שיכול לעזור לאדם הוא התשובה. אפילו האדם הרחוק לגמרי מתורה ומצוות נפשו יודעת מאוד שזוהי הדרך היחידה שעובדת, זוהי הדרך היחידה שיכולה ליתן לו הצלחה והנאה בעולם הזה ובעולם הבא, מדוע אם כן אינו חוזר בתשובה? משום שאינו מאמין שיצליח בזה. הוא כבר ניסה פעמים הרבה כל-כך ולא הצליח, ומזה נפל ליאוש עמוק ואינו מאמין כבר שיצליח לחזור בתשובה.

וזוהי הקליפה קשה ביותר, מה שהאדם מיואש ואינו מאמין שיצליח לשנות את דרכיו. והטעות נובעת הרבה ממה שדיברנו בתחילה, וכל אחד באיזה מקום שהוא עומד, בין אם הוא עומד למטה, בין אם הוא עומד באמצע הסולם או למעלה ורוצה להקדם בעוד מדרגה אחת, צריך לשנן שוב ושוב יסוד זה. לו היית צריך לעשותו בכוחות עצמך, היית צודק. הרגשתך שאינך יכול לחזור בתשובה לבדך, היא הרגשה אמיתית, כי באמת אי אפשר לחזור

והתשובה היא כי באמת האדם מרגיש גדול מאוד משום שיש לו נשמה שהיא באמת גדולה עד מאוד, אלא שהגוף מעוות את ההרגשה כדי שתהיה הרגשתו שהוא עצמו יכול. הוי אומר: הגאווה היא קליפה של דבר שבשורשו הוא אמת. אם לא היה בשורשו אמת, לא היה שייך בעולם להתגאות.

אין שמחה כהתרת הספיקות

כך הוא הדבר לענייננו. פעמים הרבה כשיש לו לאדם איזה הרגש עמוק לאיזה דבר, שורש הדבר הוא אמת, אלא שעשה טעות קטנה, וטעות זו הורסת לו את החיים. כשהאדם מרגיש מיאוש מלהשתנות. יש לו חלום - הלוואי אוכל ללמוד כל יום במשך כמה שעות, לא סתם לימוד, אלא לימוד מתוך ביטול, לימוד תורה לשמה, הלוואי תהיה תפילתי בדרגה גבוהה, הלוואי אוכל ללמוד קבלה. אבל הוא מיאוש. הנה אף זה שורשו אמיתי. שורש היאוש הוא כי לבד באמת אינו יכול, אך הטעות היא מה שהוא שוכח שהקב"ה נותן סיוע. אם אתה תעשה את שלך, הקב"ה יסייע לך, ואם כן אין צורך שתרגיש שזה כבר בידך, כי אין זה תלוי בך שתחליט: אני עומד להצליח. מי אתה? אתה באמת לא יכול. אכן השמחה הגדולה באה כאשר האדם בוטח שהקב"ה יעזור לו, היינו שיעזור לו בוודאות. באיזו מידה של וודאות? בוודאות החזקה ביותר.

כל הספיקות שיש לו לאדם בהגיע לבטחון, הם רק בנוגע לדברים שיש עליהם ספק אם הם באמת מיועדים עבורו. הוא חושב שהקב"ה יספק לו את כל צרכיו, אבל הוא אומר לעצמו: מאן מפיס שהצורך שלי הוא לחיות ברחבות? אולי עדיף לי לחיות יותר בצמצום וארגיש תלוי בהקב"ה. אכן כך הוא כלל בכל העניינים הגשמיים. האדם

כחומר ביד היוצר. אפילו יסתכל האדם בעצמו בלבד, יראה בחוש שהקב"ה עושה עמו ככל אשר יחפוץ, ויעשה דברים הרבה היפך רצונו. הן כך יש להם לבני אדם ניסים יום ולילה כאשר הם פועלים להשיג איזה דבר והקב"ה מונעו מהם בעל כרחם, כפי שכבר דיברנו מזה בשבוע הקודם. וכעין זה שמעתי לאחרונה מיהודי אחד, שצריך היה לנסוע במטוס, וכשהגיע אל השער, אמר לו גוי אחד שעמד שם: "הטיסה נדחתה בשעה, אתה יכול לחזור אחורה ולשבת היכן שישבת עד עכשיו ולחזור בעוד שעה". סבר היהודי וקיבל וחזר לשבת במקומו. הוא חזר אל השער כעבור שעה וחשכו עיניו כאשר גילה שהמטוס כבר יצא. הוא הרים את קולו: "מה קרה? הטיסה לא נדחתה?". והפקידים תמהו: "למה אתה חושב שהיא נדחתה? מי מכר לך את השטות הזאת?". "הלא עמדתי כאן לפני שעה", אמר בכאב, "ומישהו אמר לי שהיא נדחתה!". והתגובה היתה כצפוי: "מישהו אמר לך, ואתה קנית את זה? זה כבר בעיה שלך". היה זה במדינת מעבר, ארץ לא מוכרת, וכך מצא את עצמו משוטט שם במשך שעות ארוכות מבלי לדעת לאן ללכת, והוצרך לקנות כרטיס חדש כדי להמשיך למחוז חפצו. אח"כ התבונן ואמר: "הלא דבר מפליא הוא מה שקרה כאן! מי הוא זה שהעמיד שם את הגוי שיגיד לי שהטיסה נדחתה? הלא הקב"ה העמידו שם. אין זה אלא שהחליט למנוע אותי מלנסוע בטיסה הזאת..." הא לך שהקב"ה עושה עם בני האדם כחפצו. הקב"ה החליט שיהודי זה צריך להשאר לבד, על כן שלח מישהו, אם זה אליהו הנביא מחופש לגוי, אם זה סתם גוי, שיאמר לו: "אל תבוא הנה עכשיו". וכך נעשה עם בני אדם יומם ולילה, הקב"ה עושה אתם מה שהוא רוצה. ובכן, השאלה גדולה ועצומה - איך יתכן שיתגאה האדם? מהיכן נובעת היכולת שלו להתגאות?

פותח לו, שבוודאי אינו צריך לדפוק בחזקה עד שישבור את הדלת, אלא יש לו להמשיך לדפוק שעה אחרי שעה, עד שבעל הבית יתעורר לפתוח לו מבפנים. כך היא התשובה. **הקב"ה צריך לפתוח מבפנים**, כמו שאומרים בפיוט **וכל מאמינים**² הפותח שער לדופקי בתשובה. האדם החליט שהוא הולך להשכים בזמן. יום אחד הוא החזיק מעמד, ויהי למחרת, הוא השתתף בשמחת נישואין עד לשעה מאוחרת ובבוקר קם באיחור, לא היתה לו לא תפילה ולא לפני התפילה. ובכן, **אם למחרת שוב יעשה את מה שמוטל עליו**, דהיינו **לחשב בערב לכמה שעות שינה גופו זקוק ולהעמיד שעות מעורר**, **הקב"ה יסייע לו**, אך **לא בהכרח שיראה זאת מיד**, כי **אינו צריך לראות את התוצאות בעיניו** כאמור.

עושה חדשות בורא רפואות

דוגמא נוספת: בימינו, כשיש חולה שאין לו רפואה ידועה והרופאים מקציבים לו שנה או שנתיים בלבד של חיים, מחזקים אותו על-ידי שמראים לו שבימינו הקב"ה מגלה כל יום רפואות חדשות, רפואות נפלאות שלא היו קיימות מאז בריאת העולם, ואלו שאך אתמול היו חסרי מרפא, היום כבר קיים בשבילם רפואה, וכן מראים לו שאלפי בני אדם ניצלו בדרך זו, אף להם הרופאים קצבו חיים קצרים בלבד, ובסוף נתגלתה רפואה חדשה שהצילה את חייהם והנה הם חיים אתנו היום. ובזה החולה מתחזק והולך באמונתו, כי יאמר: הרי יתכן שבמשך שנה זו נתגלה רפואה חדשה שתרפא את מחלתי.

על האדם להבין שכך הוא לענין התשובה. האדם אומר: "אני מרגיש שאני

צריך לבטוח שהקב"ה יספק לו את כל צרכיו, אבל כשיחשוב על הפרטים לראות איך ייראו צרכיו, עליו לומר איני יודע. אבל **כשזה מגיע לתשובה, אין שום ספק בעולם שהקב"ה רוצה שזה יקרה ושבוודאי יעזור לו שכן יקרה**.

הפתח שער לדופקי בתשובה

הן כל יסוד הבא ליטהר מסייעין אותו, הוא יסוד הבטחון, וכפי שכבר הבאנו כמה פעמים הלשון של **השל"ה הק'** (עשרה הילולים, שער הבטחון): **"הבא ליטהר יבטח שהקב"ה מסייעו"**. על האדם להבין שאין לו שום סיבה להתייאש. ונבאר באופן נוסף: בני אדם מתייאשים כשאינם רואים את הסוף. הם מנסים ומנסים, ואינם רואים שזה עוזר. האדם רוצה להשיג משהו ומחליט להפעיל לשם כך פרוטקציה. הוא מתקשר לידידו, והלה אומר לו: "בוודאי, אפעל בשבילך". הוא מתקשר אליו כעבור שבוע, וידידו עונה לו: "לא שכחתי אותך... התקשר אלי בעוד שבוע..." כך הוא דוחה אותו כל פעם בלך ושוב. לאחר עשר פעמים, אומר האדם: "איני רואה שהוא הולך לעזור לי... נדמה לי שהוא מרמה אותי..." כשאין האדם רואה שפעולותיו מביאים לידי תוצאות, הוא נופל ליאוש. אך כל זה אם הוא חושב שהוא באמת צריך לראות תוצאות, אבל אם הוא יודע שאינו צריך לראות שום תוצאות עכשיו, אלא **כלל ברזל יש, אמת שאין לך אמת גדולה מזו, שמי שמנסה מצדו ומתפלל לה' שיסייע לו, ומנסה שוב ומתפלל, וחוזר חלילה, ביום בהיר אחד יפתח לו השער, אין לו שום סיבה ליפול ליאוש**.

על האדם להבין שהתשובה דומה למי שנוקש על דלת בעל הבית ואין בעל הבית

ג. פיוט זה מייחסים לפייטן הקדום ר' ינאי. רבינו גרשום מאור הגולה כותב שהיה חכם גדול מן החכמים הראשונים.

פתרון? אכן **כשהאדם ממשיך הלאה לעבוד את ה' כאילו הכל בא אל פתרונו, הקב"ה מסייע לו וממציא לו פתרון.**

יש הרבה גאווה ועצבות במה שהאדם אומר לעצמו: "אם זה כבר נראה כמו שנראה, כבר לא אכפת לי מכלום, שיהיה מה שיהיה". לא! **אתה תמשיך, תקיים את הבא ליטרה, ומן השמים יסייעו לך.** בשעה שאתה מתפלל, עליך להראות פנים שהכל מסודר. **אמנם בפנים יהיה לך שברון לב, שהרי אתה זקוק לישועה גדולה, אבל יחד עם כן תהיה בשמחה מחמת הידיעה שהקב"ה ישלים את חלקו.**

איזהו חכם הרואה את הנולד

פעם הייתי צריך לנסוע עם משפחתי ממדינה למדינה, והנה נתברר שלאחד מהילדים לא קנו כרטיס. התקשרנו למי שקנה בשבילנו את הכרטיסים, אך התברר שכבר אין כרטיסים לקנות. הזמן התקדם במהרה, החול בשעון אזל, ושום פתרון טרם היה נראה באופק. בסוף הודיעו לנו שיש אפשרות לרכוש כרטיס, אבל יש עם זה בעיה אחת, שאם נמתין בדלפק עד שהענין יסודר, לא נוכל להספיק להגיע בהליכה רגלית אל השער שממנו המטוס יוצא לפני שהמטוס סוגר את דלתותיו, כברת דרך של עשרים דקות. מה עשוי? הציעו להנפיק בשביל הילד כרטיס מזויף רק כדי שנוכל להתחיל ללכת לכיוון השער ולעבור את כל פתחי הבידוק בשלום, ואמרו לי שעד שנגיע אל השער, כבר יהיה הכרטיס מוכן ובע"ה נוכל לעלות למטוס. כך עשינו ואכן כשהגענו לשער, כבר היה הכרטיס של הילד מוכן...

לימוד נפלא הוא בשבילנו. הרבה בני אדם עומדים ומחכים. "אם אינני מסודר, אין לי מה לעשות. אני עומד ומחכה..."

חולה ואין רפואה למכתי. כבר ניסיתי מאה פעמים ולא הועיל לי". משיבים לו כך: "אם אתה תמשיך ותעשה את שלך, ביום בהיר אחד תתחדש לך רפואה. עדיין אינך יכול לראותה כי היא עדיין לא קיימת בעולם, אבל בזה שתעשה הכל כדי להמשיך בין החיים, יום אחד תתחדש בשבילך רפואה ותצא מאפילה לאורה".

ממשיך בעבודתו על שם העתיד

וחיזוק זה נוגע לכמה וכמה אופנים, ואחד מהם הוא כזה: יש הרבה בני אדם שבגלל שאינם מצליחים בענין אחד בעבודת השי"ת, הם מזניחים גם שאר הדברים, כי אומרים לעצמם: "הרי כתוב בספרים שאם דבר זה פגום, גם שאר הדברים אינם ראויים", ובגלל זה הם קורסים לגמרי ונעלמים. ולפי האמת **צריך האדם להמשיך לנהל את סדר יומו הרוחני כאילו כבר נושע באותו ענין שאינו מצליח בו, והכל מתוך ההכרה שאם יעשה את כל מה שמוטל עליו לגבי אותו ענין, הקב"ה ישלים אותו בשבילו.**

דוגמא לדבר: האדם נמצא בדרכים ואין לו תפילין אתו. הוא מקווה שלקראת ערב יהיו לו תפילין, אבל עכשיו אין לו. אומר הוא לעצמו: מה?! שאתפלל שחרית בלי תפילין?! איזו מין שחרית היא? אכן יהודי ירא שמים נעמד להתפלל בהתלהבות עצומה כאילו היו לו תפילין. או כעין זה, היה לו לאדם חשק להתפלל עם דרגה יותר גבוהה של גוף נקי, אך לא הצליח. על-פי הלכה זה היה בסדר, וכמו שכתב **הסטייפלר** צ"ל מהטעם שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, אבל אם היה לו גוף נקי לגמרי, היה הפלא ופלא, וזה לא עלה בידו. ובכן, מה תעשה עכשיו? תתפלל בעצבות? לא, לא, לא, תמשיך הלאה והתפלל בשמחה. אבל מה יהיה מחר? הרי איני רואה עדיין שום

אינו יכול להתאחד עם הקב"ה על-ידי תורתו, אבל אח"כ כשהקב"ה יסייע לו, יוכל גם יוכל. מהאי טעמא מותר לו להתחיל ללמוד ולהתפלל הגם שהוא נראה כפי שנראה, כי הבטחה מוחלטת יש לו שהקב"ה ירפאהו. על תשובה יש הבטחה.

נרשמים למבצע

השמחה מכך שבחודש אלול יש סייעתא דשמיא יותר גדולה מהרגיל, היא שמחה גדולה ונפלאה. האדם בא עם ההרגלים שאינו מצליח להשתחרר מהם לאחר כל-כך הרבה זמן, ומבקש מה' שירשום אותו למבצע של חודש אלול. הוא שואל: "עדיין אפשר להרשם למבצע?". והקב"ה משיב: "אפשר, אבל בשביל זה אתה צריך להיות בבחינת הבא ליטרה. עליך להיות מוכן לעזוב הרגלים ישנים בכל הענינים". וכן זה דורש מן האדם לעשות חשבון הנפש, כי הקב"ה מציע לאדם כמה מסלולים במבצע הזה ושואל אותו: "באיזה מסלול אתה בוחר? אתה רוצה לשנות בעניני ממון? להתחיל שם להיות יהודי כשר? אתה רוצה שפיך יתחיל להיות פה נקי? איפה אתה רוצה לשנות", ואם האדם מגיע בלתי מוכן ואינו יודע לענות באיזה מסלול הוא בוחר, הלא סימן הוא שאינו רציני.

הן כך כתבו הצדיקים שחלק מהבא ליטרה הגורם לסיוע שיבוא, הוא חשבון הנפש שהאדם עושה, כי על-ידי חשבון הנפש הוא מתקשר לאמת, שהרי הוא אומר: "אני יודע מה אני צריך לתקן, אני יודע שאצטרך לשלם על זה מחיר, ועל דעת כן אני עושה", והאמת היא זו שגורמת לסיוע שיבוא.

אבל אם תחכה כאן, כשתחליט יום אחד לאזור עוז ולהתחיל לצעוד, תפסיד את הטיסה, והרי אתה צריך להגיע רחוק מאוד, אתה צריך לעוף לשמים. סדר הדברים שהאדם צריך לעשות בכל מצב הוא כזה: **"הקב"ה הרי בוודאי יעזור לי, כי הבא ליטרה מסייעין אותו. על כן אני מתחיל ללכת.** איי, דבר פלוני יושב לי לרועץ ומעכב אותי בכל דבר בחיים. לא נכון! זה לא מעכב אותי בכל דבר, אלא אם כן החלטתי כך".

אכן כן, כשהאדם מרגיש שהדבר עומד להשאר ככה לעולם, המצב באמת גרוע ביותר, אבל זה הרי לא הולך להשאר ככה...

כך הוא בכל דבר. ולמשל, מי שאינו שמור בקדושה. יודע הוא שלדאבוננו הוא שקוע בבור תחתיות, יודע הוא שתורתו ותפילתו אינן שוות הרבה, שהרי הוא רחוק מהש"ת. ובכן, מחפש הוא דרכים לצאת מן הבור. אולי ילך למומחה פלוני, אולי יעשה על עצמו קבלה נחושה, אולי ינסה בדרך זו או בדרך אחרת. עליו לדעת שהוא לא יכול לבד. בשום פנים ואופן הוא לא יכול לבד. אבל אם יתחיל ללכת כאילו כבר יצא מן הבור. הוא אמנם יבכה ויתחנן להקב"ה שיוציאנו מן הבור, אבל בינתיים יעשה הכל על שם העתיד, יתפלל בהתלהבות וילמד בהתמדה, ובוודאי יהיה לו הדבר קשה, כי קשה לו לאדם לחיות בשקר והאדם מרגיש שמדובר בסתירה, התורה והתפילה יתחילו לרפאותו, ויחשב בזה כבא ליטרה.

שוב, הדבר פשוט שהתורה והתפילה שלו זקוקות לישועה גדולה, אבל על זה נאמר מתוך שלא לשמה בא לשמה. עכשיו

יום שני פרשת שופטים ב' אלול תשפ"ב

הדרך להסיר את ההרגשה שהתשובה היא מעבר לים

ואני אנה אני בא

יותר מדוייק מזה מצאנו במדרש, שם מבואר שהפסוקים מדברים **במי שהתשובה נראית רחוקה ממנו מחמת ריבוי הכמות**. ואם בשיעור הקודם דיברנו על ההרגשה שהיא רחוקה ממנו בגלל הקושי לשנות הרגלים ישנים, כעת אנו מדברים על ההרגשה שהיא רחוקה מפני שיש לו לאדם אלפי דברים לשנות, כי חוץ מהתיקון שהוא **צריך לעשות בדברים החיצוניים**, כתורה ותפילה, סור מרע ועשה טוב, **עוד הוא צריך לתקן את פנימיותו**. הוא צריך להסיר את הגאווה מלבו, אשר הבעש"ט הק' ז"ע אמר שאין על זה עצה, אלא **צריך להתייגע ולהתייגע עד בלי שיעור**, וכן הוא צריך להחזיר בלבו אמונה, וכן הלאה כל שאר חובות הלבבות.

לפני שנעתיק את לשון המדרש בפנים, נִדְמָה הרגשה זו להרגשת האדם כשהוא חייב כסף לכל העולם. כשיש לאדם חובות על סך חמישים אלף דולר, הגם שזה לא מצב נעים, במיוחד שהוא לא מצליח לכסות את החודש, מכל מקום הוא יודע שזה לא סוף העולם. חמישים אלף דולר עוד אפשר להחזיר. הקב"ה ישלח לו מפה ומשם והוא יחזיר אותם. אבל כשהאדם נקלע לחובות של סכומים עצומים והוא מגלגל ומגלגל, יש שהוא מתייאש ואומר: "אני עוזב את הכל... אני לא יכול להמשיך לגלגל..." והולך ומתקרבל בשמיכתו, וכל-כך למה? כי הוא אומר: מהיכן אתחיל? ואם אחזיר לפלוני, מה זה יעזור לי? הרי יהיו עוד מאה אנשים שיצרחו עלי! ואם אתאמץ למעלה

לא נפלות היא ממך

אחד מהקשיים שמונעים את האדם מלחזור בתשובה ולשנות את דרכיו הוא ההרגשה שיש לו דברים רבים מאוד לתקן, כך שאינו יודע מהיכן להתחיל. אילו היה לקוי רק בדבר אחד ובכל השאר היה נזהר כהוגן, היה יכול לדון מה לעשות בנוגע לאותו דבר שהוא לקוי בו. אבל עכשיו שבכל פינה שהוא פונה הוא צריך תיקון גדול, תפלתו צריכה ישועה גדולה, תורתו, הלא היא בכלל זועקת לעזרה, אין לו חברותא, ואין סדר יום נורמלי. וחוץ מאלה הוא צריך תיקון בפיו ובעיניו, הכיבוד אב ואם צריך תיקון גדול, שלום ביתו צריך תיקון גדול, מידותיו צריכים תיקון גדול, אין הוא יודע מהיכן להתחיל ומרגיש שהתשובה רחוקה ממנו עד מאוד, במיוחד שהוא מסובך עם חובות וטרדות שונות.

יצר הרע גדול הוא שמונע את האדם מלהתחיל ומפתה אותו לשקוט על שמריו, כי אינו נותן לו לראות איך יהפוך יום אחד ליהודי בעל סדר הגון שמנצל את זמנו ועוסק כל היום כולו רק בתורה ועבודה וגמילות חסדים ושומר עצמו מכל רע.

אכן על זה העידה לנו התורה בפרשת נצבים (ל, יא-יד): "כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלות היא ממך ולא רחוקה היא וגו' כי קרוב אליך הדבר מאוד בפין ובלבבך לעשותו", וכפי שפירש הרמב"ן ודעימיה שהמצוה הזאת היא מצות התשובה.

שהוא טיפוש, אומר: אימתי אקרא כל התורה? ומי שהוא פיקח מהו עושה? שונה פרק אחד בכל יום ויום, עד שמסיים כל התורה כולה. אמר הקדוש ב"ה: לא נפלאות היא, ואם נפלאות היא (אם אתה מרגיש שהיא רחוקה) - ממך, שאין אתה עוסק בה (אילו היית נכנס פנימה לעסוק בה, היית רואה שאינה רחוקה כל-כך. היא נראית לך רחוקה רק משום שאתה עומד מבחוץ).

הנה המדרש מגלה לנו שהדרך הישרה היא שיתחיל האדם מעט מעט, וכך יגיע בס"ד לאן שהוא צריך להגיע. והוסיף המדרש שמי שאינו עושה כן, אלא הולך ומתייאש בראותו את ריבוי הכמות, עושה מעשה טפשות, שהרי אתה רואה שיש בני אדם שהגיעו למעלה, הא לך שאפשר להגיע לשם. והרי אף אלו אשר ודם היו ואף להם היה נסיונות, וכיצד אם כן הגיעו? אין זה אלא שהתאמצו יותר לעשות מעט מעט כעצת התורה, עד שהגיעו. זהו המשל שהמשיל המדרש לכיכר התלוי למעלה, שהפיקח מתבונן ואומר: "אם זה שתלה אותו למעלה הגיע לשם, אף אני יכול להגיע לשם". אף כאן, אם אתה רואה בני אדם שהצליחו ברוחניות (לא סתם אחיזת עינים, אלא הצלחה אמיתית. והרי כל אחד מאתנו מכיר הרבה אנשים בסביבתו שיש להם הצלחות מסוימות ברוחניות), אין זה מפני שלא היו להם נסיונות, ואף לא מפני שיש להם כשרונות מיוחדים, אלא מפני שעשו מה שהתורה מצוה אותם לעשות, וזכו לסייעתא דשמיא. אמנם אי אפשר לדמות מילתא למילתא כי יתכן שלגבי מצוות מסוימות ניסיונותיך גדולים משלהם, מכל מקום נקודת הדברים היא שאם נפלאות היא, הרי זה רק מפני שלא עסקת בה, ואם תעסוק בה ותלמד את דרכי התשובה ותעשה מה שהתורה מצוה לעשות, אף אתה תוכל.

מכוחותיי ואשיג הלוואה מהבנק על סך ארבע מאות אלף דולר, מה זה יעזור לי? הרי יש לי עוד שנים וחצי מיליון שאני חייב לכל העולם! יאוש הוא הנובע מריבוי הכמות. כך האדם מרגיש לפעמים לגבי מצבו הרוחני. אולי אינו שוקע כל-כך לעצבות אשר יגרום לו להשאר במיטה, אבל הוא מתעטף בקרירות - "נניח שכבר אקבל על עצמי קבלה נחושה, הרי לא אֶעֱשֶׂה מזה צדיק, שהרי יש לי עוד אלפי דברים שאני צריך לתקן... ובכן, נראין הדברים שצריך לראות לשרוד את הימים האלה. צריך להגיע לראש השנה ויום כיפור, להתחמם קצת, ולהמשיך הלאה, כי הדברים לא הולכים באמת להשתנות..."

ראמות לאויל חכמות

מבאר המדרש (דברים רבה ח, ג) בזה הלשון: זהו שאמר הכתוב (משלי כד, ז) רָאמוֹת לאוּיל חכמות בשער לא יפתח פיהו (פירושו לפי רש"י: ראמות היא מין אבן יקרה שאינה מצויה. כלומר, כל חכמה דומה לכסיל כאבן יקרה וכמרגליות ולכן לא יפתח פיו להכנס אל השער, כי יאמר איך אעסוק בתורה מתי תעלה ביד?), מהו ראמות לאויל חכמות? רבנן אמרי, הטיפש הזה נכנס לבית הכנסת ורואה אותן עוסקים בתורה והוא אומר להן: היאך אדם למד תורה תחילה? אומרים לו: תחילה קורא במגילה ואח"כ בספר ואח"כ בנביאים ואח"כ בכתובים. משווא גומר את המקרא, שונה את התלמוד, ואח"כ בהלכות ואח"כ באגדות. כיון ששומע כך, אומר בלבו: אימתי אני למד כל זאת? וחוזר מן השער (מבית הכנסת). הוי, בשער לא יפתח פיהו. א"ר ינאי למה הדבר דומה, לכיכר שהיה תלוי באויר. טיפש אומר: מי יוכל להביאו? ופיקח אומר: לא אחד תלה אותו? (והרי זה סימן שאפשר להגיע אליו) מביא סולם או קנה (מקל) ומוריד אותו. כך כל מי

כאילו אין לו בעיות. פרק אחד זה שאתה הולך ללמוד היום, למד אותו כיהודי. **תחשוב שאתה לומד אותו כי אתה רוצה להשתפר.** אינך יודע איך תגיע אי שם על ההר, אבל הבה ונלמד היום פרק אחד. הבה ונלמד בחיות ובקול. באיזה מצב שאתה נמצא, אם אתה יכול ללמוד כך חצי שעה, תלמד חצי שעה, אם אתה יכול עשר דקות, תלמד עשר דקות. אבל **תעשה משהו, ותעשה אותו מחר שוב. תעשה אותו כאילו אין לך שום קשיים.** דבר זה מביא לך לא רק ידיעת התורה, אלא **הוא מביא לך סייעתא דשמיא וכוחות חדשים שאינך יכול לראותם.** זה מה שאומר המדרש: אם נפלות היא - אם אתה רואה שהיא רחוקה מאוד ולעולם לא תוכל להגיע אליה. ממך, שאין אתה עוסק בה. **כי יהודי שמתחיל לדבק עצמו בתורה לפי מדרגתו, מתחיל לקבל שייכות לניסים הנעשים לכל מי שמתקרב אל ה'.**

עד שהשערים נפתחים

בני אדם עושים חשבונות: כמה שנים נשאר לי לחיות? כמה מסכתות יש לי ללמוד? אספיק ללמוד את הכל? לא אספיק? טעות מוחלטת היא, **כי אם תתחיל ללמוד פרק אחד, תראה שייפתחו לך שערים חדשים.** העולם אומרים על זה משל במלך שבנה מגדל בן מאה קומות ואמר שמי שיטפס במדרגות ויגיע עד למעלה, יזכה בבת המלך. אנשים טיפסו אחד אחרי השני, וכיון שהגיעו לקומה העשרים, העשרים ואחת, הרגישו שכוחותיהם אזולים והתייאשו כי אמרו שבוודאי לא יגיעו עד למעלה. עד שהגיע חכם אחד ואמר: "היתכן שהמלך עשה שחוק מנתיניו? אין זה אלא שיש אפשרות להגיע עד למעלה. אטפס עד לקצה כוחותיי ואראה מה יהיה". אומר ועושה. הוא טיפס וטיפס, וכיון שהגיע לקומה

עצה עמוקה

כעת נדבר בשפתינו. הבה ונתבונן! איזו עצה נתן לנו המדרש? לכאורה העצה נראית כשאובה מחכמת חיים. הטיפש אומר: איך אגיע? והפיקח אומר: הלא אחד הגיע לשם, ואם כן אף אני יכול להגיע, ובכן, מה אעשה? אשנה כל יום פרק אחד עד שאסיים. במושכל ראשון מדובר בעצה של חכמת חיים אשר גם הגוי היה יכול להציע אותה.

הנה ראשית כל, כבר דיברנו פעם שגם בחכמת חיים אי-אפשר לזלזל, כי שורש כל החכמות הוא בתורה, אלא שבדרך כלל, כשחכמת חיים מציעה איזו עצה, היא מציעה רק חלק ממנה, וכשהתורה מציעה עצה, יש בה הרבה יותר עומק, וצריך להתעמל ולהתייגע כדי להבינו. אכן כשנתבונן היטב בלשון המדרש, נראה שיש בה הרבה יותר עומק. נבאר עומקה של עצה זו בשפה פשוטה. המדרש אומר כך: **עליך לדעת שאת הסיוע הצליח בתורה, אתה צריך לקבל מהש"ת.** כשאתה עומד מבחוץ ורואה שאינך יכול לתקן את כל מה שאתה צריך לתקן, ראייתך נכונה, שהרי מדובר באלפי פרטים ועל כל פרט ופרט היצר הרע פושט את טלפיו ומעכב בעדך. אתה צודק. אבל **עליך להבין שכאשר אתה מתחיל ללמוד פרק אחד, אתה מקבל את הסיוע של אותו פרק, ואז נעשה לך יותר קל להמשיך הלאה אל הפרק הבא.**

נדבר ברור יותר: וכי התכלית היא שתסיים פרקים הרבה? הלא התכלית היא שתכיר את הרבונן של עולם דרך לימוד הפרקים. ובכן, **כשתלמד פרק אחד, יגיע עמו הכח הרוחני שנמצא בו, הסייעתא דשמיא, העדינות והכח להלחם עם היצר הרע.** למד פרק אחד, אך למד אותו כיהודי. האדם צריך להתרגל ללמוד פרק אחד

אינו חכם גדול כל-כך, כי הוא זקוק לראיה שאפשר להגיע לשם. אחרת, לא היה פועל. וכעין זה בעניינינו, האדם אומר: "איני יכול להשתכנע שאוכל לחזור בתשובה, אלא אם כן אראה יהודי אחד שהיה עכ"פ מגושם כמותי, עם אותם נסיונות ממש, וחזר בתשובה שלמה". אך החכם השני הוא חכם יותר גדול, כי הוא הרי לא ראה מעודו שאי מי הגיע למי הבור, אבל הוא לא צריך לכך, כי הוא אומר: "יש מים יפים בבור; המים יכולים להרוות את צמאוננו? אם כן צריך למצוא דרך להגיע אליהם". הרי אומר: חכם זה צופה אל התכלית, וכיון שהוא רואה אותה, הוא עושה הכל כדי להשיגה. אולם **החכם השלישי, הוא החכם האמיתי**, כי הוא אפילו את התכלית אינו רואה, שהרי החבית מלאה חורים וסדקים וכל מעט מים שמכניסים, מיד יוצאים החוצה. אבל חכם זה אומר: מי ביקש ממני בכלל להגיע אל התכלית? עצם זה שאני מקיים את דבר המלך, זהו התכלית. **עצם זה שאני עובד את ה', זהו התכלית.** אני משתדל לקום מוקדם, אני מתיישב עם הגמרא ומתחיל לומר מילים בקול אע"פ שאיני מבין. זהו התכלית. מי אמר שאני צריך להגיע לאיזה שהוא מקום?

דיברה תורה כנגד יצר הרע

דבריו המאירים של ה'שרף' מקאצק הם פלאי פלאים, וזה מה שהתורה אומרת לנו - לא נפלאות היא ממך. כי הנה באמת קשה מאוד להבין מדוע האדם הולך אחר שרירות לבו? הרי דרך התורה, היא דרך נפלאה וישירה כל-כך. הא תינח אם לא היה טועם מעולם את דרך הקללה, עוד היה יכול להעלות בדעתו שהיא דרך שעובדת. אבל עכשיו שהוא נמצא בדרך זו, הלא הוא עצמו יכול להעיד כמה היא לא שווה, מדוע אם כן אינו יוצא משם? התשובה היא, שהאדם מרגיש שלעולם לא יוכל לצאת

השלושים, נפתחה לו דלת ומצא שם מעלית. נכנס פנימה והגיע אתה עד לקומה העליונה. והנמשל: האדם אומר: "איך אגיע לפסגת ההר?". אומרים לו: "לך כמה שתוכל ותראה שייפתחו לך שיעורים".

אמנם הנמשל אינו דומה כל-כך למשל, כי בנמשל אין האדם צריך להגיע לקומה השלושים כדי שייפתחו לו שערים חדשים. אלא **כיון שטיפס לקומה הראשונה, כבר נכנס בו כח עליון, כי כל פסוק בתורה מקרב את האדם אל הרבונו של עולם**, וככל שהוא מוסיף ללמוד, הוא מקבל עוד ועוד, עד שהוא עולה למעלה ראש.

הולך בחכמה הוא יימלט

עוד אנו מוצאים הרחבה ליסוד זה בדברי ה'שרף' **מקאצק** זיע"א ונדפס בספר "אמת ואמונה" (תת"פ). במקומות אחרים **במדרש** (ויקרא רבה יט, ב) אנו מוצאים שלושה משלים בענין האמור. משל אחד הוא אותו ששנינו לעיל בדברי המדרש בפנים, בכיכר התלוי בשמי קורה, שהחכם אומר: "הלא אחד הגיע לשם לתלותו", וזה מה שנותן לו החיזוק להתאמץ מעט מעט. והנמשל הוא לגבי רוחניות שהחכם אומר: "הלא בני אדם מצליחים לשנות הרגלים בעיני אכילה, הרגלים בענין הקימה בבוקר, הרגלים בענין הדיבור, וכן הלאה, ואם כן אף אני יכול, ועלי רק לחפש את הסולם".

משל אחר מובא במדרש, למים יפים בבור עמוק ואין אדם יכול לדלות מהם, עד שבא חכם וקשר חבל לחבל עד שהגיע אליהם. ועוד משל, למלך ששכר פועלים וצוה אותם למדוד מים בחבית, והחבית מלאה חורים וסדקים, התחילו הללו מעררין: מה אנו עושין? עד שבא חכם אחד ואמר: מה אכפת לי? שכרי אני נוטל.

אמר ה'שרף' מקאצק: החכם הראשון

ראשון תכניס מעט אור. לאור יש כח גדול. בספר **שמירת הלשון של ה'חפץ חיים'** רואים כמה לשון הרע אחת הנשמעת באזני האדם משפיעה עליו. היא מחלחלת במוחו, היא גורמת לו לחשוב אחרת על פלוני, ולפעמים יסתכל עליו בזלזול עשרות שנים קדימה, הכל בגלל לשון הרע זו ששמע עליו. וכן ראייה שאינה טובה, יכולה להשפיע הרבה מאוד לרעה על האדם. ומידה טובה מרובה, אתה יודע איזו השפעה יש למאמר חז"ל על האדם? תלמד אותו ככוונה זו. אל תיבהל מגודל הכמות. אם נפלאות היא, ממך הוא, מפני שאינך עוסק בה. תתחיל לעשות את הדבר הנכון, **תתחיל לשפוך אור, מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך**. תתחיל למוד ספר, אבל ברצינות, לא בשביל לצאת ידי חובה. אתה רוצה ללמוד מסילת ישרים? למד מסילת ישרים. עשר דקות ביום. אבל תלמד, תן לו לחלחל בעצמותיך. יש לך מושג איך זה יכול להפוך אותך? בחר לך כל ספר שאתה רוצה. הלא ארון הספרים מלא וגדוש עד אפס מקום, והיום כבר מדגישים בספרים את הדיבורים החזקים הנוגעים ביותר, וכן יש מפתחות וליקוטים. למד קצת מאור עינים בפנים, קצת אור החיים הק', אבל לך עם סדר. קבל על עצמך, יהיה מה שיהיה. יום קל, יום קשה. כל יום אתה לומד אור החיים הק'. לא יתכן בעולם שתישאר כפי שהיית. כעבור שנה תמצא את עצמך במקום אחר לגמרי. וזה יקרה ממילא, כך שלא תוכל לתכנן מראש איך תיראה אז, שהרי זה בא ממקום של למעלה מדרך הטבע.

לעשות נחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו

אך ה'שרף' מקאצק אומר יותר מזה: האדם מודד את עצמו בכל עת אם יוכל

משם, ולכן הוא משכנע את עצמו שגם דרך זו טובה היא.

אומר לנו המדרש: הבה ונלמד כמה פסוקים בתורה, ונראה שיש בהם סוד. התורה לא סתם אומרת לא בשמים היא ולא מעבר לים היא, אלא היא מתארת מה שכל אחד זועק. כל מי שנמצא מבחוץ, מרגיש זועק בדיוק מה שהתורה שוללת - "בשמים היא, מעבר לים היא, רחוקה היא, נפלאות היא". והראיה, שהרי אינו חוזר בתשובה, ואילו היה סבור שהוא יכול לחזור בתשובה, לא היה נשאר רגע אחד במקומו, אלא היה משתגע ומתלהט אחר תענוגי התורה, והיה מדבק עצמו בתפילה ובשבת קודש. אלא ודאי שהוא אומר כך: "הרי לא אגיע לשם... ניסיתי עשר פעמים ולא הצלחתי... אני כנראה לא בן אדם כזה..." מה פירוש אני כנראה לא בן אדם כזה? למי התורה מדברת אם לא אליך? מסוף פרשת בראשית, מאז שהאדם חטא כמה שעות בלבד לאחר בריאתו, **התורה מדברת לאנשים כמותך, אנשים שנכשלים ורוצים לחזור בתשובה**. אכן האדם לא מאמין, הוא לא חושב שיצליח, הוא אומר: "לעולם לא אשתנה יותר... בגיל כזה כבר לא משתנים..." וזו קליפה נוראה היא.

ההולכים בחושך ראו אור גדול

נותנת לנו התורה עצה. העצה היא: **התעלם מההרגשה וההבנה שלעולם לא תוכל להשתנות, ותתחיל לעשות דבר אחד קטן**, פרק אחד ביום, **והדבר הקטן הזה, יתן לך סיוע לעשות עוד דבר אחד**. אבל את הדבר הזה שאתה מקבל על עצמך, **תעשה ברצינות מלאה**, ולא כדי שתרגיש טוב שקיבלת קבלה טובה, אלא **מצד זה שאתה יודע שזה מה שיפתח לך את האור**. אם פגע בך מנוול זה, משכחו לבית המדרש (קידושין לא, ב). אם יש לך יצר הרע, דבר

להחליץ מן הבור? איך יכול ללמוד ולהתפלל כיהודי ולהמתין בסבלנות עד שהקב"ה יטה את לבבו ויסייר ממנו את הרגילות החשוכה? גופו הרי רגיל להרגיש הנאות גדולות וחזקות שבאות ממקור הרע, וכל עוד לא יגיע לקרבת אלוקים, הרי כל דבר שיעשה יהיה יבש לגמרי בלי שום סיפוק, שהרי לא יצליח להתפלל בדביקות ולהתנהג כירא שמים, כי טמטום העבירה שהוא עושה זה כבר שנים ארוכות, קיים אצלו ואינו נותן לו להרגיש שום טעם. וגם חוסר הידיעה עד מתי ימשיך כך, הוא בלתי נסבל. איך אם כן יוכל להתחיל? הגוף הרי רגיל ליהנות מהנאות של דברים אסורים ונוראים כפשוטו ממש, ואם כן זה שהוא חכם הרואה את הנולד שאם ינסה, יום אחד הקב"ה יתן לו להרגיש קרבת אלוקים, אינו מספיק ליתן לו עכשיו את החיזוק, כי גם כשהוא פונה אל התורה והמצוות, אינו מרגיש שום טעם. חשוך לו ואין לו שום טעם בשום עשייה, ואיך אם כן יוכל לחזור בתשובה, הלא בשמים היא ומעבר לים.

הנה כי כן, כך היהודי שואל: "הלא בשמים היא ומעבר לים!" הוי אומר: הקב"ה ידע ממכתב זה. הקב"ה אומר כך: "אני יודע שזה מה שאתה הולך להרגיש". מאחר שהתורה עוסקת במצות התשובה, היא **בוודאי מדברת למי שהרגל העבירות גורם לו להרגיש שהתשובה היא בשמים ומעבר לים**. ולא רק לבעל עבירה גדול היא מדברת, אלא לכל יהודי. והרי כל אחד מאתנו צריך לחזור בתשובה, כי ביחס לאמת, אנו רחוקים עד מאוד. יש שנפגוש יהודי שיאמר: "אני מסודר בתורה ובתפילה, ואפילו במילי דחסידות... אני לא מופרך כל-כך..." אך כשנאמר לו: "בטח אין לך שום טעם באכילתך ואתה אוכל רק כדי להעלות ניצוצות", מיד יאמר: "מה פתאום! אל תגזים". וכשנאמר לו: "הנה עכשיו מגיע

להגיע או לא יוכל. הבה ונחשב! כדאי לי להכנס לתחום זה או לא כדאי לי? טעות גדולה היא! כי האמת היא שההשתדלות בעצמה להתקרב אל ה', זוהי התכלית. אם תשתדל להתקרב, ההשתדלות באמת תסייע לך להתקרב הרבה. אבל מה שאתה צריך לדעת עכשיו הוא שאינך צריך לדעת אם תגיע, אינך צריך לחשב אם תגיע. בשלב הראשון על האדם לומר: "אתה יודע מה? כן אגיע, לא אגיע, אני הולך".

הן יודע מה שכתב בספר בספה"ק **אגרא דפרקא** (אות א): אמר כבוד אדמ"ו הרב הקדוש מו"ה **יעקב יצחק [החווה' מלובלין]** זצוק"ל. מה שאמרנו **רו"ל** (חגיגה טו, א) **באלישע** (אחר), שיצתה בת קול ואמרה "שובו בנים שובבים חוץ מאחרי", יובן למשכיל, שאילו היה משיב "כיון שכן הוא אזי הנה הוא העת והעונה לעבדך עבודה שלימה אמיתית, כיון שאין כאן קיווי לתשלום שכר אזי תהיה עבודתי רק לעשות נחת רוח לפני מי שאמר ונעשה רצונו", **אילו היה משיב כזאת, היה מכופר לו והיה מגיע למעלה גדולה**.

אכן כן, זה שהאדם מרגיש שאינו יכול להגיע, ואף יתכן שישמע בת קול האומרת שובו בנים שובבים חוץ ממך, זהו הקליפה הנובעת מהעבירה. והחכמה היא שיאמר: **"אתה יודע מה? בלי להגיע. אני עובר את ה' באופן זה"**. וכיון שיעשה כן, באמת יגיע, אבל עכשיו אינו יכול לראותו.

הלא בשמים היא ומעבר לים - מכתב מיהודי

יהודי אחד כתב לי בסגנון כזה: מה יעשה אדם שהרגיל עצמו בדברים שאינם ראויים, ונעשה כל-כך אדוק בהם, עד שיש לו יסורים נוראים בגלל כן. איך יכול אדם כזה לשים את מבטחו בה' שיעזור לו

כדי שיהא זוקף את הסולם

עוד צריך לדעת **שיש מושג שהאדם משנה איזה דבר במקצת**. הוי אומר: אסור לו לאדם לחשוב ששינוי נקרא רק אם הוא משנה את הדבר שהוא לקוי בו מאפס למאה, עד שיאמר שאם הצליח להגיע למאה, זה נקרא שהצליח, ואם לאו - הוא נמנה על חבורת הנכשלים. למה אתה אומר ככה? מי מדבר בשפה כזאת? זה לא השפה של התורה! לפי התורה האדם לוקח איזה ענין בחייו ועובד עליו, ואע"פ שיש לו עדיין מדרגות רבות ללכת, הוא כבר לא במקום שהיה. קחו ברכת המזון כדוגמא. יש הרבה מדרגות בברכת המזון. יש אנשים שצריך הרבה אמונה שבירכו. בא האדם ומקבל על עצמו קבלה לברך רק מתוך הסידור. לברך מתוך הסידור הוא דבר נפלא מאוד. לשם צריך להגיע? לא! צריך להגיע למקום רחוק בהרבה. אבל מדוע תאמר שלא שינית? למה אתה אומר כך? אכן אם תברך מתוך הסידור, תראה שיתקיים בך שכר מצוה מצוה, וביום בהיר אחד תתעורר מעצמך ותאמר: "נו, אני כבר מברך מתוך הסידור, אז מה? הרי צריך לברך גם ביותר כוונה!".

המשנה אומרת **במסכת קידושין** (סוף פרק א): "כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ", ונשאלת השאלה: היתכן? הרי צריך לקיים תרי"ג מצוות! וביארו **ספרי החסידות**, שכאשר האדם לוקח על עצמו מצוה אחת ומקיים אותה בכל כוחו, **מצוה זו נותנת לו אור, והרי הוא מתקרב לה' על-ידי מצוה זו ואור התשובה נפתח לו בזכות מצוה זו**. אמנם תמיד יש ביכולת האדם לסגור את הדלת ולומר: "כבר קיימתי מצוה זו ודי לי בכך, יותר איני עושה מאומה. אני מתגאה במצוה זו, יש לי סיפוק ממנה וזהו זה, אל תטריד אותי בדברים אחרים". כשהאדם עושה כן,

ראש השנה, בע"ה מראש השנה ואילך יתוקן אצלך גם ענין האכילה", יאמר: "לא! זה כבר מדרגות גדולות". הנה יתברר שאף הוא מדבר בשפה הזאת: "בשמים היא ומעבר לים היא". כל אחד מאתנו מדבר בשפה זו כלפי עבודת ה' האמיתית.

כל אחד לפי מדרגתו

נדבר עם האדם בדרך משל בענין הגאווה. הרי יש בני אדם שיש להם ענוה אמיתית ושברון לב אמיתי. או שעבדו הרבה על זה, או שהקב"ה הראה להם עכ"פ איך יהודי צריך להיראות. אכן כשיאמרו לאחד כזה: יום אחד תגיע למידת ההשתוות, וגם כי יצעקו עליך וילעגו ממך, לא יהיה אכפת לך, וכפי שהרמב"ם מספר **בפירוש המשניות** על חכם אחד שנסע בספינה וכה השפילו אותו, עד שגוי אחד עשה עליו צרכיו בלי בוש, ואמר אותו חכם שהיה זה בשבילו היום הטוב ביותר בחייו, כי הרגיש אז שזה לא שינה בלבו כלום. כמו כן אם נדבר לו על דרגות גבוהות שלא ירגיש עצמו כלל, אלא אפילו יהיו לו יסורים קשים ביותר, ימשיך לאהוב את ה' ויהיה כרבי עקיבא שאמר כשסרקו את בשרו במסרקות של ברזל: כל ימי אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו. הנה אם יענה ויאמר: "מדרגות גבוהות מדי הן בשבילי" וירגיש שהן בשמים, יתברר שהתורה מדברת גם אליו ואומרת לו: אין זה אמת, לא בשמים היא ולא מעבר לים היא. אתה מרגיש כך כי כך האדם מרגיש כשהוא רחוק, ובכן, מה תעשה? תעלה במדרגה אחת בלבד מהמקום שבו אתה עומד. **תחליט בלבך שיהודי צריך להיות 'הולך' ואסור לו בשום פנים ואופן להיות 'עומד'**. קח איזה דבר והיום עבוד עליו באופן שהוא יקבע וישאר אצלך.

עוסקים בכל התורה כולה, כי כך אפשר לקבל סיוע להמשיך הלאה. וכפי שאתה מבין זאת לגבי לימוד התורה, כך תבין אותו לגבי מצות התשובה. **כשהאדם פוסע לאיטו צעד אחרי צעד, זה מסיר ממנו את ההרגשה שהיא בשמים ומעבר לים.** ואף כי ירגיש האדם שלרוב טמטום לבו מחמת העבירות שבידו, אינו יכול לזוז אפילו כמלוא נימה, וכאילו הוא נקלע לפקק תנועה שאינו זו כלל, יאמרו לו: "התיישב, הדלק את המנוע, וכבר אתה נחשב כעוסק בדבר. אל תתיימש בגלל הרגשתך! תמשיך הלאה..."

וכך הוא בכל הדברים. האדם רוצה לעבוד על עצמו שלא יכעס על בניו. הוא מתחיל לעבוד על זה, והנה ביום אחד, הוא מתפרץ ומאבד עשתונותו לגמרי. ביזי בזיונות... מה הוא עושה? הוא קם על רגליו וממשיך לנסוע הלאה. **לנסוע אין פירושו שמעתה התנועה תזרום כל הדרך. לנסוע פירושו שהאדם אינו יוצא מהמכונית ואינו מכבה את המנוע.** הוא נוסע. יתכן שיגלה שהתנועה זזה יותר לאט משחשב, יתכן שיגלה שיש לו יותר נסיונות משציפה. אבל הוא ממשיך לנסוע. גילוי של המדרש הוא, **שבעצם זה שהאדם מתחיל לעסוק בדבר, מסתלק ממנו ההרגשה שהיא נפלאת ממנו.** ואם הוא מרגיש שהיא נפלאת ממנו, יש פסוק מפורש שבבילו מה שהוא צריך לעשות כדי שתסתלק ממנו הרגשה זו.

הרי מעולם לא עלה על סולם התשובה. אנו מדברים כעת במי שמבקש לחזור בתשובה, אלא שיש לו בעיה כי נפלאת היא. הוא רואה לפניו אלף דברים שהוא צריך לחזור עליהם בתשובה, והוא אומר: "תגידו לי מאיפה להתחיל". לאדם כזה אומרים: "תתחיל מהיכן שהוא, אבל בדבר זה שאתה מקבל על עצמך עסוק בו עד הסוף כדי שלא תהיה במצב של נפלאת היא ממך".

ואפשר שהגם שלשון המדרש מתאים יותר ללימוד התורה, אך לפי דברי הראשונים שהפסוקים עוסקים במצות התשובה, יש לדברי המדרש, ביאור טוב ומתאים לענייננו. אם אתה מרגיש שהתשובה נפלאת, סימן הוא שאינך עוסק בתשובה. אתה עומד מחוץ לעולם התשובה ואומר: "הן, הן, צריך לחזור בתשובה. זה דבר נפלא מאוד". ולכן היא נפלאת ממך. קודם כל תתחיל לעסוק בתשובה. קח לך דבר אחד ופעל לשנותו, הזז אותו מעשרים אחוז לשמונים, כאשר התוכנית שלך היא להגיע למאה ואף להגיע לדבר הבא. אמור כך: "אני מבקש להגיע למקום רחוק מאוד, אבל ידוע לי שהדרך לעשותו הוא כאמור".

המדרש רק הביא משל מלימוד התורה. כשתפגוש בחור בר מצוה עם גמרא בידו ותשאל אותו במה הוא עוסק, יאמר לך: "אני עוסק בכל התורה כולה". מה פירוש? איך אתה עוסק בכל התורה כולה? "פשוט מאוד, **כשלומדים מסכת ברכות, כך**

מדור עיון תפלה

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה
פטרון מדור עיון תפלה

א' סליחות תשפ"א

כח התפילה להכניס את המתפלל אל היכל המלך^ג

עשו אחיך לאמר. מדבר הוא לשון הנהגה וממשלה היינו מה שנתן לו השי"ת כח וממשלה לעשות כרצונו, הוא רק לאמר, היינו אמירה לחוד, שיאמרו לגזור עלינו גזירות לא טובים, אבל לא שיעשו בפועל ממש, כי מה שנתן השי"ת בלבם לגזור עלינו, הוא רק לאיים עלינו ולהפחיד אותנו כדי לשבור לבנו הזונה ונשוב אל השי"ת בתשובה שלימה באמת בכל לב ונפש ולהתפלל לפניו יתברך באמת בלב זך ונקי, והקב"ה חפץ ומשתוקק לתפילתן של ישראל, ובודאי יקבל תפילתן ותשובתן הרמתה וממילא יתבטלו הגזירות.

תשובה מעבירה את רוע הגזירה

בבוא ימים אלה עלינו לדעת איך לגשת כראוי אל התשובה ואל התפילה אשר בימים אלה עוסקים בהן הרבה. ומאחר שראינו בדברי הרה"ק מאפטא זיע"א ובדברי שאר הצדיקים שתכלית כל המאורעות היא כדי שנתעורר בתשובה ובתפילה, עלינו לגשת אל התפילה מתוך עומק יותר גדול, כי אם נִשְׁאָר עם ההשקפה

שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר

בספה"ק "אוהב ישראל" (פרשת תולדות) על הפסוק ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר, וזה לשונו: יש לומר שמרמז כאן על עם קדוש בני א-ל ח', כשוראין ח"ו שיצא עליהם גזרות רעות מהמסטינים ומקטריגים, אל יתיאשו מלהתאמץ בתפילה, כי בודאי יש יכולת בידם על ידי תפלתם להשי"ת לבטל מעליהם כל הגזירות אשר לא טובים הנה ויתן השי"ת בלבם עלינו לטובה. וזהו ורבקה (היינו השכינה הקדושה) אמרה אל יעקב בנה לאמר, היינו שיתפללו ויתחננו להשי"ת שירחם עליהם ועל ידי זה יוכלו לבטל מעל עצמם כל הגזירות רעות ויהפך לבבם של המסטינים ומקטריגים עליהם לטוב.

ומוסיף שמלכתחילה קיבלו המקטריגים כח לקטרג על בני ישראל רק כדי לעורר את לבות בני ישראל להתפלל אל ה', וזה לשון קדשו: כי הנה שמעתי גו' מדבר גו'

ג. שיעור זה נמסר בא' סליחות תשפ"א. הובא עכשיו לנוכח המאורעות הקשות שעברנו עכשיו בבין הזמנים ה", וכהננה לימי הרחמים הרצון, שמרבים בהם בתפילה.

לי טוב והוא מקור הטוב. לפעמים יכולה לחלוף מחשבה בלב האדם: אתה יודע מה? אתפשר כבר, אסתפק בכך וכך. לא, אין הקב"ה רוצה פשרות, הוא רוצה להטיב לך ללא גבול, מדוע צריך האדם לבוא ולבקש חיים ובריאות ושיכתב בספר של פרנסה וכלכלה, מדוע הוא צריך ללכת למקומות הקדושים ולבקש רחמים על בנים טובים, ושימצאו את זיווגם. הראש שלנו, ההבנות שלנו, הידיעות שלנו, הדרך שלנו להתפלל מצומצמים כל-כך, איננו יכולים אפילו להתפלל, צורת התפילה שלנו מצומצמת כל-כך, ועם כל זה הקב"ה רוצה בתפילתנו, ולפי הסדר אנו מוסיפים בתפילה, ואומרים סליחות, ועומדים בתפילה כל ימי ראש השנה ויו"כ ועשרת ימי תשובה, למה אנו צריכים לכל זה? **חז"ל** אומרים שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, למה? למה הוא מתאוה לתפילתן? מה יש לו מזה שאנו מתפללים לפניו.

תפילה ככלי לתשובה

היסוד באמת ברור, אלא שעכשיו זה הזמן לעשות סיכום לענין מעשה. ובכן **יסוד התפילה הוא שהיא הכלי הגדול ביותר להביא את האדם לידי תשובה. תשובה היא הרגש הלב שבכוחו לשנות את האדם לחלוטין.** לאדם יש מחשבות, לאדם יש דיבורים ולאדם יש כלי עשייה, ויש לו הרגלים שדוחפים אותו להמשיך לחשוב את המחשבות הישנות, לדבר את הדיבורים שדיבר עד כה, ולעשות את המעשים שעשה עד כה, וכמו כן שלא לעשות את מה שלא עשה עד כה, ולא לחשוב את מה שלא חשב עד כה, כי **ההרגלים מתלבשים על המחשבה הדיבור והמעשה של האדם ומכניסים אותו לבית סוהר כדי שיהיה לו קשה עד מאוד לשנות את אופן המחשבה אופן הדיבור ואופן ההתנהגות.** וכדי

הפשוטה על התפילה, נאבד את המהות שהיא נשמת התפילה, והרבה פעמים יחסר לנו מכח התפילה, ואז כשלא יראה האדם איך התפילה מועילה לו באתגליא, זה יפריע לו ויגרום לו להרהר בלבו: איני רואה שהתפילה מועילה, והרי התפללנו הרבה כל-כך. אמנם כן, בוודאי אין אנו מתיימרים לומר שאנו יודעים חשבונות שמים, חשבונות הכלל וחשבונות הפרט, אך היות שהוא זמן של תשובה ותפילה, צריכים אנו להתבונן במאורעות הללו המלמדים אותנו שעלינו לגשת באופן אחר אל התפילה, עלינו להחליף את ההשקפה שלנו כלפי התפילה, וכשנעשה זאת, נגלה שהוא אחד מעקרי העבודה שעל ידו יוכל האדם להתקרב אל הקב"ה ולהתחזק באמונה ובטחון.

על מה עשה ה' ככה

הנה כל אחד צריך לשאול לעצמו את השאלה: **למה עשה ה' ככה שיצטרך האדם להתפלל על כל דבר? הלא הקב"ה יודע את צרכי האדם יותר ממנו?** והרי זה אחד מהיסודות שלמדנו, שאף אם יעלה האדם בדעתו שהוא יודע מה הוא צריך, לא יגע בקצה חוט ידיעתו של הקב"ה למה הוא צריך, ובנוסף לזה **הקב"ה יודע מה הן העצות והמהלכים להביא לו הישועה,** עצות שהאדם עצמו לעולם לא יוכל להעלותן בדעתו, ומעל הכל **שהקב"ה מרחם עליו יותר ממה שהוא מרחם על עצמו, והקב"ה רוצה בטובתו ורוצה שיגיע אליו חסד נגלה.** הן כל מעט רחמנות שהאדם יכול לרחם על עצמו ועל אחרים, הוא רק תולדה של שורש הרחמנות, והקב"ה הוא מקור הרחמנות, כפי שראינו כל היסודות האלו בדברי ה'חובת הלבבות' בשער הבטחון.

ומעתה אם הקב"ה יודע מה אני צריך ויכול להביא העצות להם והוא רוצה שיהיה

דָּבַר נֶשׁ, וְאַתְעֵבִיד שְׁלִים [בתפילה מתתקן
הגוף והנפש של האדם ועושהו שלם].

וראיתי בספר "פרקי משה"¹ על מסכת אבות שהתפלא על מה שכתוב ב**זוה"ק** הוי זהיר בתורה ובתפילה, כי מה חידוש הוא זה, ומרחיב הרבה בשאלות כמותן ששאלנו מתחילה מה צריך הקב"ה לתפילתנו והלא הוא יודע בעצמו מה חסר לנו, וכמו שכתוב והיה טרם יקראו ואני אענה, ומבאר שם שמה שאמרו שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, היינו **שהקב"ה מתאוה לשלמותן של צדיקים, ושלמות הצדיקים באה על ידי התפילה, כי אז חושבים על הקב"ה ועוזבים הכל ומתבוננים רק בו יתברך, וזה גורם להם להתדבק בו וכך הם באים לשלמותן.**

אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי

נתבונן נא להבין איך דבר זה פועל, איך התפילה מביאה את האדם לידי תשובה, אשר אז נבין למה כוחה גדול מאוד. ובכן **היסוד הראשון** הוא **שבאמצעות התפילה האדם מגיע להכרה שאינו יכול להסתדר לבד**. הנה האדם טרם והגיע למקום מסוים בשביל לסדר איזה ענין, ובני אדם שואלים אותו: למה הוצרכת לטרור ולבוא עד הנה? הלא יכול היית לסדר אותו במקומך! פעמים הרבה תהיה התשובה: אף אני חשבתי שאפשר לסדר אותו בקלות, אני כבר נמצא אחרי כל ההשתדלויות שעשיתי בעירי, עד שהבנתי שלא ייצא מזה כלום, והחלטתי לקום ולנסוע ולעמוד בתור שעה ארוכה. הנה **חז"ל** (נדה ע, ב) אמרו מה יעשה אדם ויחכם? ירבה בישיבה. ושאלו: הרבה עשו כן ולא הועיל להם! והשיבו: אלא ירבה בישיבה ויבקש רחמים ממי שהחכמה שלו,

שהאדם יתהפך ומחשבותיו יתחילו ללכת לכיוון אחר, מה שהיה נדמה לו עד כה שהוא דבר חשוב מאוד, יאבד אצלו לאט לאט את חשיבתו עד שיפסיק לחשוב עליו לגמרי. האדם מתייגע כדי שמחשבותיו ישתנו ויסתלקו ממנו ההרגלים שיש לו במחשבתו, וכן בענין הדיבור האדם מתייגע לשנות את הדיבורים, ואת סגנון הדיבור, ואת הגישה, ובוודאי בענין המעשה מאוד קשה לו לשנות את ההרגלים שיש לו בכלי המעשה. **הקב"ה נתן לנו כח התפילה שהוא עצה נפלאה, שאם האדם יידע איך להתשמש בו ויעבוד אתו, הוא יהיה הכלי המעולה ביותר להביאו לידי תשובה ולהשתנות מן הקצה אל הקצה.**

**כי תצא למלחמה על אויבך ושבית
שביו**

המגיד מטריסק זע"א על הפסוק "כי תצא למלחמה על אויבך" אשר **כל הספרים** רמזו שהוא עולה על **מלחמת היצר הרע**, כתב שמלחמה זו קיימת כל החיים ואפילו מי שהוא כבר עובד גדול ונדמה לו שכבר הכריע את יצרו, עם כל זה יכול להיות לפעמים שיתגבר יצרו עליו ויכשיל אותו באיזו תאוה ר"ל, וזהו כי תצא למלחמה על אויבך ושבית שביו, שביו בגמטריא שיח ואין שיח אלא תפילה, **כי שלוש התפילות שהאדם מתפלל הן כח גדול מאוד שעל ידו יוכל האדם להתגבר על יצרו, ומי שמתאמץ בשלוש התפילות להתפלל בכוונה ובתשובה שלמה לפניו, זה ישנה אותו ויוציא אותו מההרגלים הקשים ביותר.**

יותר מזה כתוב מפורש ב**זוה"ק** (ויקהל תרטו, ב): בְּצִלְתָּא מִתְתַּקֵּן גּוּפִיה וְנַפְשִׁיה

ד. להחכם השלם הכולל מוהר"ר משה אלמושיניו זצ"ל מגדולי הרבנים הספרדיים בתורכייה ויוון בדור אחרי גירוש ספרד.

היא שכנגד כל דיבור נכון הוא אומר שנים שמוגדרים כשטותים והבלים, והם משכנעים את פלוני שהמוכר הוא כסיל וכל רצונו להרבות את הונו. לו היה יודע כי שורה זו מרחיקה אנשים, כי בני אדם אינם אוהבים לשמוע אותה, היה יכול להסיר אותה ולומר רק את הדברים הנכונים ותוך רגעים אחדים היה יכול לגמור עסקאות והיה נוחל הצלחה. אין מספיק לדעת מה מועיל, אין לזה כח להביא תוצאות. אתה זקוק בהכרח להבנה עמוקה מה אינו מועיל, ושיהיה ברור אצלך מה אינו מועיל, ותסיר אותו מרשימת הדיבורים שלך. ואפילו כשאין לך מה לומר, עדיף שתאמר לפלוני תהיה בריא ושלם, ברכה והצלחה בכל מעשי ידך, אולי נפגש בשבוע הבא. תגמור אתו השיחה במהרה ובשום אופן אל תאמר דבר אווילי, כי אז אתה סתם משתטה ולא יהיה לך מה להפגש עמו בשבוע הבא.

זוהי ההבנה הראשונה מדוע יש לתפילה כח לשנות את תפיסת האדם, כל שהוא ניגש אליה בהשקפה הנכונה. למה באת להתפלל הנה? עשה למעשה! תרים טלפון! הגעתי להתפלל כי כבר ניסיתי את כל אלה וראיתי כמה הם עוזרים. כשירגיל האדם את עצמו לגשת אל התפילה באופן זה, יבין את השלב הראשון למה יש לתפילה כח לשנות את האדם, ומדוע כשרוצים שהאדם ישתנה, שתהיה לו שנה טובה, אומר לו הקב"ה: תוסיף בתפילותיך, תשנה את איכות התפילה שלך, תגיע אל התפילה מתוך הבנה שאתה בא להתפלל משום שאין לך שום דרך להושיע את עצמך, אתה בא למשפט ושום דבר אינו יכול להועיל לך חוץ מהקב"ה.

לא יהיה לך אלוהים אחרים

זוהו אחד מהיסודות החזקים של אמונה ובטחון, והיינו שאם האדם יבין זאת היטב

ונשאלת שאלה בבית המדרש: אם בסופו של דבר הוא נצרך לתפילה, מדוע אמרו תחילה ירבה בישיבה, היה להם לומר מיד: יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. וכעין זה לענין סחורה, אמרו מה יעשה אדם ויעשיר? ירבה בסחורה. ושאלו הרבה עשו כן ולא עלתה בידם. והשיבו: ירבה בסחורה ויבקש רחמים ממי שהעושר שלו. ואף כאן יש לשאול מדוע לא אמרו מיד יבקש רחמים ממי שהעושר שלו? ותירצו שאם היו אומרים לאדם תיכף ומיד יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו או ממי שהעשירות שלו, זה לא יבלע בדמו, ורק לאחר שניסה כמה פעמים להרבות בישיבה ובעשירות וראה שלא הצליח, וחוזר להתלונן על חוסר ההצלחה, אז יכולים לדבר אליו ולומר: פנה אל הקב"ה והוא יעלה לך על במתי ההצלחה.

הצורך להבין מה אינו מועיל

אכן זהו היסוד הראשון, באמצעות התפילה מבין האדם שאין לו מהלך אחר ולכן הוא מתפלל כי שום דבר בעולם אינו יכול לעזור לו. נמצא שעוד לפני שאנו באים אל היסוד מהי התפילה ואיך התפילה מועילה ואיך משפרים אותה, יש מחשבה הראשונה, והיינו כי בעצם הפנייה אל התפילה לבד, מתחזקת ההכרה בלב האדם ששום דבר אחר אינו מועיל. אתה מוכרח לדעת מה אינו מועיל לפני שאתה ניגש אל התפילה להבין מה מועיל. ואין זה יסוד רוחני בלבד, אלא יסוד הוא בכל דבר, ולמשל מי שרוצה להצליח באיזה תחום, אם לא יידע מה אינו מועיל, לעולם לא יצליח, כי תמיד יתערבו במעשיו בלי סוף הבלים, עד שיהיה לו קשה מאוד לעשות את הדבר הנכון באופן הנכון. ולמשל, האדם רוצה שפלוני יקנה ממנו משהו. הוא מתיישב עמו ומתחיל לשכנעו. יש לו דיבורים רבים שהוא יכול לומר לו, הבעיה

טוב מהאדם מה התיקון לנפשו ומתי תבוא הישועה ובאיזה אופן תבוא, ואם תהיה גאולה שיראוה באופן גשמי, או שהקב"ה יביא גאולה עמוקה יותר אשר בנפש ייגאל האדם מצרתו באופן שלא יצטרך אפילו לחשוב אם המציאות השתנתה, ואז תהיה הגאולה יותר עמוקה ופנימית ותקרב את האדם ביותר אל הקב"ה ויזכה על ידי כן לשמחה ותענוג. זהו החלק השני, מה לא, הוא החלק הראשון, ומה כן, הוא החלק השני.

הקרוב אל מקור השפע מקבל שפע

והנה אף אם היה האדם עוצר כאן, היה יכול להבין למה יש בכח התפילה לשנותו מן הקצה אל הקצה, כי זה כשלעצמו מחזקת את אמונת האדם ובטחונו להיות תלוי בהקב"ה, אבל באמת כח התפילה לשנות את האדם בא עם עוד חלק, וזה נחוץ מאוד להבינו, כי פעמים הרבה היצר הרע גורם לאדם לעצור כאן ולא להמשיך הלאה. לאחר שהאדם מבין שכח התפילה לשנותו הוא מפני שהתפילה גורמת לו לסמוך על הקב"ה ולבטוח בו, אם כן עליו להבין שהשפע הבא אל האדם, הצלחה גאולה חיים, חיים בעוה"ז וחיים בעוה"ב, וכל מה שהאדם יכול להעלות בדעתו, הכל בא רק ממקור אחד, וכשהאדם פונה אליו, לא מפני שביקש קיבל אותו, אלא מפני שנתדבק בו ונהיה קרוב אליו, וכשהאדם נעשה קרוב למקור השפע, ממילא הוא מקבל יותר שפע בכל מיני האופנים, ודבר זה נעשה בשעה שהוא התפלל אליו, וכיון שדבר זה נעשה אז, ממילא הגיע אליו שפע גדול, וזהו המקור לכל הישועות ברוחניות ובגשמיות בכל האופנים. אם כן על האדם להבין שכשהוא סוגר את הסיוד והולך לענייניו, לא נגמר כח התפילה, כי התפילה היתה רק כלי לעזור לו להתדבק אל הקב"ה, ומעתה בכל המצבים והנסיגות

וייגש אל התפילה מתוך הבנה זו, יקיים מצות עשה דאורייתא דאנכי ה' אלוקיך, דהיינו להאמין שיש א-ל אחד בעולם, אחד יחיד ומיוחד, וזהו העומק של הלאו דלא יהיה לך אלהים אחרים, דהיינו שאין שום כוחות אחרים. קשה לנו להאמין על עצמנו שלפעמים אנו בוטחים בכוחות אחרים, כשאחד יאמר זאת לחבירו, הוא מיד יתקומם כנגדו ויאמר "חס ושולם! אל תדבר כך!", אבל הקב"ה מכיר את יצרנו הרע אשר מנסה אותנו בכל עת ודוחף אותנו לבטוח בכוחות שונים ובהשתדלויות שונות ובנדיבים וכו', וההקדמה לתפילה היא לעקור את כל אותם דברים, כי האדם אומר לעצמו: באתי הנה משום שאין לי עוד דרך, אין כלום מלבד כוחו של הקב"ה.

הקב"ה חזק מכל חזק

ומהיסוד הראשון ששום דבר אינו יכול להועיל לו, בא האדם אל היסוד השני, שהקב"ה יכול מכל יכול, וכוחו אינו מוגבל כלל. הן זהו היסוד השני באמונה, שכוחו של הקב"ה חזק מכל הכוחות שבעולם, חזק מכל הכוחות הטבע, חזק ממסקנות הרופאים וחזק מהרגלי האדם. אין שום דבר שבעולם שמונע מהקב"ה להביא ישועה, עצה וגאולה לאיזה מצב, ואני פונה אל הקב"ה מתוך ידיעה שהוא יכול, ובנוסף לזה אני פונה אליו מפני שאני יודע שהוא רוצה להושיע אותי והוא מרחם עלי ואוהב אותי, ולכן אני יכול לשים עליו מבטחי בעת תפילתי באופן מוחלט, וכמו שכתב רבינו בעל חובת הלבבות (שער הבטחון פרק ב ושוב בתחילת פרק ג) שאי אפשר לבטוח בדבר שהוא אולי ואפשר, חמישים אחוז או שבעים אחוז, אפשר לבטוח ולהשען רק על הקב"ה שהוא מאה אחוז, ויכול לעזור וגם רוצה לעזור.

וזה אינו סתירה עם מה שיש להקב"ה חשבונות ורואה את התמונה הכללית ויודע

התפילה פועלת, ורק זוהי הסיבה שהתפילה פועלת, שהאדם מתקרב אל הקב"ה, ואם כן הוא יודע שזה צריך ללוותו, וזה מהפך את לבו.

העיקר לא לפחד כלל

דא עקא, שלאחר שהאדם מבין זאת, הוא נכנס לתסבוכות - אם כן עלי להיות צדיק גדול כדי שתפילתי תפעל?! הלא אמרו לי שהתפילה פועלת! ידעתי שירמו אותי! ידעתי שבסוף יאמרו לי שעד שלא אסדר את כל הבעיות שלי בין אדם לחבירו ואת כל השקרים שלי וכו' לא אקבל כלום, אם כן למה אמרו לי שהתפילה פועלת! הוא נעשה ברוגז והמח מתחיל להלחם - לא, אין זה נכון, מאז ומתמיד ידעו שהתפילה פועלת, מה שמבקשים מהקב"ה הוא נותן, אין צורך להתפלפל, מדברים עמו כפי שהילד מדבר אל אביו והוא נותן. המח לוחם. אבל למה הוא לוחם? למה לא תיכנס פנימה ותהנה? הלא שם בפנים יש פרנסה ורפואה ותענוג, ושום דבר אינו חסר שם. מדוע אתה רוצה להבין את התפילה באופן אחר? דוחף אותך? למה אתה ברוגז? למה קשה לך לשמוע דיבורים כאלו? אומר לך למה, כי אתה סבור שלא תצליח, אתה פוחד שלא תוכל לשנות את הכל, ולכן אתה בא למסקנא שלא יתכן, כי היהדות אינה אכזרית כל-כך, ומוכרח הדבר שאפשר להשיג את כל הצרכים באופן של מלחמה. הוי אומר: אינך מאמין בתפילה. הגעת לאותה נקודה. למה אתה חושב שאינך הולך להצליח? בוא הנה! הקב"ה אומר לאדם: הכנס פנימה ותראה שאתה יכול להצליח. והוא אומר: לא, לא, אינך מכיר אותי, אילו היית מכירני, הייתי מבין. כבר ניסיתי כמה פעמים... בקיצור, זה יותר מסובך משאתה חושב, אני לא יכול וזהו זה, זהו המצב...

שפוקדים אותו במשך כל היום, **אם ימשיך להיות דבוק אז בהקב"ה, רק כך יוכל השפע באמת להגיע אליו**, אבל אם לאחר מכן יתרחק, בתחילה יתפלל בחוזק גדול לאיזה דבר, ואחר כך ייצא לרה"ר וימשיך בסדר יומו, הגם שיזכור במוחו שבוודאי יהיה טוב שהרי התפלל והקב"ה רחום וחנון, סוף סוף הוא התרחק, וכיון שהתרחק, אינו במציאות שיהיה קרוב אל מקור השפע ולקבל את השפע המוכן לו.

בוא ברוך ה' למה תעמוד בחוץ

כך מתחיל האדם לקלוט באמצעות התפילה **שכל עוד יהיה קרוב אל מקור השפע, יהיו לו כל צרכיו, ואם יתרחק - יהיה רחוק ממקור השפע**, ויחסר לו, יחסר לו הבנה, יחסר לו פרנסה, יחסר לו רפואה, הכל יחסר לו, הוא ייכנס לגלות גדולה ומרה. כל זמן שאין האדם תופס זאת, אינו מבין מה זו תפילה, וממילא לא התפלל נכונה, ואם כן אפילו תפילה אין לו. זוהי הנקודה! אין לו באמת תפילה. הוא עומד עם הסידור ונוקש על הדלת, והקב"ה אומר לו: בוא והכנס ואתן לך. אך הוא אומר: לא, אני רוצה לעמוד בחוץ ומעוניין לקבל את כל השפע בעודי עומד בחוץ. אתה יכול לזרוק לי החוצה כסף? אומר לו הקב"ה: דבר זה אי אפשר, אי אפשר לקבל כסף בחוץ. הכנס פנימה ותקבל לא רק כסף, אלא תקבל גם כוס תה חם. שב פנימה ותהנה. אך הוא מתעקש: אני רוצה לשבת בחוץ, והקב"ה אומר לו: אני משאיר את הדלת פתוחה, כשתהיה מוכן, תיכנס. אך הוא אינו רוצה, הוא ממשיך לשבת בחוץ ודופק על השולחן, ומחזק את דפיקותיו משעה לשעה, ומביא מקלות וסגולות ומכה על השולחן בכל כוחותיו, והקב"ה אומר לו: הכנס, אבל הוא אינו רוצה.

היסוד הוא שהאדם צריך להבין איך

את הטבע והוא באמת משנה, כל שיבטח בו האדם ויפנה אליו. אך עליו להבין שהסיבה שהוא משנה לו את הטבע אינה מפני שהוא עומד בחוץ ומבקש שיוציא לו החוצה שפע, אלא מפני שבאמצעות התפילה הוא נכנס אליו פנימה במקום שכל מיני השפע נמצאים. ואל יעלה האדם בדעתו לרגע אחד שהתפילה יכולה להועיל בלי תשובה. מה שגורם לאדם לחשוב כך הוא חוסר האמונה שהקב"ה יכול להושיע אותו, וכשיאמין האדם שהקב"ה יכול להושיע אותו ברוחניות וישקיע כוחות להבין זאת ויתפלל להקב"ה באופן זה, הוא ייושע. הוא לגמרי ייושע מן המצבים הקשים ביותר הקיימים בעולם.

נמצא שכח התפילה לשנות את האדם הוא, שאם יתפלל כראוי, ככל שיעבור הזמן יתעורר ממילא להתפלל על הצלחתו הרוחנית הרבה יותר ממה שיתפלל על הצלחתו הגשמית. אם אין האדם מגיע למקום זה שיותר יתעוררו מוחו ולבו להתפלל על הרוחניות מאשר על הגשמיות, סימן הוא שלא הבין מה זו תפילה, כי אם ישנה האדם את רוחניותו, הכל יהיה מסודר אצלו, ולאט לאט לא יהיה לחוץ ומשועבד כל-כך למצבים הגשמיים, כי המאורעות הקשות שאנו רואים בעינינו, אינן טרגדיות משל עצמן, אלא תוצאות הן של טרגדיות ברוחניות. טרגדיות בגשמיות זה דרך שבה שבה הקב"ה מראה לנו תוצאות של הטרגדיה הרוחנית. ואם כן אך טפשות היא שהדבר יגרום לנו לכוון יותר ב'זנתה תוקף' שהמצבים הגשמיים ישתפרו, שהרי המצבים הגשמיים הם רק תוצאה.

תפילה אמיתית היא תפילה על רוחניות

והרי כל התורה בנויה על יסוד זה, כל פסוק שאנו קוראים בפרשת כי תבוא בנוי

למה אינך מאמין בתפילה? אילו היית מאמין בתפילה, היית מאמין שאתה יכול לדבר עם הקב"ה והקב"ה הוא כל יכול ויש לו כח לעזור לך כנגד הטבע, והיינו גם כנגד ההרגלים שלך, ולא רק תתקדם במדרגה אחת, אלא תוכל ללכת מדרגה אחת ועוד אחת ועוד אחת ולהגיע למדרגה גבוהה מאוד, והקב"ה הרי לוקח בחשבון את מצבך סביב סביב ואף את הטרדות שלך ואת סוג המשפחה שיש לך ואת סוג העבודה שיש לך ואת השותפים שלך ואת כל החבלים שאתה קשור אליהם אשר בגללם אתה סבור שלא תצליח, אבל הקב"ה הוא הרי כל יכול. חשבתי שלחלק השני של השיעור כבר הסכמת, למה בתחילה כשדיברו על היסוד הראשון בתפילה שאף אחד אינו יכול להושיעך ועל היסוד השני בתפילה שהקב"ה יכול מכל יכול, לא נלחמת ולא אמרת "אין צריך להאמין שהקב"ה יכול לשנות את הטבע, די לומר את המילים", כי אז לא התבוננת במשמעות הדברים, ולא הבנת מה זה שהקב"ה יכול להושיע את האדם שיחלץ מהמצבים הקשים בעולם ברוחניות ולהעלותו לאגרא רמא, כל אדם שהוא ובכל מצב שהוא, בלימודו, בתפילתו, במידותיו, בטהרתו, בדיבורו. כן, אתה, עם כל ההרגלים שלך ועם כל החבילות שאתה סוחב. לא קלטת שזו הכוונה, וכל עוד לא תתפוס שזו הכוונה, אינך מאמין בכח התפילה, ובכך למה תעלה בדעתך שתפילתך מועילה?

תפילה אינה מועילה בלי תשובה

זה צריך להולך את האדם להבנה שהגישה הנכונה אל התפילה בנויה על עוד שני שלבים שמתלבשים על השנים הראשונים. השנים הראשונים היו ששום דבר בעולם אינו יכול להועיל ושהקב"ה כשפונים אליו הוא כל יכול ויכול לשנות

הרחמים והסליחות על בני ישראל שיחזרו בתשובה? נדמה לך שמה שאתה רואה שפלוגי התחיל להתקרב אל ה' ביתר שאת, ופלוגי התעורר לתקן מעשיו, ופלוגי שהיה רחוק משמירת תו"מ שנעשה בעל תשובה, הכל נעשה סתם?! סתם החליטו בני אדם לשנות את גישתם ותפיסתם ולהתקרב אל ה'?! תפילותיו של משהו פעל את כל זאת. היה אחד שהבין ששום דבר אינו יכול להועיל חוץ מהקב"ה והתפלל והדבר נעשה, ואם כן עמוד אף אתה בימים אלה והתפלל על דרך זה, התפלל שהקב"ה יפתח לו את לבך ויעזור לך להחליץ מהקושי שלך, התפלל שיעזור לך למצוא מה לתקן, התפלל שיתן לך את העצות הנכונות לכך, התפלל שיתן לך את הכוחות לעמוד בהן ולהמשיך בהן.

להשקות צמאי חסדיך בנהר היוצא מעדן

בקרב היושבים בשבת אחים התשרש המנהג כששרים הזמר י-ה אכסוף לחזור שוב ושוב על המילים "ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשיך". אכן כן, כשאומרים מילים מלהיבות כאלה, בהן מתפללים אל הקב"ה שיתגוללו רחמיו על עם קרובו, אין רוצים להמשיך הלאה. תפילה כזו שמקורה בצדיק עליון, כשמנגנים אותה עם התנועה הידועה, אין מוכנים להוציאה מהר כל-כך מהידיים. ולמען האמת טעות גדולה היא, שחושבים שהיא תפילה בפני עצמה. הוא מתפלל "ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשיך", שמה? שיהיה להם טוב, שיהיה להם כל מה שהם צריכים, ולאחר שכבר התפלל עשרים פעמים, אז הוא ממשיך הלאה להשקות צמאי חסדיך בנהר היוצא מעדן. לא! יש לזה מהלך, על מה מבקשים שיתגוללו רחמיו על בני ישראל? שישקה אותם בנהר

על זה, כל פסוק שאנו קוראים בפרשת נצבים בנוי על זה. מי שאינו חושב באופן זה, סימן הוא שלא פתח חומש מימיו. הוא אינו לומד, הוא אינו מבין על מה מדברים. הרי כל התוכחות הן באופן זה.

דומה הדבר למגיד שיעור שמוסר יסוד ט"ו פעמים והתלמיד המוכשר יושב ומנענע בראשו: די! כבר שמעתי, למה צריך לחזור על זה פעמים רבות כל-כך. ולאחר השיעור אומר לו המגיד שיעור: יתכן שאתה הבנת בפעם הראשונה, אבל יושבים כאן שלושים בחורים וראיתי משאלותיהם וקושיותיהם של רבים מהם שלא הבינו את היסוד עד שלא חזרתי עליו ט"ו פעמים. בפרשת כי תבוא עצמה היסוד מופיע ט"ו פעמים. זה אל"ף ב"ת ביהדות, זהו הדפוס של העולם, ואם כן כשהאדם בא לקראת ראש השנה של שנת תשפ"ג - תפסיק להיות עסוק בתוצאה! אחרי כל תפילה ואחרי כל אמירת סליחות של חודש אלול וראש השנה, צריך האדם לומר לעצמו: נדמה לי שאני מבין ביתר עומק שאם המצב הרוחני של כלל ישראל לא ישתפר, אין סיכוי שיפעל משהו, למרות שאצעק בקול גדול. ואם כן, מה יהיה? מה יהיה עם מצבי הרוחני? הלא אני מנסה להשתנות ואינני מצליח! ואם לא אשתנה יהיו צרות? כן, יהיו צרות. ואם כלל ישראל לא ישתנה יהיו צרות? כן, יהיו צרות. אבל איך אני יכול לשנות את כלל ישראל. אומר לו הקב"ה: אה, אתה מרגיש חוסר אוניס! אתה מרגיש ששום דבר אינו יכול להועיל לך, ואף לא תפילה, כי אם התקרבותך אלי?! זהו שעת הכושר לפנות אלי. אל תתייאש מתוך הרגשת חוסר האונים, אלא להיפך, תפנה אל הקב"ה ותתפלל שתצליח לשוב בתשובה. התפלל אל הקב"ה: עזור לבני ישראל לחזור בתשובה. כן, התפלל על הכלל. יש לך מושג איזה כח יש לך כשאתה מתפלל בימי

ואם כן איך אנו מבקשים כן יכבשו רחמין את כעסך מעלינו, דהיינו שהרחמנות תתגבר על כעסו. אך התשובה היא שכוונתנו שכמו שאברהם אבינו היה לו מהלך אחד של רחמים שהרי מדובר היה בבנו יחידו שנולד לו בהיותו בן מאה, ואעפ"כ שינה את טעמו מחמת צויו ה' והתאכזר על בנו, כן ישנה הקב"ה את מידתו ממידת הדין למידת הרחמים.

זהו כח התפילה להביא את האדם למחשבות הנכונות, אך לא באופן עראי, אלא שלוש פעמים ביום, כדי שהתפילה תוכל לשנות את אופן מחשבת האדם לגמרי. וכשתשתנה מהלך מחשבתו, יהיו לו חיים אחרים, חיים מאושרים, וכשיצוץ בלבו היצר הרע, יוכל לנחם את עצמו שהנה בעוד שעתיים יתפלל מנחה, ואז יוכל לדבר אל הקב"ה ולומר: דבר פלוני שעשיתי לא היה בסדר, כפי הנראה זה נובע מההרגל הישן, עזור לי נא שזה לא יקרה שוב. הוא מאמין בזה, הוא מבין שרק על ידי קרבת אלוקים בא שפע לעולם, וכן הוא מאמין שכל אדם בכל מצב הקב"ה יכול להושיעו.

כל אשר לו יתן בעד נפשו

הנה אחד מהיסודות החזקים של התשובה הוא, שהאדם מבין שיהיה מוכרח לשלם מחיר, ובלי זה לא יוכל לחזור בתשובה. אכן מתי נעשה האדם מוכן לכך? רק כשהוא מבין שאין לו שום עצה אחרת בעולם. יכולים לראות איך אחד מנסה לשכנע את חבירו שיקנה ממנו משהו, ואז אם מדובר בלוקסוס, נראה איך השני מתלבט - זה באמת שווה אלפיים דולר? אני צריך לחשוב על זה. מחר אענה לך תשובה. לא רק מחמת חוסר נעימות הוא אומר לו כך, אלא גם משום שמוחו אומר לו: מאוד הייתי שמח שדבר זה יהיה ברשותי, אבל לא במחיר כזה. הסתדרתי עד כה בלעדי

היוצא מעדן, שבחורי ישראל ירגישו טעם בדף גמרא, שאברכים יוכלו לשמור על עיניהם, שאברכים צעירים לא יתרגלו בהבלים מה שיגרום להם לבזבז את ימיהם לריק. על זה אנו מבקשים, שהקב"ה יגולל רחמיו שתבוא השפעה והארה על בני ישראל שיצליחו ברוחניות. זהו עיקר התפילה. האמן בתפילה והבן שזהו שורש הכל, שהתרחקנו, וכשנחזור ונתקרב, יהיו לנו כל הברכות. זה מה שאומרת לנו פרשת כי תבוא: אם אחד חוזר בתשובה, ועוד אחד חוזר בתשובה, והכלל חוזר בתשובה, הרי זה מהפך את סדרי הבריאה.

למה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר

במסכת סוכה (יד, א) איתא בענין מה שכתוב אצל יצחק "ויעתר לו ה'" - למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר? לומר לך, מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקדוש ברוך הוא ממדת אכזריות למדת רחמנות. הנה כי כן, התפילה פועלת בדוגמת העתר, אם האדם הפך בלבו את הגישה וההרגשים למתרחש, באופן ממילא יתהפך למעלה. אך מי ששום דבר לא נתהפך אצלו, לא יתכן שיתהפך משהו למעלה. הוא אמנם הביע את כאבו, אך לא מפני כך ישתנה משהו.

כן יכבשו רחמין את כעסך

הנה ב"יהי רצון" שלאחר פרשת העקדה אנו אומרים "יהי רצון כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כן יכבשו רחמין את כעסך מעלינו ויגולו רחמין על מידותיך". במושכל ראשון נראה שאין הנידון דומה לראיה, שהרי אברהם אבינו לא עורר את רחמיו, אלא להיפך, כבש אותם והתאכזר על בנו כי כך צוהו ה',

אדם זה עצמו לידי טעות שהוא יכול להמשיך בזה האופן. מי שמפעיל כלי חשמלי עם בטריה ואומר: ראה זה פלא, זה יכול לעבוד עם בטריה, הוא טיפש, שהרי זה עובד רק על חמשה אחוזים ועוד מעט קט הוא ייכבה לגמרי. כשהתפללת זה עבד לך, שהרי התחברת אל הקב"ה אז, ודומה היית למי שהטעין את הבטריה והתחילה לעבוד בעשרה אחוזים במקום בחמשה שעבדה קודם לכן, אבל למה תמשיך להשתמש עם בטריה שהולכת להתרוקן בכל רגע, ואז תצטרך להטעינה שוב לכמה רגעים, מה היא החכמה להתנהג כך? הלא אתה יכול לחיות כבן אדם רגיל, אתה יכול להתפלל באופן שנפשך תיטען במאה אחוז, באופן שגישתך תשתנה לגמרי, כי אז תרגיש את התענוג ואת השייכות להקב"ה.

מי חכם וישמר אלה

הלא זהו דבר הבעש"ט הק': מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'. למה תחכה שיקוד אותך צרה גדולה ואז יערכו יום תפילה וזעקה וכולם יקבלו על עצמם קבלות שונות ורק אז תבוא הישועה? למה אתה זקוק לכך? כמה עגמת נפש, כמה צער היה אפשר למנוע, אם לכתחילה היו מתבוננים בחסדי ה'. הלא כל המטרה היתה שיתפללו ויתחברו אל הקב"ה, וכמו שעשו בסוף, ואם כן מה אתה מביא לי ראייה שהתפילה מועילה, הרי לא היית זקוק להגיע לכך, יכול היית להבין זאת לכתחילה ולגשת אל המתרחש באופן הנכון, כי אז לא היתה הצרה פוקדת אותך.

לדוד ה' אורי וישעני ממי אירא

ולענין מעשה, חוץ ממה שזה מביא לאדם להבין שעבודת התפילה של הימים האלה היא עבודה שמביאה את האדם לידי תשובה ואל המחשבות והמסקנות הנכונות,

המכשיר הזה ואמשיך להסתדר בלעדיו. מה שאין כן כשהאדם שרוי במצוקה גדולה, עכשיו הודיעו לו שנתגלה איזה ענין רפואי אצלו או אצל בנו ועכשיו הוא צריך למסור את כרטיס האשראי בשביל הרופא שמבקש כמה אלפי דולר, כי אז לא יחשוב יותר מפעם אחת, אולי לרגע אחד ירגיש כאב על ההוצאה שנפלה עליו, אבל לא יהיה לו שום ספק בלבו, אלא תיכף ומיד יתן. כשהאדם מרגיש שאין לו ברירה אחרת כי זוהי המציאות, הוא נחוש לעשות דברים קשים ולשלם מחיר כבד, כי זהו זה, אי אפשר להמתין ואין שום ברירה בעולם.

אילו היה האדם מתבונן בתפילה בעומק, היתה הרגשה זו מגיעה אליו, וזוהי התכלית שעל ידי התפילה יבוא להרגשה שאין לו שום ברירה, ואם לא ישנה את גישתו למתרחש, לא ישתנה מאומה. הוא עומד ומבקש שיזכה לחיים טובים ארוכים ולשלום, אבל הוא מבין שכל אלה נמצאים רק אצל הקב"ה ואם לא יתקרב אליו ויישאר קרוב אליו, לא יועיל לו מאומה.

הכל לפי ערך התשובה

בטח יהיה מי שישאל: הלא אנו רואים בני אדם שזכו לשנה טובה רק מפני שהתפללו ואע"פ שלא השתנו, ועוד יביאו מאמרי חז"ל המדברים על כח התפילה, וישאלו למה אנו אומרים שאין לתפילה כח משל עצמה. התשובה היא שהתפילה שמועילה מועילה רק מפני שהיא גורמת לקצת תשובה, וכשיש קצת תשובה, יש קצת שפע. אמת היא שיכולים לראות שהתפילה מועילה ואע"פ שלא נראה היה אז שהמתפלל זוכה להתעוררות גדולה של תשובה, אבל סוף כל סוף היה אז משהו תשובה, כי המתפלל הבין שיש אלוקים ושרק הוא יכול לעזור ולהושיע, וכיון שכן נתקרב מעט למקור השפע והשפע השיגו. אך לעולם לא יבוא

טובה, זה מועיל להרגשה, אבל מי אומר? פשוט, שהרי צריך להתחזק בבטחון ולכן יש לי בטחון שתהיה שנה טובה. אבל מי אמר לך? התשובה היא **שאם אתה בוטח ברוחניות, והיינו שעברת את כל תהליך התפילה והבנת שהקב"ה הולך לעזור לך לחזור בתשובה**, וזאת מפני שהגעת להכרה שאין לך ברירה אחרת, והתפללת מתוך הכרה זו, **ואתה יודע שהקב"ה הולך לעזור לך להשתנות, וזוהי אתה בוטח, ואכן כנגד זה אין שום כח בעולם שחזק ממנו**. אם נחזור בתשובה, תבוא גאולה. הבטחה היא. זה קיים באופן כללי וקיים באופן פרטי. זה ברור וזוהי יכול האדם לבטוח. מי שהיו לו שאיפות אמיטיות רוחניות והתפלל עליהן מעומק לבו והקב"ה עזר לו והצליח, יודע הוא שזה מועיל. מה שבדברים אחרים עדיין לא הצליח, הוא מפני שעדיין לא הגיע להחלטה אמיתית, וזאת מפני שעדיין לא הגיע להכרה שכל עוד לא יסדר חלק זה עדיין יהיה בצרות, וכשיגיע להכרה, יתפלל עליו מתוך הכרה שאין לו ברירה אחרת, ואז הקב"ה יושיע אותו ללא ספק, וכשיושיע אותו, לא רק בענין זה יושיע אותו, אלא תהיה לו שנה טובה ומאירה.

זהו בטחונו של דוד המלך וזהו הבטחון שאנו מצווים עליו, כי אנו יודעים זאת שכך העולם פועל וזה מה שהקב"ה רוצה מאתנו שנרגיל את עצמנו להתפלל באופן זה באלול ותשרי וממילא נזכה לשנה טובה ומתוקה. אם מתפללים וחוזרים בתשובה, אין תוצאה אחרת. זה מה שהקב"ה אמר לנו בפרשת כי תבוא: והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלוֹקֵיךָ וְגו' ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלוֹקֵיךָ, ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה, ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך וְגו' ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך.

הוא גם מסביר מה צריך האדם להרגיש כשאומר "לדוד ה' אורי וישעי ממי אפחד", וכשאומר מה שכתוב בשו"ע שלאחר שתקענו בשופר בראש השנה, אנו בוטחים בהקב"ה שיוציא את דיננו לטובה, ומהאי טעמא הולכים בבגדי יו"ט ומסתפרים קודם ראש השנה כי אנו בטוחים שננצח במשפט. מאוד כואב לומר, אבל עמדנו בראש השנה תשפ"ב וסעדנו ובטוחים היינו שפעלנו, ורקדו ושרנו שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה, שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה, ולמעשה אם מסתכלים על הכלל, הלא דברים נוראים אירעו בזו השנה. היו צרות רבות מדי, כאב גדול מדי, הגלות הורגשה באופן נורא ולא נגאלנו מצרותנו. מדוע אם כן פסק השו"ע שצריך לבטוח שהכל יהיה בסדר, ולכאורה היה צריך לפסוק שלא נהיה בטוחים אלא נמשך לירא, כי אולי מחמת שהאדם בטוח ושש ושמה בסעודתו, הוא חוזר אחר כך לשבת תחת גפנו ותאנתו, צריך היה לומר להם שלא ירקוד אחר יום כיפור כי המצב מפיחיד, ואל תיקח לולב בסוכות כסימן שנצחת את הסטרא אחרא, כי מי אומר לך שניצחת אותו, מי אומר לך שהצרות נסתלקו מן העולם? מה אתה שמח? מה אתה ממשיך הלאה? אולי הולך להיות ...

אומר האדם: הן, אבל כך כתוב בשו"ע שנבטח בה' שנצליח בדין וכך הורו לי לעשות לרקוד ולשמוח בעתות שמחה ובשאר זמנים. התירוץ הוא, שאם תסתכל במזמור לדוד ה' אורי תבין מדוע אינך מפחד, במה אתה בוטח, בדבר שאינו יכול להשתנות. אם אני משתנה ברוחניות, אין שום דבר שיכול להפחידני. האדם התפלל, הוא מקווה שתהיה שנה טובה, ואחר כך הוא אומר: אתה יודע מה? פעלתי לי שנה

מדור שבת קודש

שיעור ל"ז

לע"נ ר' יעקב שמואל ב"ר אלטר אהרן ז"ל
נדבת משפחת פרייליך הי"ו
פטרוני מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת ראה כ"ח מנ"א תשפ"ב

תפילה לאהבת יראת שמים

שמים, כי בוודאי לא ישקיע בה, ואם כבר תהיה לו מעט יראת שמים, היא תהיה אצלו רק מן השפה ולחוץ. **כשהאדם אוהב משהו, הוא מתחיל להשקיע בו ולהתקשר בו והוא נעשה חלק ממנו.** מוכרח האדם שתהיה לו **אהבה ליראת שמים**, ועל זה **אנו מתפללים שנזכה לחיים של יראת שמים ולחיים שבהם אוהבים יראת שמים.**

ובכן, איך יכול האדם לעורר אהבה בלבו ליראת שמים? הפשטות היא **שיתבונן לראות את תועלתה ואת עריבותה**, כי אז ממילא יחשוק בה ויתחיל לחפש סגולות ליראת שמים. הרי הספרים מלאים בעצות וסגולות ליראת שמים, וכן דיברנו בשיעורים הקודמים על **אמירת מאה ברכות בכוונה הנכונה** אשר היא עצת חז"ל ליראת שמים. והלום ראיתי בספר **בן יהוידע**¹ (מנחות מג, ב) שכתב: הנוזהר במאה ברכות בכל יום, הרי זה בוודאי יהיה בעל יראה, כי יתקדש על-ידי המאה ברכות ומלבשתו יראה. ובאורחות **צדיקים** (שער השתיקה) כתב שהשתיקה היא סגולה ליראת שמים, כידוע

חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים

בברכת החודש מתפללים על חיים של אהבת תורה ויראת שמים, ומקשין העולם: הרי כבר ביקשנו תחילה חיים שיש בהם יראת חטא, ומה צורך יש לבקש עליהם שוב? ואחד מהתירוצים מובא בשם הגה"צ **רבי מיכאל דוב ווייסמאנדל** זצ"ל² שבפעם השניה אנו מבקשים שתהיה לנו אהבה ליראת שמים. פירושו: המילה "אהבת" מחוברת הן לתורה והן ליראת שמים, וכאילו אומרים, **חיים שתהא בנו אהבה לתורה ואהבה ליראת שמים.**

התחלנו לדבר על זה בשיעור של יום שני (פרשת ראה) וכעת נרחיב בה יותר כי היא נוגעת הרבה לשבת קודש וכן הוא נוגעת לחודשי אלול תשרי. **האדם צריך להתפלל להשי"ת שתהיה לו אהבה ליראת שמים**, ומקור תפילה זו ברב האמורא כדאיתא **במסכת ברכות** (טז, ב). תפילה נחוצה היא מאוד, כי אם לא תהיה לאדם אהבה ליראת שמים, לא תהיה לו יראת

ה. חתן הגה"ק רבי שמואל דוד אונגאר זצ"ל אבד"ק ניטרא. גאון מופלא בתורה ובעל מעשים, פעל גדולות ונצורות בהצלת ישראל בשנות הזעם, ואחרי המלחמה הקים ישיבתו של חותנו בארה"ב.
ו. משיעורי 'עין יעקב' להגה"ק ה'בן איש חי' זצ"ל.

אנא ה' עזור לי שבמשך השבוע אשאר נקי ועדין ואהיה מדובק ביראתך. בימות החול הרי אי אפשר להרגיש אותה קרבה שמרגישים בשבת קודש, לכן אני מבקש שעכ"פ אסור מן הרע במשך השבוע ואהיה מדובק ביראתך, ועל ידי כן אוכל להרגיש טעמה של האהבה בשבת קודש.

טהורים ירשוה

אכן מה שאנו אומרים שהעבודה בימות החול היא עבודת היראה והעבודה בשבת קודש היא עבודת האהבה, זה רק במדרגה אחת, כי לפי האמת יש גם בשבת עבודת היראה כפי שאמרו חז"ל עם הארץ אימת שבת עליו. ואדרבא, החידושי הרי"ם (ראה) כתב בענין המבואר בפסוקים שאכילת מעשר שני בירושלים מביאה יראה לאדם, למען תלמד ליראה את ה' אלוקיך (ראה יד, כג), שבימינו הדבר מתקיים על-ידי סעודת שבת קודש, כי השבת מקדשת את מאכלי השבת והם מקדשים את אוכליהם ומעוררים יראה בלבבם. אולם יראתה של שבת קודש היא יראת הרוממות הבאה אחרי האהבה, ואילו כאן אנו מדברים על המדרגה הפשוטה השייכת לכל אחד, שלפיה מרגיש האדם בשבת קודש יותר אהבה וקרבת אלוקים. בשבת אומר האדם שירות ותשבחות, נפשי חולת אהבה, י-ה אכסוף נועם שבת, וכן הלאה. ובימות החול אינו מרגיש אותה קרבה, ולפי מה שהוא שמור בימות החול, כך הוא זוכה להרגיש את האהבה בשבת קודש, וכפי הפירוש שפירשו הצדיקים - טהורים ירשוה. מי שהוא חשוך מכל חטא ומנוקה מכל עוון ומדובק ביראת ה', הוא זה שיכול להרגיש טעם בשבת.

יראה שלא תתקלקל האהבה

וכאן אנו שבים אל הנקודה הראשונה. האדם הרי רוצה להרגיש תענוג בעבודת ה', והוא מבין שכתנאי קודם למעשה הוא

שכל הצדיקים שקלו את דיבוריהם והוציאו במידה ובמשורה. מי שמפטפט הרבה, קשה לו מאוד שתהיה לו יראת שמים. וכן יש עוד סגולות לרוב, אבל בלי משיכה ורצון ותשוקה ליראת שמים, לא ירוץ האדם אחרי הסגולות. לכן צריך האדם שתהיה לו אהבה ליראת שמים, ואז ממילא יעשה כל מה שיוכל כדי שתהיה לו יראת שמים.

מנוקים מכל עון ומדובקים ביראתך

הנה בשיעור של יום שני דברנו על כך שאין האדם יכול להגיע לאהבה רק אם יש לו יראה. כשיש לו לאדם יראה נכונה, ממילא הוא מרגיש את התענוג הנפלא של השייכות והקרבה לריבונו של עולם. ומי הוא זה שאינו רוצה להרגיש תענוג זה? הרי כל אחד רוצה. כל אחד רוצה להרגיש טעם בשבת קודש, כל אחד רוצה להרגיש טעם במצוה. אבל הדבר הראשון שהאדם צריך להשקיע בו הוא היראה, כל זה בידיעה שרק על-ידי היראה יוכל לטעום מטעם האהבה. תעשה אתה אתה אתערותא דלתתא, נסה לעורר בלבך יראת שמים, היזהר שלא להכשל בחטא, אמור לעצמך: הלוואי, הלוואי, שבמשך כל השבוע לא אכשל בחטא, כי ידוע לי שאם אשקיע בחלק זה, הקב"ה יתן לי בשבת קודש מתנה של קרבה חזקה מאוד.

והאמת שכל מוצאי שבת אנו מתפללים על כך. לאחר שטעמנו בשבת קודש את הטעם הנפלא של קרבת אלוקים, ועכשיו אנו הולכים להיפרד ולהכנס אל ימי החול, אנו קמים ומבקשים: "אבינו מלכנו החל עלינו הימים הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ומנוקים מכל עוון ומדובקים ביראתך". איזו תפילה מאירה. האדם אומר: הלוואי אוכל לבוא שוב בשבת הבאה ולהיות ביחד עם הרבונו של עולם. אך ידוע לי שזה לא יקרה אם במשך השבוע אתלכלך ברפש וטיט, על כן אתפלל לה':

ותפילה וצדקה. ואח"כ באים ימי האהבה, סוכות ושמחת תורה. וכשהאדם נכנס לחודשים אלו, הוא מבין שדרגתו בימי האהבה תלויה ביראתו בימים אלה. אם יבוא לשמחת תורה כשהוא נראה כפי שנראה, כמה כבר יוכל להתרגש. רק אם ישלם מחיר, יתנתק מהרגלים רעים ויתחנן בפני ה' שיהיו הימים הבאים לקראתו חשובים מכל חטא ומנוקים מכל עוון, ובאמת יהיה מדובק ביראתו, רק אז כשהקב"ה יבוא להיות אתנו, תהיה אהבתו בדרגה אחרת לגמרי. עושה האדם את החשבון מראש ברצונו לזכות אח"כ בימי האהבה לאותה קרבה, ולכן יש לו אהבה גדולה ליראת ה'.

מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת

ולפי דרכנו בשיעור זה, זהו הפירוש "מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת" (ע"ז ג, א), כפי מדרגת היראה שיש לו לאדם בערב שבת, כך הוא זוכה לגילוי האהבה בשבת. האדם נכנס אל השבת ומבקש להרגיש טעם. אומרים: "מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת. הבה ונראה מה עשית עד עכשיו". טוען האדם: "קיימתי הרבה מצוות במשך השבוע". אומרים לו: אמת נכון הדבר, אבל קרבת אלוקים תלויה ברגש הלב שהיה לו לאדם במשך השבוע, ורגש הלב במשך השבוע תלוי ביראתו. רק כשיש לו לאדם יראה במשך השבוע, הוא יכול לזכות לאהבה בשבת קודש.

וכן הוא בענין התפילה. כשהאדם ניגש אל התפילה בכבוד ראש, דהיינו בהכנעה וביראה, הוא יכול לזכות לטעום תענוג האהבה. פירושו של דבר: יש אהבה רבה, יש ק"ש ויש שמו"ע, אבל קודם לכן יש "עונים באימה ואומרים ביראה". מהיראה בא האדם אל האהבה.

יראתו של ה'חתם סופר

הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א

שתהיה לו יראת שמים, כי מי שיש לו יראת שמים, יוכל להרגיש תענוג עצום של קרבת אלוקים. על כן הוא חפץ ביראה זו. ושוב נציין שיש עוד דרגות ביראה, וכבר אמרו צדיקים שהאדם יכול להרגיש תענוג עצום מהיראה עצמה, וכן כתב ה'מאור עינים' (ליקוטים) שהיראה היא תענוג גדול. אך כעת איננו מדברים על דרגה זו, אלא על היראה הפשוטה שמובנת לכל אדם באשר הוא. האדם רוצה את היראה כי אינו רוצה להרוס את הקשר שלו עם הרבונו של עולם. משל מבין אדם לחבירו: כשהאדם רוצה להיות בידידות עם פלוני, הוא נזהר שלא לפגוע בו לא בדיבור ולא במעשה, ומאחר שהוא יודע שיתכן שייזרק מילה מפיו בלי שימת הלב שתפגע בפלוני, על כן הוא ירא מאוד וסופר ומונה כל מילה שהוא מוציא מפיו, הכל כדי שלא יאבד את האהבה.

כך מסופר על הרה"ק רבי אשר מסטאלין זיע"א, בנו של ה'בית אהרן', שפעם שאל לאחד מחסידיו: "אתה ירא ממני?". השיב לו החסיד: "אני אוהב את הרבי". אמר לו הרבי: "אני שואל אותך אם אתה ירא ממני". לא ידע החסיד מה להשיב. לאחר כמה פעמים שהרבי שאל, השיב החסיד: "אני ירא שלא תתקלקל האהבה". סטר לו הצדיק ואמר לו: "הלא זוהי היראה האמיתית".

אף כאן, האדם אינו רוצה לאבד את השייכות שלו עם הרבונו של עולם. השייכות עצמה הלא פשוט שהיא מלאה תענוג. מבין האדם שאין כדאי לו לעשות דברים שאינם ראויים, וזה מה שגורם לו לאהוב את היראת שמים.

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני

וכפי שהוא כלפי השבת, כך הוא כלפי חודש אלול ותשרי. בתחילה יש את הימים הנוראים, אשר נקראים ימים נוראים, כי הם ימים של יראה, ובהם האדם עוסק בתשובה

ברית כרותה ליראה ששואבת וממשכת הדבר ההוא אליו, כי אבן שואבת היא (וכן שנינו במסכת ברכות ס, א: יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא, אתנח. אמר ליה: יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה?! דכתיב כי פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגורתי יבוא לי). **והירא מאת ה' ממשיך כביכול את ה' אליו**, והיינו ואשר יגורתי יבוא לי, כי הוא יגור מפני ה', **והרי כביכול ה' משרה שכינתו עליו**.

קרבה אמיתית רק על-ידי יראה

הפירוש הפשוט הוא כך: היות שאין לנו השגה ברבוננו של עולם, כשאנו רוצים להתקרב אליו באמצעות מחשבתנו, איננו יודעים מה לחשוב. ומי שחושב שהוא יכול לדלג על היראה ולהגיע לאהבה על-ידי שירת שירי נשמה בקומויץ וכדומה, טועה טעות גדול, כי אי אפשר להשיג את הרבוננו של עולם. **האדם יכול ללכת רק דרך המקום שהקב"ה איפשר ומשם לטפס ולהתקרב**. אחרת, תהיה קרבתו רק מן השפה ולחוץ. דומה יהיה לאותו האומר: "אתה מדבר על פלוני? הלא ידידי הקרוב הוא!", ובאמת אינו ידידו, אלא פגש אותו פעם אחת והלה חיך אליו מעט או גם זה לא. הוא רוצה להרגיש טוב שהוא ידידו, לכן הוא אומר שהוא ידידו, אך באמת אין לו שום ידידות אתו. כשהאדם חושב שהוא יכול להתקרב אל ה' רק מבחוץ, הרי הוא כאומר: "אינני מתאים את עצמי לריבוננו של עולם". כשהקב"ה מדבר אתו ומבקש ממנו שלא לדבר על אחרים כי זה מצער אותו, הוא משיב: "לא יודע, אראה כבר, אל תטריד אותי עכשיו", ואז הוא הולך ומדבר על אחרים, הרי הוא פוגע בשכינה. יש לשכינה צער גדול ממנו. ועכשיו הוא אומר שהוא קרוב לה' כי כדאי לו לומר כך או מפני שהוא רוצה להיות קרוב. אבל זה לא עובד ככה. לא זוהי הדרך להתקרב אל ה'. הדרך היא להתחיל במילוי בקשותיו של

התלהב פעם בדברו בענין קדושת מרנא **ה'חתם סופר'** זיע"א ואמר בזה הלשון: "צדיקים אמרו שהלימוד בספרי ה'חתם סופר' הוא סגולה ליראת שמים, ואני אומר שאף הזכרת שמו בלבד הוא סגולה ליראת שמים". אכן יראתו של ה'חתם סופר' היתה גדולה כל-כך, עד שדי בהזכרת שמו כדי שתתעורר היראה בלב, וכל שכן כשלומדים בספריו. כל מאמר שבספרי ה'חתם סופר' הוא מלא יראת שמים. אף ה'חתם סופר' אמר על עצמו שכל ימיו סבל מחולי מעיים מגודל היראה שהיתה לו.

והנה ידוע שה'חתם סופר' כתב את ספרו 'שירת משה', המכיל לקט של שירים של אהבה וידידות לריבוננו של עולם, אותם כתב בין יוה"כ לסוכות אשר אז לא היה יכול לצמצם את מוחו בלימוד התורה לגודל האהבה שהיתה לו. **הא לך שככה זה פועל. האהבה היא תוצאה של היראה**. כשהאדם בא מצדו לשמוע את מה שהקב"ה מדבר. **הוא יודע שהקב"ה מחיה אותו בכל רגע ויכול בין רגע לקחת ממנו הכל והוא עובדו ביראה נפלאה, הוא נעשה קרוב, וכשהאדם נעשה קרוב לריבוננו של עולם, הוא מרגיש את האהבה הגדולה**.

ברית כרותה ליראה

נסביר זאת יותר על-פי דברי ה'עריב נחל' (פרשת ויצא דרוש ב'), וזה לשון ה'עריב נחל': מידת היראה היא כאבן שואבת (מגנט) שיש לה סגולת ההמשכה להמשיך אליה כל מיני מתכות וכדומה, כך **מידת היראה סגולתה להמשיך הדבר היראוי ההוא**, הן ביראה הטובה יראת ה', הן ביראה אחרת אשר את זה לעומת זה כו' (קהלת ז, יד) וכמאמר **איוב** (ג, כה) פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגורתי יבוא לי (כשהאדם ירא מאדם מסוים, הוא גורם בכך שיהיה לאותו אדם שליטה עליו, וכך כשהאדם ירא מדבר מסוים שיקרה לו, הדבר באמת קורה לו), כי

גילוי של אהבה בשכר היראה

זה עתה סיפר לי יהודי אחד תושב חו"ל: הייתי בארץ ישראל והתכוננתי לחזור לעירי ולמולדתי. חשבתי שיש לי כרטיס טיסה וברגע האחרון נודע לי שאין לי. והיות שזמני היה דחוק, ביררתי אצל סוכן נסיעות אם יש איזה כרטיס בשבילי, והלה השיב לי שאני יכול ממש עכשיו לנסוע לשדה התעופה, לקחת שם טיסה לעיר פלוגית באירופה, ואחרי המתנה של שמונה שעות להמשיך משם בטיסה אחרת למחוז חפצי. עשיתי כדבריו. יצאתי לדרכי, ומחוסר פנאי לא לקחתי עמי אוכל, וכן לא הספקתי להזמין אוכל כשר. אחרי נסיעה של כמה שעות, הגעתי לעיר זו באירופה. עמדתי שם והרהרתי לעצמי: "כבר עברו כמה שעות שלא אכלתי, ועכשיו יעברו עוד שמונה שעות בלי אוכל, ואז אצטרך להמשיך שוב בטיסה בלי אוכל. מה יהיה?". והנה נזכרתי שאחד ממכריי גר בעיר זו ומכין אוכל כשר לתושבים המקומיים. התקשרתי אליו וסיפרתי לו: "כך וכך הוה מעשה, אני עומד כאן בעיר ואין אתי מזון, האם תוכל לארוז לי מנת אוכל, בשר, אורז וכו', ולשלוח לי, ואשלם לך ממיטב כספיי?". הלה השיב לי: "בחפץ לב". לאחר זמן לא רב, הגיע אלי השליח לשדה התעופה ועלז לבי כי הנה יש לי במה להשביע את נפשי לאחר שעות ארוכות שלא אכלתי כלום. התיישבתי ופתאום קפצתי כנשור נחש - "הלא השליח גוי היה ונמצא שהבשר דינו כבשר שנתעלם מן העין". התקשרתי למכרי, והלה אמר לי: "מה הבעיה? אשלח לך תמונה ותראה שמדובר באותה מנה". עמדתי אז בפני נסיון קשה מאוד, אך בסוף גמרתי ואמר שלא לאכול את הבשר מאחר שמרחפת עליה שאלה.

הנה דבר זה נקרא 'יראה' - הקב"ה מחיה אותי ואני עבדו ואני לא רוצה לעבור

הקב"ה. הקב"ה אומר: "מי שמציית לדבריי ודואג לשמחני ולהסר ממני צער, אני כבר אתגלה לו ולא יצטרך לרדוף אחרי".

כשהאדם רוצה להיות קרוב לאדם גדול, איש צדיק וקדוש, אם כאשר אותו אדם גדול מבקש ממנו לעשות לו איזו טובה, הוא הולך מיד וממלא לו את בקשתו בשלימות, לאחר עשר פעמים שיעשה כן, אותו אדם גדול יבוא אליו לביתו. יום אחד הוא ישמע נקישות בדלת, וכשייגש לפתוח את הדלת, ישתומם לראותו עומד שם בכבודו ובעצמו. הוא ישאלנו: "מה? טרחתם להגיע עד אלי". ואותו אדם גדול יענה לו: "הן, רציתי להכיר לך טובה. הבה ניכנס, אני רוצה לשוחח אתך". מה שאין כן אם לא ימלא את רצונו של אותו אדם גדול, ורק רץ אחריו כזנב באמרו בכל עת רצוני להיות קרוב אליך, אז יאמר לו אותו אדם גדול: "תמשיך לרוץ אחריי".

כשהאדם מגיע אל הרבוננו של עולם בזמני האהבה, כגון בשבתות או בשאר זמנים של האהבה, השאלה היא במה הגיע, במה הראה את נאמנותו. **כשהאדם ירא מן החטא ומתבונן ברוממותו יתברך וכמה הוא תלוי בו, יש לו עם מה להגיע.** אכן **כחלק מהיראה צריך האדם להתבונן הרבה ולהבין שהוא תלוי כולו בהקב"ה.** הקב"ה יכול לקחת ממנו את שכלו ברגע אחד (כפי שנשמע כן הרבה לדאבון לב על בני אדם ששכלם נלקח מהם ברגע אחד ר"ל), אלא **שלעת עתה הוא נותנו לו.** האדם צריך להבין שהקב"ה מדבר אליו ואומר לו כך: "לעת עתה אני נותן לך כח הדיבור והראיה". הוא שואל: "עד מתי אשאר אתם?". משיב לו הקב"ה: "נראה. כרגע יש לך אותם. בעוד שעה נראה שוב". **כשהאדם חושב מחשבות כאלה ומדבר עם הקב"ה באופן זה, וניגש אל התפילה באופן זה, וכשיש לו איזה נסיון, הוא ירא מה', אזי הקב"ה מגיע אליו וממילא הוא מרגיש קרבה גדולה.**

ומדמה מילתא למילתא באופן מבהיל על הרעיון). זה לא רק שיקבל שכר למעלה בשמים לאחר מאה ועשרים, אלא **הוא גם נעשה קרוב על ידי זה אל הרבוננו של עולם**. אתה רוצה לבנות קשר עם הרבוננו של עולם? כך בונים קשר. **עם יראה בונים קשר. אח"כ הקב"ה יראה לך עד כמה הקשר חזק.**

וכך הוא בכל הנסיונות שפוקדים את האדם במשך היום. הוא רוצה לומר דבר אסור, אך אינו אומר כי יש לו יראת שמים. הוא רוצה לקרוץ בעיניו לחבירו על יהודי אחר שחולף על פניהם, אבל הוא עוצר את עצמו, כי זה אסור. כך כל אחד וניסיונותיו. **העיקר הוא שכאשר האדם עוצר מפני שהוא ירא מה', הוא בונה את הקשר.**

ומורא לא יעלה על ראשו

ובחזרה אל דברי הערבי נחל': **היראה מושכת את הקב"ה אליו, כי זוהי השייכות היחידה האמיתית שיתכן שתהיה לו לאדם עם הקב"ה**. אשר קדשנו במצוותיו וצונו. כשהאדם עושה את מה שנצטווה, הוא מתקרב אל הקב"ה. ולימדנו הערבי נחל' שכאשר האדם ירא מבשר ודם, הוא עושה אותו דבר ממש, אלא שהוא מתקשר לדבר אחר במקום להתקשר להשי"ת.

האדם ירא ממה יאמרו ומה יגידו. יש לו פחד שידברו עליו. יש לו פחד מדברים שעלולים לקרות לו. הרי כל אלה רק דמיונות הם, כי אין להם כח אמיתי עליו, שהרי הכל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת והם יכולים להיות רק שלוחים. אבל בזה שהוא מתיירא, הוא בונה את הקשר עם אותם דמיונות וגורם להם לקנות שביטה בלבו ולהפוך לחלק מחייו, וכיון שכן, הוא ממשיכם עליו.

מטעם זה לימדונו הצדיקים **שלא לירא מאף אחד בעולם כי אם מהקב"ה לבדו**. הוי

על דברו, ואף לא להכנס לחשש עבירה. אמר לי היהודי: שמע נא מה שקרה כעבור שעה. עליתי על המטוס כדי להמשיך בנסיעתי, והנה ניגשים אלי אנשי הצוות ושואלים אותי בהכירם עלי שאני יהודי שומר תורה: "מה תאכל? הרי לא הזמנת אוכל כשר!". "יודע אני", השבתי להם, "הזמנתי את הכרטיס ברגע האחרון, כך שלא הספקתי להזמין אוכל כשר. אמרו הללו: "אולי עוד אפשר להזמין לך אוכל כשר מהעיר הגדולה". תמהתי - "הרי כבר עלינו כולנו על המטוס ובעוד כמה רגעים צריכים להתחיל לטוס, איך אפשר עכשיו לצאת לקנות אוכל?". והנה נתברר שהטיסה מתעכבת בגלל מזוודה של אחד הנוסעים שטרם הגיעה (מי שנוסע במטוס, יודע כמה דבר כזה בלתי מצוי שיעכבו טיסה בגלל מזוודה). עבר זמן מה והגיעו להודיע לי שכבר השיגו בשבילי את חלקי המזון המוגשים קר, אך את החלקים המוגשים חם עדיין לא השיגו. חיכינו עוד קצת והנה הגיעה סוף סוף המזוודה המיוחלת ויחד עמה הגיעו בשבילי חלקי המזון המוגשים חם, ויהי לפלא.

ה' רועי לא אחסר

הן ודאי שהמעשה כאן הוא לא האוכל, אלא **זה שהקב"ה התגלה לו באהבתו**. הרי כך כתב השל"ה **הק' שיש לומר בעת הסעודה מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר, כי כשהאדם אוכל הוא צריך להרגיש שהקב"ה באהבתו אותו מאכיל אותו ומכניס לפיו את המטעמים אשר אהב**. הנה כי כן, הקב"ה הראה לו איך היראה מביאה לידי אהבה. **כשהאדם עושה פעולה של יראה**, כגון זה שנוזהר שלא להכניס מאכל אסור לפיו (והרי נסיון קשה הוא ביותר, כי כשהאדם עומד עם הכף בידו ומקרבו לפיו, מוחו מתחיל להשתובב ופתאום הוא נעשה חד בדרא בידיעת התורה ובפלפולה כשהוא שולף ידיעות מכל חלקי השולחן ערוך

סיבת הדבר היא העבירה שבו, כי האדם צריך לבטוח בה' ולהאמין שאין שום כח להזיקו אם לא נגזר כך מלמעלה.

אכן בדומה לכל דבר יש בני אדם שניסיונם יותר גדול בזה, יש כאלה שיש להם חולשה מולדת, ויש כאלה שחרדים מדברים מסוימים בגלל דברים עמוקים בנפשם, ומרגישים שאין להם שליטה על זה. האדם אומר: "אני יודע הכל, אבל יש דברים מסוימים שכאשר אני רואה אותם, גופי מתחיל לרעוד". כך שאף פעם אי-אפשר לדון את האדם, אבל צריך להבין את המושג. המושג הוא **ההסיבה שיראה מה' מטיבה עם האדם, היא מפני שעל-ידי היראה מה', האדם מתקשר אליו**. והסיבה שיראה מדברים אחרים אינה מטיבה עמו ועלולה לגרום לו נזק, היא מפני שהוא מתקשר לאותם דברים ומתרחק מהקב"ה. והעצה היא לעורר יראת ה' בלבו. פעמים הרבה האדם מנסה להלחם עם איזה רגש שיש לו. **אי-אפשר להלחם עם רגש, כי מה לעשות, כך הנפש מרגישה**. אבל אתה יכול לקחת את הרגש ולסובב אותו אל ה'. אם אתה מרגיש יראה, התבונן מיד במחשבתך שכך אתה צריך לירא מה'. אמור לעצמך: "עכשיו אני יותר קרוב להרגיש מה שהמלאכים מרגישים מהקב"ה".

נחתום מעין הפתיחה: אנו מתפללים לקראת ביאת חודש חדש שתהיה לנו אהבה ליראת שמים. אנו חפצים באהבה ליראת שמים מפני שאנו יודעים שהיראה תביא לנו קרבה עצומה. ודבר זה נוגע לפני שניגשים לתפילה, לפני שניגשים לתורה, לפני שניגשים לשבת קודש ולימים הנוראים, ימי הרצון והרחמים, הממשמשים ובאים. **כמה שאנו נשקיע מצדנו ביראת ה', הקב"ה יתן לנו מצדו את האהבה הנפלאה**. אני לדודי ודודי לי.

אומר: האדם יש לו את התכונה לירא, אבל הוא משתמש בו באופן בלתי נכון. כל יום כשהאדם קם בבוקר, אם לא ישכיל לבנות את הקשר עם הרבנו של עולם על-ידי שיעור יראת שמים בלבו, בעל כרחו יתקשר לדמיונות וירא מהם. וימצא שחוץ מהפסד המצוה, יפסיד גם במה שתהיה להם שליטה עליו.

להודיע כמה החטא גורם

אולם כאן המקום להדגיש שצריך להזהר שלא לטעות בדברי ה'ערבי נחל'. עלינו להבין לענין המבואר שכאשר האדם ירא מאיזה דבר, אותו דבר מגיע עליו, שזה רק מחמת חלק העבירה שבו. כי אין שום דבר בעולם שעובד חוץ ממצוות ועבירות. כבר דיברנו בעבר כעין זה על הסגולות, וביארנו שממה נפשך, או שהן סגולות מזויפות, או שהן אמיתיות, אך מה שמועיל בהן הוא חלק המצוה שקיים בהן. הוי אומר: צריך תמיד למצוא איזו מצוה יש בכל סגולה ואז להתקשר לחלק העבודה שבה. זהו תמיד הכלל, כל פעם שהאדם מתלבט באיזו סגולה אם היא אמיתית אם לאו, עליו לדעת כלל זה, אם הוא יכול למצוא איזו עבודת ה' יש בה, בדרך כלל היא יכולה להיות ראויה. אבל בלי לרמות את עצמו. אם כוונתו לעבודת ה' והוא עושה אותה בצורה של עבודת ה', הוא מתקשר על ידה להקב"ה וישועתו קרובה לבוא.

מה שפחד מביא צרות לאדם, אינו דבר סגולי בעלמא, אלא זה בגלל חלק העבירה שבו. ה'בית הלוי' בקונטרס שלו על מצות הבטחון כתב שזהו הפירוש בהכרזה שהכריזו בקרב עורכי המלחמה: "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו", כי האיש הירא מעניק כח לאויב, שהרי היראה היא כאבן שואבת. אמרו לו לאיש הירא: הסתלק מכאן כי אתה מזיק לכולם. אך כאמור,

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת שופטים תשפ"א

הדרך להשתחרר מפחדים על-פי התורה

הנצח לחי עולמים

כך מספרים שבתקופת חייו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל ערכו המשכילים הצגה במטרה לצחוק מהתורה ר"ל, בהצגה ראו חיילים מוכנים לצאת לקרב, ואז קם השוטר והכריז: "מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו", וחלק מהחיילים הלכו, ושוב הכריז: "מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישוב לביתו", ושוב התנערו חלק מהחיילים והלכו. ושוב הכריז בשלישית: "מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישוב לביתו", וגם הפעם הלכו חלק מהחיילים. וכשהכריז: מי האיש הירא ורך הלבב מהעבירות שבידו ילך וישוב לביתו", הלכו כל הנשואים ולא נותר כי אם יהודי אחד רזה וצנום. בזה קיוו ללגלג על התורה ר"ל. וכשמסרו את הדברים ל'חפץ חיים', אמר כמנצח: "הם החסירו את הסוף. הסוף הרי היה שיהודי צנום זה הלך למלחמה וניצח".

פחדו בציון חטאים

עד כאן חומש רש"י וגמרא. אולם האוה"ח הק' מגיע עם חידוש נפלא, וזה לשונו: **רבתינו ז"ל אמרו זה הירא מעבירות שבידו, פירוש על דרך אומרו** (ישעיה לג, יד) **פחדו בציון חטאים, שכל מי**

מי האיש הירא ורך הלבב

פי תצא למלחמה על איבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם פי ה' אלהיה עמך המעלה מארץ מצרים וגו' והיה כקרבכם אל המלחמה וגו' ודברו השטרים אל העם לאמר מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו וגו' וקפו השטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו ולא ימס את לבב אחיו פלבו.

והביא רש"י פלוגתת רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי במסכת סוטה (מד, א), וזה לשונו: איש הירא ורך הלבב - רבי עקיבא אומר כמשמעו, שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה. רבי יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו. כלומר, הוא ירא שמחמת העבירות שבידו לא יסייעוהו מן השמים ויפגע מחרבו של האויב. ואיתא שם בגמרא שאפילו שח בין תפילין של יד לתפילין של ראש, עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה, כי אפילו עבירה קטנה זו מונעת את הסייעתא דשמיא מן האדם. ונמצא שההולכים למלחמה הם רק הצדיקים הגמורים, וכשהם הולכים, יש להם סייעתא דשמיא ומנצחים את המלחמה.

בלבו הפחד מיוצרו, שאפילו אין בידו אלא שדיבר בין ישתבח ליוצר (כפשוטו הכוונה שהאדם עומד בין עורכי המלחמה ועושה חשבון בנפשו ומוצא שאין לו שום עבירה כי אם זו שדיבר בין ישתבח ליוצר, שאף הוא צריך לחשוש שינוצח במלחמה ועל כן עליו ללכת ולשוב לביתו. אבל האוה"ח הק' מפרש לפי דרכו שכאשר האדם רואה שהוא פוחד מלראות חרב שלופה ומבין מזה שיש לו איזו עבירה בידו, והוא מחפש ואינו מוצא, יבין שהגם שאינו מוצא עבירה חמורה, יתכן שעבר על דבר קטן כזה שאינו נראה אצלו כעבירה, כי סוף כל סוף עשה דבר הגורם רע וזה מה שמביא לו פחד), **והטעם, כי הנכנס למלחמה צריך לעשות לו נס להנצל מחרב אויב** (שהרי זה מקום סכנה ושכיחא הזיקא), **וכל שבידו מבחינת הרע, אינו ראוי לנס ומזלו יפחידו.**

שורש כל הפחדים בשייכות לרע

יסוד גדול הוא שצריך להבינו היטב. בדרך כלל כשהאדם מוצא את עצמו עם פחד בלב, כגון שהוא נוסע במכונית או במטוס ופוחד שיאונה לו רע, או שהוא פוחד שאנשים רעים יזיקו לו או ירדפוהו, הוא מתייחס אל הפחד כאל רגש לא נעים בדומה לרגש הבושה והעצב. אך כשנתבונן נראה ששורש הפחד הוא כזה: האדם יושב לו בביתו וחושב על עתידו, ועולות לו שתי אפשרויות, הראשונה, שיהיה לו טוב ונעים וירווח רוב נחת דקדושה מצאצאיו, והאפשרות השניה, שיהיה לו רע וינחל בזיונות צער ועגמת נפש, ובנו פלוני לא יצליח בתורה ויראת שמים ומי יודע מה יהיה אתו. נמצא שרגש הפחד הוא שהאדם מרגיש עכשיו את התוצאה שתהיה בעתיד אשר אינו רוצה שתבוא.

מבאר האוה"ח הק' ששורש פחד זה נעוץ בהתנתקות האדם ממקור חיותו. כשהאדם מחובר למקור חיותו, הוא מקבל את כל צרכי נפשו וביתו ואין לו שום סיבה

שיש בידו עבירות, לבו ירא וחרד מעצמו, ואפילו אינו יודע שיש בידו עבירות, הפחד הנכנס בלבבו במלחמה, תודיעהו כי יש בידו עבירות.

הנה יסוד דברי האוה"ח הק' מבואר כבר בגמרא (ברכות ס, א). שם איתא: ההוא תלמידא דהוה קא אזיל בתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון. חזייה דקא מפחיד, אמר ליה: חטאה את, דכתיב פחדו בציון חטאים. אמר ליה: והכתיב (משלי כח, יד) אשרי אדם מפחד תמיד! אמר ליה: ההוא בדברי תורה כתיב. היינו כמו שפירש רש"י שהוא מפחד שמה שתתכח ממנו ומתוך כך הוא מחזיר לשנותם תמיד. אבל במילי דעלמא, אם רואה אדם שהוא מפחד שמה יקרה לו איזה דבר, סימן הוא שיש בידו עבירה, כי באופן טבעי אין האדם צריך לפחד, שהרי הקב"ה מגין עליו ונשמתו מרגישה זאת מבלי שיצטרך ללמוד על כך. אין זה אלא שיש בידו עבירה, ואע"פ שאינו יודע עדיין איזו עבירה, עצם זה שהוא מפחד, הוא סימן מובהק שיש לו עבירה.

האוה"ח הק' רק הוסיף שזהו גם הפירוש כאן במה שאמרו "זה הירא מעבירות שבידו", שעצם זה שהאדם ירא שמה ימות במלחמה, סימן הוא שיש בידו עבירות, ואם כן הוא צריך ללכת ולשוב לביתו. והדבר מפליא, כי לפירוש זה נמצא שרבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי אינם חולקים ביסוד הדברים, אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא. רבי עקיבא אמר שהאיש הירא ורך הלבב הוא מי שירא לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה, ורבי יוסי הגלילי אמר שאף זה אינו פוחד אלא בגלל העבירות שבידו.

המדבר בין ישתבח ליוצר

ממשיך האוה"ח הק': ורבותינו ז"ל (ארו"ח ס' נ"ד בשם הירושלמי) שיערו העון שייכנס

פוחד מהעתיד. הרעיון הוא שהשייכות שיש לו לאדם לעבירה ולרע, זוהי הסיבה שכאשר חולפת לו מחשבה במוחו שיקרה לו איזה מקרה רע, הוא מאמין לה.

דומה הדבר לבני אדם הנכנסים לגבול המדינה, שאלו שאין להם שום דבר מוברח² בכיסם, אין להם כל פחד בלבם, שהרי הם יודעים שגם אם יחפשו אצלם שומרי הגבול, לא ימצאו שום דבר מפליל. רק אלו שיש להם איזה דבר מוברח בכיסם, לבם נוקפם מפחד, כי יודעים שאם יחפשו אצלם, ייצא שכרם בהפסדם. אכן זה מה שעושים שומרי הגבולות, הם מתבוננים בפני העוברים את הגבול לראות אם הפחד ניכר בהם, ואם יראו באחד העוברים שהפחד ניכר בפניו, יובילוהו הצדה לערוך עליו חיפוש.

על זה אומר לנו האוה"ח הק': אם יש לו לאדם פחד, בוודאי יש לו סיבה לכך. ואם **כן אין לו להסתכל על הלבוש, אלא יתבונן בעצמו ואם יראה שיש איזו עבירה בידו**, אף כי תהיה עבירה קלה דוגמת דיבור בין ישתבח ליוצר, **יבין שזוהי הסיבה לפחדו**, כי סוף כל סוף עשה רע, וכיון שכן התנתק מהקב"ה, וכשהאדם מתנתק מהקב"ה, הוא שוקע בעולם הזה, והעולם הזה הרי מקום סכנה הוא כי הוא מלא מזיקים ורוע.

כך אמר האוה"ח הק' - כשאתה הולך למלחמה, עליך לדעת שמדובר במקום סכנה ושאתה זקוק לסייעתא דשמיא מיוחדת להנצל מחרב האויב, ולכן אם יש בידך אפילו עבירה קלה בלבד, אתה עלול להנוק ח"ו. אכן לא כל מצב בעולם דומה למצב מלחמה, אבל הכל הוא לפי יחס. ולכן כל אימת שיתקרב האדם למקום סכנה, ככל שתהיה לו שייכות יותר חזקה לרע, כך יהיה עלול יותר להנוק ומזלו ירגיש זאת ויתפחד.

להרגיש שעתיד לקרות לו דבר רע. רק כשהוא מתנתק מעט ממקור חיותו, אז הוא מתחיל להרגיש שיקרה לו בעתיד איזה דבר רע, והוא מתחבר בנפשו לאתו עתיד, והגם שהוא מנסה להלחם עם מחשבתו, היא חוזרת אליו שוב ושוב, וכל זה מפני שבאמת יש לו שייכות עם רע, ולכן הוא מרגיש שדבר זה עתיד לארע לו. אם לא היה לו שייכות לרע, היה מבין שמחשבה שקרית היא - "למה אחשוב שעתיד לקרות לי דבר רע? הרי אין לי שייכות לרע!".

נבאר יותר: מי שאירע לו אסון ל"ע או דבר מבהיל ביותר, כל פעם שייקלע שוב למצב כזה או למקום כזה, יתעורר לו הפחד שזה יקרה לו שוב (אלא אם כן יעקור זאת על-ידי שילך לטיפול). אין הוא יכול לומר לעצמו - "זה שקר, זה לא יקרה", שהרי זה אירע לו כבר. הוי אומר: כיון שהדבר כבר קרה לו פעם, יש לו כבר שייכות אליו, וכיון שכן, **כל אימת שהצד שדבר זה יקרה לו מתעורר, קשה לו מאוד לדחותו.**

אך האמת ששורש כל האסונות הוא ברע. הרע הוא זה שמביא לעולם דברים בלתי טובים. ובכן, כשהאדם יש לו שייכות לרע, כל פעם שתחלוף לו המחשבה במוחו - "אולי יקרה לי רע", לא יוכל להרגיע את עצמו ולומר - "זה לא יקרה לי". ונמצא שאין עיקר הדבר מפני שכבר קרה לו האסון, כי זה רק לבוש הוא, אלא עיקר הדבר מפני שיש לו שייכות לרע, ואדרבה, זה שזה קרה לו פעם, מוכיח שבאמת יש לו שייכות לרע.

אנשים חושבים שהם פוחדים מפני שהם שומעים על כל-כך הרבה אסונות, והאמת שאינו מחמת כן, כי אם לא היתה לו לאדם שייכות לרע, היה נמצא בעולם אחר, דומה היה למי שלא שמע על כל האסונות שאינו

דלקה בביתו וכולם נחרדו ותקף אותם הפחד שתיפרץ שוב דלקה בביתם, מה הוא עושה? הוא מתקין בבית מערכת שתתריע על כל התפרצות של אש ויחד עם כן תתחיל להתזיז מים לכיבוייה, וכך הוא ובני ביתו נרגעים, כי מעתה לא תשלוט האש בביתם. אך היהודי יודע שכל המאורעות הבאים לעולם אך לבושים הם ושורש אחד להם, שורש הרע, כאן זו דליקה, כאן זו מגיפה, כאן זו מפולת אנשים, כאן זו קריסת מדרגות, ונמצא שהעצה האמיתית היא **לחזור בתשובה שלמה ולהשמר מכל דבר רע**, ואז לא יצטרך לפחד מכלום.

האדם יכול להשתחרר מהרבה פחדים על-ידי הבנת היסוד, ואם אמנם מי שסובל הרבה מפחדים, צריך לפתוח את הנושא יותר ולחקור מה הם הלבושים שהרע העמיד לו להפחידו, מכל מקום בשורש הדבר יש רק תורה אחת, תורת אמת, והיא המודיעה לנו ששורש כל הפחדים הוא מה שיש לו לאדם שייכות לרע, כי לכן הוא עלול להנזק מהרע, ומזלו רואה זאת ומתפחד, וכאמור, העצה לכך היא תשובה.

אם ישוב מיד תקבלו

וכיון שאנו יודעים שכך הם פני הדברים, אנו מבינים ממילא שהעצה לפחד היא תשובה. כשהאדם חוזר בתשובה על העבירות שבידו וחוזר ומתחבר אל הקב"ה, הפחד מתפוגג מאליו. אמנם אפילו כשהאדם חוזר בתשובה, אסור לו להכניס עצמו לחינם למקום סכנה כמו שאמרו חז"ל, כי המכניס עצמו למקום סכנה, מנכין לו מזכויותיו. אבל אם הוא הולך למקום שרגילים בני אדם ללכת בו ומרגיש פחד, אז הוא צריך להבין שעליו לחזור בתשובה, וכיון שיחזור בתשובה, רגש הפחד ייעלם.

אכן חלק מתשובת האדם הוא שיפנים שרק כשיש לו שייכות לרע יש לו סיבה לפחד, וכיון שהוא מתרחק מהרע, שוב אין לו סיבה לפחד. כי הנה מי שמרוחק מהתורה, סבור שהרע מגיע מהסיבות השונות ואינו מעלה בדעתו שמדובר בהנהגה מהנהגות הבורא, ולכן הוא בטוח בלבו שכדי להנצל מן הרע יש לו להגין על עצמו מפני אותן סיבות, ולמשל, אם פרצה

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

השבעת יראתו ועבודתו של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א^ח

נסתלק לגנזי מרומים כ"ו מנ"א תשל"ט

כל-כך ממנו עד שאין לו מה ללמוד מזה למעשה^ט. אך כשמדברים על עבודת הצדיק שעל ידה העפיל למדרגתו הגבוהה, יש לפעמים שהאדם הפשוט יכול לכל הפחות להתחיל לטפס על הסולם ולקבל איזו שהיא שייכות לעבודת הצדיק. וכשהאדם לומד משהו מהצדיק, הוא נעשה מאז תלמידו, וכיון שהוא נעשה תלמידו, הצדיק יכול לפעול למענו כמו בחיי חיותו ואף יותר.

ותהי יראתם מצות אנשים מלומדה

ובכן נדבר על כמה נקודות מעבודת קדשו של בעל הילולא. שמעתי רעיון נפלא שהוא לימוד גדול באופן כללי להתקשר לעבודת הצדיקים, והוא יכול לסייע לנו במלאכתנו. הקב"ה דיבר תוכחה בפי הנביא (ישעיה כט, יג): "יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רָחַק ממני ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". ולכאורה קשה להבין, כי בדרך כלל המצוות המעשיות שייך לעשותן מצות אנשים

והלכת בדרכיו

בסיפורי הצדיקים יש כמה חלקים, יש סיפורי מופת ורוח הקודש אשר מחזקים את האמונה בה' ובצדיקיו בבחינת ויאמינו בה' ובמשה עבדו, האמונה שהקב"ה נתן כח לכל מי ששומר את התורה לשנות את סדרי הטבע, ויש בזה חיוזוק גדול בעבודת ה', כי מעתה לא ניבהל כל-כך כשנראה את העולם הזה, כי נבין שהוא מפחיד רק למי שאינו מקיים את התורה. מי שמקיים את התורה יכול לשנות את כל סדרי הטבע לפי צרכי בני ישראל.

ויחד עם כן אפשר לספר עובדות על עבודת הצדיק אשר אלו שהעלו את הצדיק למדרגת דביקותו להשי"ת. הרי כשאנו מספרים עובדות על הצדיקים, אנו צריכים להוציא מזה למעשה, שהרי כל מה שאנו לומדים הוא ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ובדרך כלל כשמדברים בצדיקים גדולים אשר היו רחוקים כל-כך מהשגתנו, יש בזה קושי גדול, כשהוא שומע את סיפורי המופת ורוח הקודש, הוא מרגיש שזה רחוק

ח. נאמר במסיבת סעודת הילולא כ"ו מנחם אב שנה זו.

ט. אף על פי שיש בזה מטרה נעלה כנ"ל, מכל מקום ההרגשה היא שאין זה כל כך למעשה.

שהצדיק רואה את ה' ואת תורתו בבחירות חזקה כל-כך, עד שנעשים אצלו מציאות פשוטה, ואז **כל מי שיסתכל עליו**, אפילו לא ישמע ממנו שום תורה ושום הסבר, **יתעורר אצלו הבנה עמוקה כל כך, הבנה שתשנה את יראת השמים שלו ממצות אנשים מלומדה ליראה אמיתית.**

ועל זה יכול כל אחד להעיד, **כל מי שהתחמם לאורו של צדיק. כשהאדם רואה את בכיותיו של הצדיק המוכיחים כי ימי הרצון והרחמים כובשים את לבו וכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו חיים בהם, נעשה הדבר אמיתי כל-כך, עד שצריך אח"כ להסביר את העולם הזה, צריך אח"כ להאמין באמונה שלמה שיש עולם הזה.** תועלת נפלאה היא לכל מי שמתדבק בצדיקים. **כשיושבים ומספרים עובדות וסיפורים מהם, מזכירים אנו לעצמנו מהו העולם האמיתי, מהי האמת ומהו השקר, ומה צריך באמת לעורר יראה בלב האדם, ועל ידי כך היראת שמים מתחזקת אצלנו הרבה.**

אלו שהתחממו לאורו של צדיק זה, יכולים להעיד שהרבה מהניסיונות שהיו להם נמוגו ונעלמו מאליהם, כל זה משום **שנתעוררה בהם יראת שמים פשוטה ואמיתית מעצם היותם בקרבת הצדיק, כי כשרואים צדיקים, רואים יראת שמים.** אנשים מספרים שכאשר נכנסו אל הצדיק, פחדו ויראו. ממה יראתם? התשובה היא שהיתה אצלו יראת שמים תמידיים שעולה על גדותיה, וכל מי שמתקרב, מקבל מאותה יראה, ומאז יראתו מפסיקה להיות מצות אנשים מלומדה.

חיים שיש בהם יראת חטא

בשנת תש"ו בהיותו בארץ ישראל, נכנסו אליו שתי נערות, קרובי משפחתו מזרע ה'ישמח משה' זי"ע, פליטות המלחמה לבקרו, וספרו לו שהציעו להן מגורים

מלומדה, כגון להניח תפילין, להתעטף בטלית וכן הלאה, אבל יראת שמים?! איך שייך לירא מה' מצות אנשים מלומדה.

והתשובה היא שיש שני מיני יראות בעולם, יש יראה שמתעוררת בפתע פתאום ואין צריך להסבירה לאדם, ולמשל, האדם הולך ברחוב ורואה ארי בא כנגדו ושואג, מיד הוא מתחיל לרעוד ולפחד מבלי שיסבירו לו כלום, וכלשון הפסוק (עמוס ג, ח) "אריה שאג מי לא יירא". אך יש שאין האדם ירא מחמת איזה דבר שמופיע כנגדו, אלא שחבירו מעורר בו יראה, כגון שהוא אומר לו: "אתה רואה אדם פלוני? דע לך שהוא איש העולם התחתון והוא יכול לעשות לך צרות... כשאתה מדבר אתו, הזהר והשמר..." או להבדיל בין החול ובין הקודש: חבירו אומר לו: "אתה רואה אדם פלוני? הוא איש צדיק, מלאך אלוקים, צריך להזהר ממנו שלא לפגוע בו ח"ו, וכפי שאמרנו **חז"ל** (אבות ב, י) על החכמים הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה שנשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב ולחישתן לחישת שרף וכל דבריהם כגחלי אש".

כעת נבין לענין יראת שמים שמצות אנשים מלומדה פירושה שצריך ללמדה את האדם. יש שהאדם אינו מרגיש כלום, מגיעה שבת, מגיע יו"ט, אלול, ראש השנה, יו"כ, הושענא רבה, ושום דבר אינו מעורר יראה בלבו, ורק כשאומרים לו תורות ומסבירים לו כמה צריך להתיירא מהימים האלה, רק אז הוא מתיירא. הנה יש עליו טענה: **"למה הבנתך בעבודת ה' חלשה כל-כך? מדוע השייכות שלך רופפת כל-כך עד שצריך להסביר לך?".** זוהי הטענה שיצאה בנבואה מפי הנביא.

יראה שמפיגה נסיונות

ובכן, אחת מהמטרות שבגינן שתל הקב"ה צדיקים בכל דור ודור היא, מה

השחר, כדי שהאדם יזכיר לעצמו בקומו משנתו **שמה שיש לו בגד ללבוש** הוא לא מפני שהוא עושה כסף, אלא בעצם **עני ואביון הוא והקב"ה ריחם עליו ונתן לו בגד ללבוש, ומה שהוא יכול לראות בעיניו** הוא לא מפני שאתמול ראה ואף לא מפני שכולם רואים, אלא **מפני שהקב"ה אמר:** "איך תסתדר היום אם לא תראה? **אתה יודע מה? היום אתן לך לראות בעיניך...**"

הוי אומר: **האדם צריך לקחת את כל מאה הדברים** שהקב"ה נתן לו במשך היום ולעקור מהם **כל הרגש של כוחי ועוצם ידי**, וזה מה שהוא עושה כשהוא אומר את הברכה. הוא אומר אז: "איך זה אמת שיש לי בכוחות עצמי, ואין זה אמת שהוא דבר המובן מאלי, אלא **הקב"ה מאכיל אותי עכשיו בכף בגודל רחמנותו**". וכיון שהאדם עושה כן, **ממילא הוא מכיר שיש אלוקים בעולם**, וכשהוא מכיר שיש אלוקים בעולם, **ממילא הוא ירא ממנו** ונמנע מן החטא, ואין יראתו מצות אנשים מלומדה, אלא יראה אמיתית וטבעית היא שבה כתוצאה מהכרת מציאותו יתברך.

צריך להבין את הנקודה כי כל אחד יכול למצוא אותה בעצמו. **יש שהאדם יכול להתקרב אל ה' בדרגה כזו שיזרח לו האור ותבוא גאולתו. גאולה פירושה שהאדם נמצא במקומו**. הוא לא תועה ביערות. הוא **יודע שיש אלוקים וחי בקרבתו. ומה הוא הדבר שמונע את גאולתו?** הוי אומר: **הרגשת כוחי ועוצם ידי**. האדם לומד איזו סוגיא בש"ס, אם לא היתה מתערבת אצלו הרגשת כוחי ועוצם ידי - "אני מוכשר, יש לי תפיסה מהירה וחדה" - היה נותן בזה גאולה לחלק מנשמתו. הרי נשמתו מורכבת

במקום פלוני ושהן רוצות ללכת לגור שם משום סיבות שונות, הרה"ק עורר אותן שבמקום ההוא יש חשש גדול שיסורו מדרכי התורה ר"ל. הנערות טענו שאין לחוש לכך, על פי שמועה ששמעו בשם גדול אחד במחנות העקורים' על אלו שעברו את מוראות המלחמה במחנות, לעולם לא יבואו לידי חטא. השיב להן הצדיק: "אף אני עברתי את מוראות המלחמה, ויש לי זקן לבן, ואעפ"כ **אני ירא בכל רגע ורגע שחם ושלום לא אבוא לידי חטא...**"^א

אכן כן, עשרים וארבע שעות היה בוער ביראת ה', כך שלא היה צריך אפילו לדבר, **כי בלי לדבר היתה היראת שמים נשפכת החוצה ומשפיעה על הסובבים**. כשמדברים עם אנשים שזוכרים אותנו, רואים כיצד הם מתגעגעים לנועם יראתנו, כי הם הרגישו אז את האמת, וכשהאדם מרגיש את האמת, נעים לו עד מאוד. כשצריך להלחם בלב - "אני מחויב לירא את השם", זה פחות נעים, אך **כשמרגישים את היראה, זה נעים ונפלא**. וכאמור, זה אחד מהדברים שעליהם נותנים הודיה להשי"ת עבור ששתל צדיקים בכל דור ודור.

וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח

בתורה שאמר בש"ק עקב שנת תשכ"א בסעודה שלישית, הרחיב הרבה בענין המאה ברכות הנלמד מהפסוק "ועתה מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה - אל תקרי מה אלא מאה". והסביר מדוע **אמירת המאה הברכות מעוררות יראת שמים בלב האדם**, כי **הנה חז"ל תיקנו**, לדוגמא, **ברכות**

^א. D. P. camps

יא. סוף דבר היה, שהרה"ק שכנע אותן להמתין עד אחרי נישואיהן, וכך הקימו בתים נאמנים בישראל לשם ולתפארת. תפארת יואל עמוד מ. זקנין ויאמרו לך (טעלער) ח"ז עמוד 79.

גוט אויסשמועסן מיט'ן הייליגן באשעפער ווען מ'דאוונט ביחידות" [אוי, הרי אפשר לשוחח כל כך טוב עם הקב"ה כשמתפללים ביחידות]⁷. התכוון לומר שכאשר האדם באמת אנוס וצריך להתפלל ביחידות, יכול הוא לנצל את המצב כדי לדבר עם ה' מבלי להיות קשור למהירות תפילתו של הש"ץ ומבלי להיות מוגבל לקדישים. וכאילו יאמר: "הגבאי אינו נמצא עכשיו, אפשר לסגור את הדלת ולדבר על הכל".

שוב, עבודת ההכנה של הצדיק גבוהה היתה בהרבה ממדרגתו, אך עם כל זה, הלא הבעש"ט ותלמידיו הקדושים החדירו בנו הרבה ענין זה, שעל האדם להבין שהולך להתרחש משהו בשעת התפילה, הוא הולך להיות משכן לשכינה, אך זאת בתנאי שיעשה הכנה נכונה, והכנה זו הלא יכולה לקחת כמה שעות. כידוע שהרה"ק מיד לאחר מנוחת הלילה שהסתכמה בשעתיים בלבד⁸, התגבר כארי והתחיל בעבודת ההכנה לתפילה. אי-אפשר לקצר את ההכנה, **כי דברים רבים צריכים להתרחש בנפש האדם, ואם הדברים עדיין לא התרחשו, מה יוכל לעשות?** וכאמור, כל אחד יכול להוציא מזה לפי מדרגתו מתוך הבנה **שהוא צריך להכניס עצמו למצב מסוים**.

אכן אין להניח בזה כללים, שהרי אנשים הולכים לעבודתם, ובכלל הרי יש זמן ק"ש וזמן תפילה, והדבר פשוט שאנשים כערכנו אי אפשר לזוז מן ההלכה הפסוקה. אך מושג יש שהאדם יכול וצריך לעורר בלבו תשוקה שבעצם היה רוצה להכין עצמו לתפילה היטב, וכעת הוא רק מתחיל. והרי

מכמה חלקים כדאיתא בספרי הקבלה, וכשהאדם פודה את כל חלקיה, הוא נפדה לגמרי. אך כאמור, מה שמונע זאת מן האדם, היא הרגשת כוחי ועוצם ידי. **והברכות שהאדם מברך כראוי, הן אלה שעוקרות מלבו הרגשה זו, והן אלה שמעוררות בלבו יראת שמים**. וזה היה כל מהותו של צדיק זה, ללמד את בני הדור לעקור קליפה זו.

עבודה יומיומית היא השייכת לכל אחד מאתנו, זאת בתנאי שנכוון נכונה בעת אמירת הברכות לעקור הרגשת כוחי ועוצם ידי במשך כל היום,

הכון לקראת אלוֹקֵיךָ יִשְׂרָאֵל

עבודה נוספת שאנו צריכים ללמוד ממנה לפי ערכנו ומדרגתנו, היא עבודת ההכנה לתפילה, והלימוד צריך שיהיה באופן פנימי ולא באופן חיצוני. היצר הרע אוהב תמיד לראות שבני אדם מסתכלים על כל דבר בהסתכלות חיצונית. והרי כאן, הצדיק עצמו הזהיר שלא יחקו אותו בתפילתו המאוחרת ואף הצדיק את עצמו פעמים הרבה שיש לו פטור של חולי מעיים⁹. עלינו ללמוד רק מנשמת עבודה זו. כל אחד לפי מדרגתו יכול ללמוד מעבודת הצדיק איך הוא צריך להתכונן כשהוא הולך לעמוד לפני המלך.

בתחילת תקופת הקורונה מסר הרה"ח הישיש **רבי עקיבא גאנץ** זצ"ל¹⁰ שיחת חיוזק לכמה אנשים, סיפר להם בין השאר שפעם אמר אחד להרה"ק שהוא אנוס ואינו יכול להתפלל במנין. התרגש הרבי ואמר בהתלהבות אש קודש: אוי, קען מען זיך

יב. ראה ס' 'דולה ומשקה' פי"א. קונטרס 'תפארת יואל' ע' לט.

יג. מחשובי המחנכים במוסדות ק"ק סאטמאר.

יד. הובא בספר החדש 'א טאג ביים רבי'ן' (פי"א).

טו. כן ידוע לרבים, ומובא בספר החדש 'א טאג ביים רבי'ן' (פ"ב), בשם כמה משמשים בקודש.

שעות ארוכות לקח לו כדי להגיע אל המצב הנכון - עכשיו הולכים להניח תפילין.

מי שראה את התנועות שלו בעת הנחת תפילין... הרי הכל היה מיוסד על סודות הקבלה. הן כשהניח תפילין של יד, היה מסתיר בטליתו ולא נתן להסתכל. אך כשהניח תפילין של ראש, יכלו לראות. אך אתמול דיברתי עם יהודים שהסתכלו וראו, וסיפרו על תנועותיו ועל שינוי צורת פניו. אכן כן, מי שזוכה התפילין נעשו חלק מגופו, הקרקפתא נעשית קרקפתא דמנח תפילין, מעין בליטה היוצאת מן הראש.

וכן היה הצדיק מכין את נשמתו על ידי לימוד התורה הקדושה, וביקש שאז אף אחד לא יפריע לו. כשפעם ביקשה הרבנית ע"ה לזרוז, אמר לה: "איך שייך ללכת להתפלל לפני שמתכוננים על-ידי לימוד התורה, אפילו היהודי הכי פשוט יודע שצריך ללמוד דף גמרא לפני התפילה"¹.

ולענין הנפש, אפילו הצדיקים לא רצו שיפריעו להם מלהכנס למצב החדש שהם מתכוננים אליה. אמנם בצדיקים אין לנו השגה, ובוודאי זה אצלם במדרגה אחרת לגמרי. אך **הדבר נוגע לדידו, עלינו לדעת שאי-אפשר להכנס אל התפילה מן השוק.** החסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים. הם היו מכינים עצמם זמן רב עד שהרגישו שכבר נכנסו למצב הראוי ויכולים לגשת אל התפילה. וכאמור לעיל, אם אנו רוצים לקבל מהצדיק שפע רוחני וגשמי, סייעתא דשמיא והצלחה, אנו חייבים ללמוד מעבודתו, כי כך ניחשב בין תלמידיו. ואז נוכל לבקש גם על גשמיות, שהרי יש לך אדם קרוב שם בשמים, אתה

ההכנה צריכה להיות בכל חלקי האדם, בנשמה, בנפש ובגוף, וכפי שהיתה עבודת הצדיק.

הנשמה לך והגוף שלך

עבודת הכנת הגוף הלא היא מן המפורסמות. אך צריך להבין זאת, שהרי גוף קדוש וטהור היה, ואף הרופאים הפליאו את דבר היותו נקי מכל לכלוך מבפנים ומבחוץ². וסיבת הדבר, כי גופו היה כלי קודש להשראת השכינה. אמונתו היתה שלמה שבשעת התפילה תהיה כאן השראת השכינה בשלמותה, ועל כן ברור היה לו שלא יתכן להחסיר מהחומרות הרחוקות ביותר בענין גוף נקי. ולא רק כשהניח תפילין. היה פעם בא' מימי חול המועד שהמשב"ק אמר לו: "היום הרי אין מניחים תפילין, אולי נתפלל מוקדם יותר", והצדיק השיב לו: "ולהזכיר שם שמים, אין צריכים גוף נקי?"³. ועבודתו התחילה כבר מהיום הקודם. הכל היה מחושב אצלו כדי שגופו יהיה נקי ועדין ויהיה ראוי להשראת השכינה.

אף אנו צריכים ללמוד מזה לפי מדרגתנו. על האדם לדעת שהוא צריך להחזיק ראש מה הוא אוכל, מתי הוא אוכל, כמה זמן יהיה זה לפני התפילה, וכן הלאה, הכל כדי שיוכל להתפלל והוא נקי לגמרי. הלא הלכה מפורשת היא, אבל התשוקה צריכה להיות שיוכל להתפלל כיהודי, שלא ירגיש מגושם. אתה רואה את הצדיק, אתה רואה איזו שמחה היתה לו בתפילת שחרית... הרי הכל הסתובב על ציר התפילה. אחרי שחרית כבר היה סוף היום.

טז. עובדא ידועה ומובא בספר הנ"ל (פ"ד).

יז. מס' עזר בקודש (פ"ט).

יח. מספר 'א טאג ביים רבי'ן' (פ"ג).

ועקירת ההרגשה של כוחי ועוצם ידי, והן עבודת ההכנה לתפילה, שתי עבודות גדולות הן, שהאדם צריך לעבוד אותן כל ימות חייו, ואע"פ שהוא נופל, הוא צריך לנסות שוב ושוב ולטכס עצות כיצד להתגבר על המכשולים.

והלא דברים הם שמשנים את מהות האדם. הוי אומר: יש לך תלמיד שלמד אצל רבו מסכת בבא קמא, וכשתדבר אתו בענין שבת קודש או בכל ענין אחר, יאמר לך שבענין זה אינו תלמידו. לעומת כן, **תלמיד אמיתי הוא מי שמהלך מחשבתו משתנה על-ידי רבו ובעקבות כך כל תהלוכותיו משתנים.** בני ביתו, משפחתו, שכניו וקרוביו, כולם יכולים להכיר עליו שהוא איש אחר, כי הוא תלמידו של רב פלוני.

המתרגל להתפלל עם הכנה כזו, ולומר את הברכות באופן זה, ולעורר את היראה כמדובר, נעשה לתלמיד מובהק אשר כל מי שיתקרב אליו, יראה מיד שהוא איש אחר, ואז יתברר שהוא תלמיד במשך עשרים וארבע שעות ביממה. יעזור ה' שזכות הצדיק יגן עלינו ונזכה לסייעתא דשמיא ללמוד מדרכיו ולהתקרב אל השי"ת, ושאנו ניגאל ושכל עם ישראל ייגאל גאולה שלמה במהרה בימינו אמן.

יכול לגשת אליו... והרי הקשר שבין התלמיד והרב הוא יותר קרוב ממשפחה, כדאיתא כמה פעמים בחז"ל. קשר עמוק ואמיתי הוא.

כתלמיד היושב לפני רבו

הרי אנו מתפללים כל יום ואם כן הדבר נוגע לכל אחד מאתנו מדי יום ביומו. על האדם להתיישב ולחשב: מתי אני מתפלל? מתי אני הולך לעבודה? מתי אני חוזר הביתה? כמה שעות אני צריך לעבוד כדי להכין את עצמי היטב לתפילתי? לאדם הרגיל הרי אין שבע שמונה שעות ביום לעשות הכנה, ובכך מה כן יש לי? מה אני יכול לעשות כדי שתהיה אצלי עבודה של הכנה? לא יתכן שלא אעשה שום דבר? מה אני לומד קודם התפילה כדי שתכין את נשמתך? כמה זמן קודם התפילה אני מתחיל להכין את עצמי כדי שבעת התפילה כבר אהיה מוכן לגמרי, רענן ונוכח? הן אי-אפשר ליפול אל התפילה מן השוק! הנופל מן השוק אל התפילה, עושה מעשה גוי. אם הגוי היה מתפלל, כפי הנראה היתה תפילתו נראית כך. זה כל-כך לא לעניין... שמחתו של המתפלל לאחר הכנה נכונה, אינה ניתנת לתיאור. כל אחד לפי דרגתו. הוא הכין את עצמו היטב, הוא נוכח לגמרי...

שתי העבודות, הן **עבודת היראה**

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'	
ביהמ"ד בעלזא	רח' רב חנן 4 רמה ד' 2	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
חנות "לייזר סטור"	רח' רשב"י פינת יהודה הנשיא	
בני ברק	בית המדרש הגדול נדבורנה	
	חנות 'מול איצקוביץ'	
	מקוה בית פנחס	
	מקוה בעלזא	
	ביהמ"ד זכרון רפאל	
	מרכז מסחרי הרב לנדא	
אשדוד	בית המדרש בית שלום	
	בית המדרש בית דוד שאול	
	בית המדרש בית נפתלי	
	בית מדרש בעלזא מרכזי	
	בית מדרש בעלזא	
	מאפיית אנגל	
	ביהמ"ד בית פנחס	
ביתר עילית	בית המדרש 'בית אהרן'	
חיפה	בית המדרש	
פתח תקוה	שכונת הבעש"ט	
אלעד	חנות משקאות ישראל	

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינוני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	וויליאמסבורג
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעידי	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	לעיקוואוד
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה ד'נאדפאלא ברוקהיל	לינדן
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריוקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	מאנסי
52 Main Street 845-517-9722	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנרא
25 Phyllis Terrace Monsey NY	כולל ויזניץ	
ע"י המקוואות		
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה-לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין די דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520